

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku

LGD.410.007.01.2020

Pan
Mieczysław Struk
Marszałek Województwa Pomorskiego
Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
w Gdańsku
ul. Okopowa 21/27
80-810 Gdańsk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/045 – Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi i użytkowymi oraz transgraniczne przemieszczanie odpadów

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego w Gdańsku, ul. Okopowa 21/27, 80-810 Gdańsk (dalej: „Urząd”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mieczysław Struk, Marszałek Województwa Pomorskiego, od 22 lutego 2010 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zapewnienie utworzenia i funkcjonowania bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami, zgodnie z przepisami o odpadach.2. Sprawowanie nadzoru nad podmiotami wprowadzającymi na rynek krajowy produkty i produkty w opakowaniach oraz nad podmiotami gospodarującymi odpadami użytkowymi i odpadami opakowaniowymi.3. Zapewnienie właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych.4. Podejmowanie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie właściwego postępowania z odpadami.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. 5 października 2020 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Maria Mieszalska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/76/2020 z 26 maja 2020 r.2. Agnieszka Zamorska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/75/2020 z 26 maja 2020 r.

(akta kontroli str. 1-12)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Marszałek Województwa Pomorskiego (dalej: „Marszałek”) prowadził bazę danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce opakowaniami (dalej: „BDO”) w zakresie ograniczonym do rejestru podmiotów³, o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy o odpadach⁴ oraz danych z tym związanych, natomiast w pozostałym zakresie nie miał technicznych możliwości wprowadzania danych.

W ograniczonym zakresie monitorowano realizację ustawowych obowiązków przez podmioty gospodarujące odpadami użytkowymi⁵ oraz odpadami opakowaniowymi opierając się głównie na przedkładanych sprawozdaniach, nie poszukując aktywnie podmiotów uchylających się od ich realizacji, z uwagi m.in. na rozproszenie danych o tych podmiotach w różnych niekompatybilnych bazach danych, w tym prowadzonych przez różne organy, brak możliwości organizacyjnych, kadrowych i finansowych oraz znaczne zaangażowanie

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 (dalej: „ustawa o NIK”).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Którego utworzenie z dniem 24 stycznia 2018 r. ogłoszono Komunikatem Ministra Środowiska z dnia 24 stycznia 2018 r. w sprawie daty utworzenia rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, M. P. poz. 118, dalej rejestr BDO.

⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2020 r. poz. 797, ze zm.).

⁵ Odpady zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, odpady zużytych baterii i akumulatorów, pojazdy wycofane z eksploatacji.

i pracochłonność związaną z wdrażaniem BDO. Kontrole prowadzono w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o opakowaniach⁶, natomiast nie prowadzono kontroli podmiotów gospodarujących odpadami poużytkowymi.

Marszałek podejmował działania w celu pozyskania aktualnych informacji o stanie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie pomorskim i podejmował działania mające na celu zagospodarowanie wszystkich wytwarzanych na terenie województwa odpadów komunalnych oraz odpadów po ich przetworzeniu, co ujęto m.in. w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022⁷ (dalej: „PGOWP 2022”). Rzetelnie weryfikował gminne i związku międzygminnego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi oraz prowadził kontrole instalacji przetwarzających odpady komunalne.

Podejmował również działania informacyjne i edukacyjne w zakresie właściwego postępowania z odpadami, m.in. w formie: szkoleń, konkursów, patronatów, publikacji na stronie internetowej, kierując je do różnych odbiorców.

Stwierdzone w kontroli nieprawidłowości dotyczyły:

- niewykorzystania informacji zawartych w przedłożonych Marszałkowi sprawozdaniach, o których mowa w ustawie o bateriach i akumulatorach⁸, pod kątem ustalenia obowiązku tych przedsiębiorców do przedłożenia również innych sprawozdań określonych w tej ustawie,
- niepodjęcia działań w celu zidentyfikowania zbierających zużyte baterie lub akumulatory, którzy nie dopełnili obowiązku przedłożenia Marszałkowi zaświadczenia o zebranych zużytych bateriach przenośnych lub akumulatorach oraz sprzedawców detalicznych baterii samochodowych kwasowo-olowiowych lub akumulatorów samochodowych kwasowo-olowiowych, którzy nie przedłożyli Marszałkowi sprawozdania o wysokości pobranej opłaty depozytowej i przekazanej nieodebranej opłaty depozytowej za 2019 r.,
- nieaktualizowania na bieżąco udostępnionego m.in. na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej (dalej: „BIP”) Urzędu wykazu miejsc odbioru oraz zbierających zużyte baterie lub akumulatory,
- niepoinformowania właściwego wioś⁹ o podmiotach, które naruszyły termin przekazania na rachunek bankowy Urzędu nieodebranej opłaty depozytowej, o której mowa w ustawie o bateriach i akumulatorach, termin na złożenie sprawozdania o wysokości pobranej opłaty depozytowej i przekazanej nieodebranej opłaty depozytowej, o którym mowa w art. 56 ust. 2 tej ustawy oraz terminy określone w ustawie o zużyтым sprzęcie¹⁰, w zakresie wniesienia na rachunek bankowy Urzędu opłaty związanej z obowiązkiem prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych i przekazania Marszałkowi uwierzytelnionej kopii sprawozdania z przeprowadzonego rocznego audytu zewnętrznego,
- ujęcia w zamieszczonym na stronie internetowej BIP Urzędu wykazie przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu oraz punkty zbierania pojazdów przedsiębiorców, których nie byli wpisani do rejestru BDO oraz w przypadku niektórych przedsiębiorców – niewskazania ich siedziby ani pełnego adresu,

⁶ Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U z 2020 r. poz. 1114).

⁷ Przyjętym uchwałą Nr 321/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie przyjęcia „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022” i następnie aktualizowanym.

⁸ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (Dz. U. z 2019 r. poz. 521, ze zm.).

⁹ Wojewódzki inspektor ochrony środowiska.

¹⁰ Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U z 2019 r. poz. 1895, ze zm.).

- niepodjęcia do 1 października 2020 r. działań wobec przedsiębiorców, którzy za 2017 r. nie wpłacili na rachunek bankowy Urzędu opłaty produktowej, o której mowa w art. 16 ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej¹¹,
- niemonitorowania do czasu kontroli NIK realizacji przez przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu obowiązku przekazania Marszałkowi sprawozdania, o którym mowa w art. 30 ust. 1 ustawy o recyklingu pojazdów¹²,
- niedopełnienia obowiązku przeprowadzenia kontroli, co najmniej raz na trzy lata, o którym mowa w art. 53 ust. 2 ustawy o opakowaniach, w przypadku jednego przedsiębiorcy,
- sporządzenia i przekazania Ministrowi Klimatu i Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska (dalej: „GIOŚ”) informacji o wynikach kontroli przeprowadzonych w 2019 r. w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o opakowaniach blisko miesiąc po upływie terminu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Utworzenie i funkcjonowanie BDO

1.1. Marszałek gromadził w BDO informacje, o których mowa w art. 79 ust. 3 ustawy o odpadach, objęte rejestrem BDO, który w myśl art. 49 ust. 6 ustawy o odpadach, stanowi integralną część bazy oraz dane wskazane w art. 79 ust. 7 ustawy o odpadach niezbędne do dokonywania czynności w BDO tj.: imię, nazwisko, numer PESEL oraz adres e-mail osoby fizycznej, która jest użytkownikiem BDO upoważnionym przez podmiot¹⁴.

Z uwagi na brak nieograniczonej dostępności bazy w ramach wprowadzania danych oraz poszczególnych modułów, w związku z czym Marszałek nie miał fizycznej możliwości wprowadzenia do niej wszystkich danych, część informacji ze wskazanych w art. 79 ust. 2-5 ustawy o odpadach gromadzono w innych systemach informatycznych tj.: Wojewódzki Bank Zanieczyszczeń Środowiska (dalej: „WBZŚ”), działający w ramach systemu informatycznego SOZAT¹⁵. (informacje, o których mowa w art. 79 ust. 2 pkt 1-4 i 11)¹⁶, Wojewódzki System

¹¹ Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1932, ze zm.).

¹² Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1610, ze zm.).

¹³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁴ Tylko część zarejestrowanych podmiotów, gromadziła w BDO informacje zawarte w dokumentach ewidencji odpadów (z uwagi na zawarte w art. 236a ustawy o odpadach dopuszczenie sporządzania dokumentów ewidencji odpadów w formie papierowej do 31 grudnia 2020 r.).

¹⁵ Służący do zbierania i przetwarzania informacji o środowisku i jego ochronie oraz zarządzania opłatami środowiskowymi tj.: opłatami za korzystanie ze środowiska, opłatami produktowymi, dodatkowymi opłatami produktowymi, opłatami depozytowymi i opłatami na kampanie edukacyjne, opłatami za nieosiągnięcie wymaganego poziomu odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji, opłatami rocznymi i rejestrowymi, opłatami i karami za usunięcie drzewa lub krzewu i innymi oraz księgowania wpływów, ich redystrybucji i windykacji.

¹⁶ Informacje o: wprowadzanych na terytorium kraju opakowaniach, produktach w opakowaniach, w podziale na poszczególne rodzaje opakowań, olejach smarowych, oponach, zużytych sprzęcie, bateriach i akumulatorach oraz o odpadach z nich powstających; osiągniętych poziomach: odzysku i recyklingu odpadów powstałych z opakowań i produktów, o których mowa w art. 79 ust. 2 pkt 1 i 2; odzysku i recyklingu pojazdów (za 2018 r., wcześniej w bazie Excel); zbierania, odzysku, przygotowania do ponownego użycia i recyklingu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zbierania, odzysku, recyklingu i wydajności recyklingu zużytych baterii i zużytych akumulatorów; wpływach z opłat produktowych wraz z odsetkami, z podziałem na poszczególne rodzaje opakowań i produktów, a także podmiotach, które te opłaty uiścić.

Odpadowy, dalej: „WSO” (informacje, o których mowa w art. 79 ust. 2 pkt 5-9, 13 i 14)¹⁷ oraz baza Excel¹⁸ (informacje, o których mowa w art. 79 ust. 2 pkt 16)¹⁹. Spośród informacji wskazanych z art. 79 ust. 2-5 ustawy o odpadach nie gromadzono w BDO z powodu braku funkcjonalności, ani w innych bazach, z uwagi na składanie ich przez zobowiązane podmioty i brak konieczności prowadzenia przez Marszałka odrębnych rejestrów, danych określonych w art. 79 ust. 2 pkt 10 i 15²⁰ oraz w art. 79 ust. 5 pkt 3, 5, 6 ustawy o odpadach²¹.

W rejestrze podmiotów dokonywano wpisów na podstawie: wniosków o wpis²², zawierających informacje w zakresie prowadzonej działalności, wskazane w art. 52 ustawy o odpadach, wpisów do rejestru działalności regulowanej²³ oraz decyzji administracyjnych z zakresu gospodarki odpadami, wydanych przez organy ochrony środowiska, z uwzględnieniem pozwoleń na wytwarzanie odpadów i pozwoleń zintegrowanych, decyzji zatwierdzających program gospodarowania odpadami wydobywczymi oraz zezwoleń na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.

Dane ze sprawozdań z realizacji poszczególnych ustaw²⁴ związanych z gospodarowaniem odpadami za lata 2016-2018 gromadzono w takich systemach informatycznych jak: WSO²⁵, WBZŚ²⁶ i baza Excel²⁷. Sprawozdania za 2019 r.

¹⁷ Informacje o: rodzajach i ilości wytwarzanych odpadów oraz ich wytwórcach; ilości i jakości komunalnych osadów ściekowych, ich wytwórcach, miejscach zastosowania i podmiotach władających powierzchnią ziemi, na której te osady zostały zastosowane; rodzaju i ilości odpadów poddanych przetwarzaniu i zastosowanych procesach przetwarzania; decyzjach z zakresu gospodarki odpadami, z uwzględnieniem pozwoleń na wytwarzanie odpadów i pozwoleń zintegrowanych, decyzji zatwierdzających program gospodarowania odpadami wydobywczymi oraz zezwoleń na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych; innych niż wymienione w ww. decyzjach wydawanych na podstawie ustawy o odpadach; składowiskach odpadów; poszczególnych rodzajach instalacji do zagospodarowania odpadów wraz z podaniem ich położenia, mocy przerobowych i rodzaju stosowanej technologii oraz ilości i rodzajów odpadów przetwarzanych w tych instalacjach.

¹⁸ Stworzona przez pracownika Referatu Polityki Ekologicznej Urzędu w ramach wykonywanych obowiązków służbowych.

¹⁹ Informacje o gospodarowaniu odpadami komunalnymi w zakresie objętym rocznym sprawozdaniem wójta, burmistrza lub prezydenta miasta z realizacji zadań, o których mowa w art. 9q i art. 9s ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1439), dalej ustawy o utrzymaniu czystości w gminach.

²⁰ O transgranicznym przemieszczaniu odpadów, w tym odpadów opakowaniowych, zużytych baterii i zużytych akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz o podmiotach odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości w zakresie informacji o ilości odebranych odpadów komunalnych, z podziałem na odbierane selektywnie i zmieszane, z wyodrębnieniem odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

²¹ Zawartych w dokumentach, o których mowa w art. 23 ust. 3 oraz art. 24 ust. 1 ustawy o opakowaniach oraz w zaświadczeniach, o których mowa w art. 53 ust. 1, art. 55 ust. 1 i art. 57 ust. 1 ustawy o zużytych sprzęcie i zaświadczeniach, o których mowa w art. 59a ust. 1 oraz art. 64a ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach.

²² W tym aktualizacyjnych bądź o wykreślenie z rejestru podmiotów.

²³ Prowadzonego na podstawie art. 9b ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości w gminach.

²⁴ O opakowaniach, o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej, o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, o bateriach i akumulatorach, o zużytych sprzęcie, ustawy o utrzymaniu czystości w gminach.

²⁵ W którym gromadzono Zbiorcze zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

²⁶ W którym gromadzono: Sprawozdania o produktach w opakowaniach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami opakowaniowymi, Sprawozdania OŚ-OP1 o wysokości należnej opłaty produktowej z tytułu niewykonania odzysku i recyklingu odpadów poużytkowych (opony, oleje, samochodowe płyny eksploatacyjne, chłodzące), Sprawozdania o rodzaju, ilości i masie wprowadzonych do obrotu baterii i akumulatorów, Sprawozdania o wysokości środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne, Sprawozdania o osiągniętych poziomach zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, Sprawozdania o wysokości należnej opłaty produktowej z tytułu nieosiągnięcia wymaganego poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, Sprawozdania o masie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, Sprawozdania o rodzaju i masie przyjętych do przetwarzania i przetworzonych zużytych baterii i zużytych akumulatorów oraz o osiągniętych poziomach recyklingu, Roczne sprawozdanie o pojazdach wycofanych z eksploatacji.

²⁷ W której gromadzono dane zawarte w rocznych sprawozdaniach wójta, burmistrza lub prezydenta miasta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi.

nie były dostępne w systemie BDO ze względu na zmiany terminów sprawozdawczych²⁸. Informacja o udostępnieniu podmiotom modułu sprawozdawczego dotyczącego gospodarowania odpadami pojawiła się 30 czerwca 2020 r. na stronie poświęconej rejestrowi: www.bdo.mos.gov.pl. Jednocześnie poinformowano mailowo Urząd, iż środowisko testowe zostanie udostępnione pracownikom w następnym tygodniu i w dniu 4 lipca 2020 r. mailowo przekazano kody dostępowe. W związku z powyższym Marszałek nie miał możliwości gromadzenia w bazie BDO w okresie objętym kontrolą, informacji zawartych w sprawozdaniach za 2019 r.²⁹, zgodnie z art. 80 ust. 1 w związku z art. 79 ust. 5 pkt 2 ustawy o odpadach.

(akta kontroli str. 15-23, 242-243, 394-414, 1031-1036, 1049-1057)

Decyzje administracyjne wydane przez inne organy ochrony środowiska były przekazywane do Urzędu w postaci elektronicznej (e-mail, ePUAP) lub papierowej. Informacje dotyczące ostatecznych decyzji wpisywano do bazy sukcesywnie, wskazując główne elementy decyzji³⁰ i zamieszczając kopie tych decyzji w BDO, zgodnie z art. 80 ust. 3 ustawy o odpadach. W Urzędzie nie prowadzono odrębnych rejestrów decyzji przekazanych Marszałkowi przez poszczególne organy ochrony środowiska. Przed uruchomieniem rejestru podmiotów i w miarę możliwości organizacyjnych także po 24 stycznia 2018 r., dane dotyczące decyzji wprowadzono do WSO. W oparciu o raport wygenerowany z WSO, wskazano 877 decyzji wydanych w okresie objętym kontrolą do Urzędu przez starostów. Na ich podstawie działalność prowadziło 669 podmiotów, z czego 238 miało decyzje wyłącznie na transport odpadów (wpisywany na wniosek), więc wpisowi z urzędu podlegały 431 podmioty. W tym czasie Marszałek wydał 221 decyzji podlegających wpisowi. Całkowity brak funkcji raportowania w BDO uniemożliwił porównanie baz w celu sprawdzenia, ile z decyzji wprowadzonych do WSO, przekazanych w kontrolowanym okresie znajduje się w BDO. Aktualnie w dziale XI - wpis z urzędu, wpisanych jest 307 podmiotów z województwa pomorskiego, a dla wielu z nich wpisy dotyczyły kilku lub kilkunastu decyzji, gdyż podmiot wykonujący działalność w więcej niż jednym zakresie, o którym mowa w art. 50 ust. 1 ustawy o odpadach, składa jeden wniosek o wpis do rejestru³¹. Dyrektor Departamentu Środowiska i Rolnictwa³² poinformował, iż priorytetowo realizowano wnioski o wpis do rejestru w innych działach niż XI – wpis z urzędu, z uwagi na konieczność uzyskania przez podmioty wynikających z tego tytułu uprawnień do prowadzenia działalności i brak ich utraty z powodu ewentualnego opóźnienia we wprowadzeniu decyzji.

(akta kontroli str. 15-109, 1049-1057, 1085-1090)

Marszałek zapewnił, zgodnie z art. 80 ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach oraz przepisami ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych³³, bezpieczeństwo przetwarzanych danych, informacji oraz dokumentów otrzymanych w związku z prowadzeniem BDO, przez funkcjonujący w Referacie Polityki

²⁸ Wprowadzone ustawą z dnia 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw, (Dz. U. poz. 150) oraz ustawą z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 875, ze zm.).

²⁹ Wielokrotnie występowano do Instytutu Ochrony Środowiska - Państwowego Instytutu Badawczego (Instytutu naukowo-badawczego, dalej: „IOŚ”, podległego Ministrowi Klimatu - administratorowi bazy BDO), jak i do Ministerstwa Klimatu z pismami, dotyczącymi zakresu funkcjonowania bazy BDO, zgłaszanych błędów, terminu wprowadzania pełnych funkcjonalności. Nie otrzymano jednak żadnych oficjalnych odpowiedzi. IOŚ kontaktował się z Urzędem za pomocą e-maili. Zmiany dotyczące funkcjonowania bazy BDO udostępniane były na stronie internetowej dedykowanej rejestrowi BDO.

³⁰ Znak, rodzaj, zakres decyzji, nazwę organu, który ją wydał oraz datę jej wydania i obowiązywania.

³¹ Art. 53 ust. 6 ustawy o odpadach.

³² Dalej: „DROŚ”.

³³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1781.

Ekologicznej DROŚ - Zespół ds. Wojewódzkiej Bazy Danych o odpadach, liczący sześciu pracowników, wspieranych okresowo przez pracowników innych zespołów i referatów. Wszyscy pracownicy zajmujący się BDO posiadali wymagane w art. 80 ust. 1c ustawy o odpadach pisemne upoważnienia do przetwarzania danych osobowych oraz pisemnie zobowiązali się do zachowania ich w poufności.

(akta kontroli str. 15-23, 110-127)

Na podstawie liczby założonych spraw, w funkcjonującym w Urzędzie systemie Elektronicznego Obiegu Dokumentów, dla wniosków o wpis do rejestru, które wpłynęły w formie papierowej lub przez ePUAP oraz szacunkowej liczby wniosków pozostałych do rozpatrzenia wskazano, że łącznie wpłynęło ok. 35 tys. wniosków, a do dnia 4 czerwca 2020 r. wpisano ok. 22,7 tys. podmiotów. Na dzień 14 sierpnia 2020 r. wskazano, iż z pozostałych do wprowadzenia wniosków, nie rozpoczęto weryfikacji ok. 800 wniosków³⁴ w formie papierowej. Ok. 500 podmiotów, które nadały wnioski w formie papierowej po 31 grudnia 2019 r. wzywano do złożenia ich w formie elektronicznej, jako jedynej dopuszczalnej od 1 stycznia 2020 r.³⁵ Dyrektor DROŚ wyjaśnił, że weryfikacja wniosków złożonych w formie elektronicznej odbywała się niezwłocznie³⁶. Poinformował też, że wnioski złożone do Urzędu przed grudniem 2019 r. zrealizowano terminowo, a aktualnie do wprowadzenia pozostały głównie wnioski wymagające przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego. Podzielono je tak, aby w pierwszej kolejności weryfikować wnioski, których zakres (tj. wypełnione działy) wskazywał na obowiązek złożenia sprawozdań, o których mowa w art. 73 i 74a ustawy o odpadach, do 11 września 2020 r. W kontrolowanym okresie nie wydano decyzji o odmowie wpisu do rejestru podmiotów.

Badanie dziesięciu losowo³⁷ wybranych wniosków o wpis do rejestru podmiotów, prowadzących jednostki handlu detalicznego lub hurtowego, w których są oferowane torby na zakupy z tworzywa sztucznego, objęte opłatą recyklingową, o której mowa w art. 40a ust. 1 ustawy o opakowaniach, mających obowiązek złożenia wniosku o wpis do rejestru do 31 grudnia 2019 r., wykazało, że wpisów do rejestru dokonano po upływie od 31 do 139 dni od dnia otrzymania wniosku³⁸, tj. po terminie wynikającym z art. 53 ust. 1 ustawy o odpadach.

Dyrektor DROŚ wyjaśnił, że funkcjonalność rejestru BDO polegająca na możliwości wpisywania przez Urząd informacji o podmiotach, objętych opłatą recyklingową, pojawiła się w bazie BDO dopiero 16 grudnia 2019 r., więc ustawowy termin rozpatrzenia części wniosków³⁹ biegł, podczas gdy nie było technicznej możliwości jego realizacji. Chęć uzyskania informacji w Urzędzie w grudniu 2019 r. dotyczącej ustawowych obowiązków przez tysiące podmiotów⁴⁰, w związku z brakiem ogólnopolskiej akcji informacyjnej, błędnymi informacjami w prasie o obowiązku złożenia wniosku o wpis przez wszystkie podmioty oraz artykułami o milionowych karach za brak wpisu do rejestru, spowodowała m.in. nieuniknione opóźnienia w rejestracji wniosków Kancelarii Ogólnej Urzędu i późniejsze przekazanie ich do DROŚ, co w znacznej mierze ograniczyło możliwość rozpatrywania wniosków na bieżąco. Jednocześnie, według Dyrektora DROŚ, nie bez znaczenia

³⁴ Złożonych bądź wysłanych za pośrednictwem poczty w dniach 30 lub 31 grudnia 2019 r., które wpłynęły do Urzędu 3 lub 7 stycznia 2020 r., a z których część jest nieaktualna, z uwagi na powtórne złożenie wniosku po uruchomieniu możliwości elektronicznego składania wniosków po 1 stycznia 2020 r.

³⁵ W związku ze zmianą art. 53 ust. 2 ustawy o odpadach.

³⁶ Na 14 sierpnia 2020 r. najstarsze niezrealizowane elektroniczne wnioski o wpis przesłano 5 sierpnia 2020 r.

³⁷ Losowanie proste przy pomocy Pomocnika kontrolera spośród 1.562 podmiotów wpisanych do rejestru w dziale VI, tabeli 7, na dzień 15 czerwca 2020 r.

³⁸ Opóźnienia wyniosły odpowiednio: jeden, cztery, siedem, osiem, 34, 42, 50, 57, 62 i 108 dni.

³⁹ Pięciu z 10 badanych wniosków z datą wpływu do Urzędu w okresie od 2 do 13 grudnia 2019 r.

⁴⁰ W grudniu do Urzędu wpłynęło ok. 25 tys. wniosków o wpis do rejestru podmiotów.

dla zaistniałych opóźnień był fakt, iż uruchomiona 16 grudnia 2019 r. wersja oprogramowania obarczona było wieloma usterkami technicznymi, które utrudniały, a okresowo całkowicie uniemożliwiały dokonywanie wpisów⁴¹ oraz okoliczność, że z ok. 20 tys. wniosków, które wpłynęły do Urzędu w grudniu 2019 r., co najmniej 50% wymagało przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, co dodatkowo wydłużało czas ich rozpatrywania. Poza tym do dnia 31 grudnia 2019 r. wnioski można było składać wyłącznie w formie papierowej lub poprzez ePUAP. Ponadto 30 grudnia 2019 r. zostało opublikowane rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie rodzajów odpadów i ilości odpadów, dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów⁴², które zwiększyło liczbę kodów odpadów, których nie dotyczył obowiązek wpisu do rejestru, a tym samym potencjalnie zwolniło wielu drobnych przedsiębiorców z obowiązku uzyskania wpisu. Wiele podmiotów złożyło wnioski wyłącznie po to, by uniknąć kar. Podkreślono, iż ustawowy obowiązek złożenia wniosku przez te podmioty, który wszedł w życie w dniu 6 września 2019 r.⁴³, określił jednocześnie, że mogą one prowadzić działalność bez posiadania takiego wpisu do dnia jego uzyskania. Oznacza to, że brak wpisu do rejestru analizowanych podmiotów, nie rodził żadnych negatywnych konsekwencji dla podmiotów. W celu zminimalizowania ryzyka niewpisania podmiotu do rejestru w ustawowym terminie, w grudniu 2019 r. zwiększono ilość osób udzielających informacji na temat obowiązków wpisywania do rejestru BDO oraz otwarto dodatkowe punkty informacyjne i obsługi klienta⁴⁴. Formularze można było pobrać ze strony internetowej urzędu lub na miejscu w urzędzie. Pracownicy RPE pracowali w dodatkowych godzinach, urząd przyjmował zainteresowanych przedsiębiorców również w soboty. Informacji telefonicznej udzielali zarówno pracownicy RPE, sekretariaty, Kancelaria Ogólna, jak i po odpowiednim przeszkoleniu część pozostałych pracowników DROŚ. Na stronach BIP urzędu umieszczano na bieżąco informacje o zmianach prawnych dotyczących obowiązku i sposobu uzyskania wpisu do rejestru oraz jego zakresu. Pracownicy udzielali informacji mailowych. Ponadto do pracy przy wprowadzaniu wniosków o wpis do rejestru BDO czasowo oddelegowano ok. 30 pracowników DROŚ spoza Zespołu ds. Wojewódzkiej Bazy Danych o odpadach. Wychodząc naprzeciw indywidualnym potrzebom i problemom przedsiębiorców, gdy funkcjonowanie podmiotu było uzależnione od wpisu do rejestru, wpisu takiego dokonywano w trybie przyspieszonym, na elektroniczny wniosek podmiotu.

Ponadto w wyniku odrębnego badania pięciu losowo⁴⁵ wybranych wpisów do rejestru ustalono, że zawarto w nich wszystkie informacje wskazane w badanych wnioskach, a określone w art. 52 ustawy o odpadach, zaś wnioski aktualizacyjne weryfikowano w terminie określonym w art. 53 ust. 1 ustawy o odpadach w związku z art. 59 ust. 2 tej ustawy (najszybciej w dniu wpływu, najpóźniej w 22 dniu od daty wpływu).

(akta kontroli str. 15-23, 501-790, 959-972, 1083-1090)

Informację o rozporządzeniu zawierającym wzory formularzy wniosków o wpis lub o wykreślenie z rejestru podmiotów, zamieszczono po raz pierwszy na stronie

⁴¹ Brak możliwości logowania do systemu, „wyrzucanie” użytkowników z systemu, brak możliwości generowania danych dostępowych, brak możliwości wprowadzania aktualizacji.

⁴² Dz. U. poz. 2531.

⁴³ Art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1579, ze zm.

⁴⁴ Działające zarówno w budynku głównym Urzędu, jak i w siedzibie DROŚ.

⁴⁵ Cztery wpisy z działu II (z tabel 1-3 i 5) tj. dotyczące przedsiębiorcy wprowadzającego na terytorium kraju produkty, prowadzącego recykling odpadów powstałych z produktów, prowadzącego odzysk odpadów powstałych z produktów i organizacji odzysku oraz jeden wpis z działu III z tabeli 3 dotyczącej prowadzącego stację demontażu.

<https://www.bip.pomorskie.eu/m,136,rejestr.html> w dniu 2 stycznia 2018 r. Strona była na bieżąco aktualizowana. 29 stycznia 2018 r. pojawił się odnośnik do strony www.bdo.mos.gov.pl wraz z informacją o możliwości pobrania z niej druków formularzy. Od 30 stycznia 2018 r. formularze (zarówno o wpis jak i o wykreślenie) można było pobrać również ze strony Urzędu w formacie pdf. Formularze w wersji edytowalnej po raz pierwszy pojawiły się 15 stycznia 2019 r.

(akta kontroli str. 15-23, 244-251)

1.2. W Urzędzie pierwszych wpisów w BDO pochodzących ze złożonych wniosków o wpis do rejestru podmiotów i decyzji organów ochrony środowiska dokonano w styczniu 2018 r. Po upływie terminu utworzenia BDO, tj. po dniu 24 stycznia 2018 r., obok BDO i WSO, do zbierania i analizy danych dotyczących poszczególnych rodzajów odpadów wykorzystywano stworzoną we własnym zakresie bazę Excel oraz system SOZAT.

W okresie od 24 stycznia 2018 r. obowiązywały trzy umowy dotyczące funkcjonowania systemu SOZAT⁴⁶, na którego sfinansowanie przeznaczono środki własne województwa pomorskiego. Wszystkie systemy informatyczne, wykorzystywane w kontrolowanym okresie obok BDO, służyły głównie gromadzeniu i weryfikowaniu danych ze sprawozdań przesyłanych przez podmioty w związku z realizacją obowiązków sprawozdawczych. Baza WSO stanowiła ponadto dla Urzędu wartościowe źródło wiedzy o stanie gospodarki odpadami na terenie województwa pomorskiego, umożliwiała generowanie raportów⁴⁷, pozyskanie danych niezbędnych do opracowywania dokumentów strategicznych dotyczących województwa pomorskiego⁴⁸, odpowiedzi w procesie udostępniania informacji o środowisku na wniosek, a także sporządzanie Raportu rocznego za poprzedni rok kalendarzowy, który przesyłano do Ministra Klimatu i udostępniano na stronie BIP Urzędu. Ostatnim okresem sprawozdawczym weryfikowanym za pomocą WSO był 2018 r.

(akta kontroli str. 15-23, 242-243, 252-338, 1031-1036, 1049-1057)

Dane i informacje zawarte w BDO⁴⁹ były weryfikowane pod kątem ich kompletności formalnej i prawidłowości merytorycznej. Sprawdzano m.in. w oparciu o bazy CEiDG i GUS⁵⁰, poprawność podanej we wnioskach o wpis do rejestru nazwy firmy, jej adresu, numeru NIP oraz czy podano informacje wskazane w art. 52 ust. 1 ustawy o odpadach, które powinny być zawarte w rejestrze i spełniono wymagania wynikające z art. 53 ust. 5, 7 i 8 ustawy o odpadach. Ponadto w okresie objętym kontrolą weryfikowano dane ze sprawozdań, gromadzone dotychczas w innych bazach, sprawdzając ich formalność, kompletność i prawidłowość obliczeń oraz porównując z danymi w bazie WSO i WBZŚ, wynikającymi z decyzji

⁴⁶ Łączny koszt funkcjonowania wszystkich programów stanowiących części składowe systemu SOZAT to 2.075,2 tys. zł i nie jest możliwe wyodrębnienie kwot funkcjonowania poszczególnych modułów, w tym modułów dotyczących odpadów objętych zakresem kontroli. Przedmiotem umów, obok dostarczenia systemu informatycznego i udzieleniem wszystkim niezbędnych licencji umożliwiających pracę z oprogramowaniem wraz z aktualizacją i serwisem gwarancyjnym było również przeprowadzenie szkolenia z obsługi oprogramowania wszystkich wskazanych przez zamawiającego pracowników, w tym administratorów, użytkujących system w zakresie ich kompetencji umożliwiającego samodzielną pracę z oprogramowaniem.

⁴⁷ Dot. m.in.: ilości i rodzajów wytworzonych odpadów, sposobów gospodarowania poszczególnymi rodzajami odpadów z podaniem procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów, decyzji wydanych w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami, instalacji służących do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, z wyodrębnieniem składowisk odpadów i instalacji do termicznego przekształcania odpadów (na terenie województwa pomorskiego nie ma spalarni odpadów komunalnych), składowisk odpadów, planów gospodarki odpadami, z uwzględnieniem zakresu planu i terminów kolejnych etapów opracowywania planów.

⁴⁸ Programów Ochrony Środowiska, planów gospodarowania odpadami, sprawozdań z realizacji planów.

⁴⁹ Na podstawie wniosków o wpis do rejestru BDO, wniosków aktualizacyjnych oraz wniosków o wykreślenie z rejestru.

⁵⁰ Główny Urząd Statystyczny.

i ze sprawozdań złożonych w poprzednich latach. W przypadku stwierdzonych nieprawidłowości do podmiotów kierowano wezwania⁵¹ do złożenia korekty lub wyjaśnień, do przedłożenia dokumentów ewidencji odpadów, a także w sytuacji, kiedy podmiot zaprzestał sprawozdawczości, do przedłożenia sprawozdania. Możliwość weryfikacji gromadzonych danych, dawały także ustalenia zawarte w protokołach kontroli i zarządzeniach pokontrolnych wydanych po kontrolach przeprowadzonych odpowiednio przez pracowników DROŚ i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku⁵². W celu weryfikacji wniosków o wpis do rejestru oraz danych ze sprawozdań w Urzędzie wprowadzono procedury, zatwierdzone w dniu 11 stycznia 2019 r. przez Dyrektora DROŚ⁵³, które określiły podstawy prawne, usystematyzowały etapy i terminy na wykonanie czynności prowadzących do dokonania wpisu w rejestrze podmiotów oraz sporządzenia zbiorczych sprawozdań, a także wskazały sposób weryfikacji informacji⁵⁴. Sprawozdania za 2019 r., które wpłyną za pośrednictwem BDO, będą weryfikowane w ww. sposób i w oparciu o widoczną w systemie ewidencję odpadów prowadzoną przez dany podmiot.

(akta kontroli str. 15-23, 128-241, 1031-1048, 1083-1087)

1.3. W celu identyfikacji podmiotów, które nie wykonały obowiązku złożenia wniosku o wpis do rejestru podmiotów, o zmianę wpisu, wykreślenie z rejestru podmiotów lub składały wniosek o wpis niezgodny ze stanem faktycznym w Urzędzie weryfikowano przy pomocy rejestrów⁵⁵ pobranych ze strony internetowej GIOŚ (w styczniu 2019 r. Marszałek wystąpił do GIOŚ o przesłanie wykazu wszystkich przedsiębiorców wpisanych do tych rejestrów z terenu województwa pomorskiego, wraz z ich danymi, niezbędnymi do wpisania ich z urzędu do rejestru BDO, niemniej jednak ich nie otrzymał) do celów porównawczych z informacjami dostępnymi w prowadzonych systemach informatycznych, podmioty wprowadzające sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz baterie i akumulatory. Udostępnione na stronie GIOŚ rejestry dotyczące ww. podmiotów nie zawierały wszystkich niezbędnych danych do uzyskania wpisu do rejestru, w związku z czym wzywano do przedłożenia brakujących informacji podmioty, które prowadziły działalność i nie złożyły same wniosku o wpis. Podmioty, które odpowiedziały na wezwanie, zostały wpisane do rejestru z urzędu i nadano im numer rejestrowy. Podmioty, które w wyznaczonym terminie nie uzupełniły brakujących informacji do dokonania przez Marszałka wpisu z urzędu, były zobowiązane do złożenia wniosku o wpis do rejestru zgodnie z art. 234 ust. 6 ustawy o odpadach. Z uwagi na niezakończony proces wpisywania do rejestru podmiotów, dotychczas nie prowadzono analiz mających zidentyfikować firmy, które prowadziły działalność bez wymaganego wpisu.

W celu identyfikacji pozostałych podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do rejestru, korzystano z danych dostępnych w bazach prowadzonych przez Urząd, a także z decyzji przesyłanych w ramach współpracy przez organy ochrony

⁵¹ W przypadku potrzeby pracownicy Urzędu służyli pomocą (konsultacje telefoniczne, mailowe, spotkania).

⁵² Dalej „WIOŚ”.

⁵³ W zakresie: prowadzenia rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach oraz gospodarujących odpadami; sporządzania raportu wojewódzkiego dotyczącego wytwarzania i gospodarowania odpadami; postępowania w sprawach dotyczących sporządzenia sprawozdania OŚ-OP2 o wielkościach wprowadzonych na rynek krajowy opakowań i produktów, osiągniętych wielkościach odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i poużytkowych oraz wpływach z opłat produktowych; sporządzenia zbiorczego sprawozdania o bateriach i akumulatorach oraz zużytych bateriach i zużytych akumulatorach; postępowania w sprawach sporządzenia zbiorczego sprawozdania z gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.

⁵⁴ Weryfikacja formalna, kompletności i prawidłowości danych, porównanie danych bieżących z archiwalnymi w WSO, WBZS.

⁵⁵ Rejestr przedsiębiorców i organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz Rejestr wprowadzających baterie lub akumulatory oraz prowadzących zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów prowadzone przez GIOŚ do dnia 24 stycznia 2018 r.

środowiska. Informacje pozyskiwano również w wyniku kontroli prowadzonych przez pracowników Urzędu⁵⁶, z przekazywanych zarządzeń pokontrolnych WIOŚ oraz z anonimowej korespondencji. Wysyłano wówczas niezwłocznie informacje przypominające podmiotom o konieczności wpisu do rejestru, a w związku z dopełnieniem obowiązku, nie przekazywano w okresie objętym kontrolą informacji o podmiotach, które nie wywiązały się z obowiązku złożenia wniosku o wpis, organom właściwym do wymierzenia administracyjnych kar pieniężnych, aresztu lub grzywny.

(akta kontroli str. 15-23, 242-243, 339-387, 1049-1057, 1083-1087, 2484-2506)

1.4. W Urzędzie monitorowano ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, poużytkowych i opakowaniowych na podstawie danych zawartych w WSO, WBZŚ oraz bazie Excel. Na podstawie informacji z WSO wskazano, w jakich ilościach wytworzono odpady w latach 2016, 2017 i 2018, przetworzono je oraz w jakich instalacjach⁵⁷ w wybranych czterech grupach odpadów, określonych w rozporządzeniu Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów⁵⁸ tj.:

- 15 01 02 Opakowania z tworzyw sztucznych, których wytworzono odpowiednio 34 619,58 Mg, 35 269,92 Mg, 27 601,42 Mg, przetworzono w procesie odzysku odpowiednio 32 957,58 Mg, 31 211,28 Mg, 34 876,82 Mg, a w procesie unieszkodliwiania odpowiednio 13,88 Mg, 11,57 Mg, 14,53 Mg,
- 15 01 03 Opakowania z drewna, których wytworzono odpowiednio 6 767,27 Mg, 7 521,68 Mg, 5 826,29 Mg, przetworzono w procesie odzysku odpowiednio 5 221,76 Mg, 14 887,70 Mg, 25 226,44 Mg, a w procesie unieszkodliwiania odpowiednio 0,52 Mg, 0 Mg, 0 Mg,
- 19 12 10 Odpady palne, których wytworzono odpowiednio 22 180,68 Mg, 23 798,30 Mg, 30 098,04 Mg, przetworzono w procesie odzysku odpowiednio 3 254,04 Mg, 601,10 Mg, 16 925,10 Mg, a w procesie unieszkodliwiania nie przetworzono odpadów o tym kodzie,
- 19 12 12 Inne odpady, których wytworzono odpowiednio 555 743,92 Mg, 561 543,41 Mg, 537 827,99 Mg, przetworzono w procesie odzysku odpowiednio 244 948,13 Mg, 221 846,39 Mg, 208 226,86 Mg, a w procesie unieszkodliwiania odpowiednio 81 068,73 Mg, 77 206,96 Mg, 91 805,79 Mg.

Na podstawie monitoringu danych w zakresie gospodarki odpadami zawartych w obsługiwanych systemach informatycznych tj. WSO, WBZŚ oraz bazie Excel, w Urzędzie sporządzono we własnym zakresie szereg analiz stanu gospodarki odpadami, w oparciu o które opracowano w Urzędzie PGOWP, stanowiący aktualizację Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018⁵⁹. W ich wyniku zidentyfikowano na terenie województwa pomorskiego brak instalacji do zagospodarowania frakcji energetycznej odpadów⁶⁰ oraz brak instalacji do zagospodarowania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów. W związku z tym podjęto działania w zakresie dopuszczenia możliwości budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów na terenie województwa pomorskiego, co opisano szczegółowo w obszarze III niniejszego wystąpienia pokontrolnego oraz dopuszczono lokalizację nowych instalacji do zagospodarowania odpadów innych niż komunalne, których dotychczas nie było możliwości zagospodarowania, w tym zużytych baterii lub zużytych akumulatorów. W zakresie możliwości

⁵⁶ Informację o konieczności wpisu do rejestru zamieszczano w protokole pokontrolnym.

⁵⁷ Nazwy i adresy instalacji podano w odniesieniu do 2018 r.

⁵⁸ Dz. U. poz. 10.

⁵⁹ Uchwała Nr 415/XX/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 czerwca 2012 r.

⁶⁰ Pozostałości z sortowania odpadów komunalnych w wyniku przetwarzania.

zagospodarowania pozostałych rodzajów odpadów objętych zakresem kontroli tj. zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego⁶¹, pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odpadów opakowaniowych, w tym odpadów przywożonych na terytorium kraju, nie zidentyfikowano na terenie województwa pomorskiego braków możliwości ich zagospodarowania.

W Urzędzie monitorowano podmioty zobowiązane do posiadania pozwolenia zintegrowanego⁶² poprzez rejestrowanie wniosków w spisie spraw na wewnętrznym dysku sieciowym. Ponadto spis podmiotów posiadających pozwolenia zintegrowane wydane przez Marszałka oraz posiadane przez te podmioty decyzje, udostępniane były na BIP Urzędu (bip.pomorskie.eu) w związku z art. 25 ust. 1 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁶³. Na podstawie prowadzonych spisów spraw ustalono, iż 32 podmioty posiadały pozwolenia zintegrowane i wszystkie złożyły do dnia 5 marca 2020 r., zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw⁶⁴, wnioski o zmianę pozwoleń w celu dostosowania do przepisów zmienionych tą ustawą. Ostateczne decyzje zamieszczono w rejestrze podmiotów.

(akta kontroli str. 477-500)

1.5. W Urzędzie w PGOWP 2022 określono, zgodnie z art. 35 ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach, cele w zakresie gospodarki odpadami oraz określono wskaźniki dla oceny ich wdrażania. Jako główne cele przyjęto m.in.: zmniejszenie ilości powstających odpadów, w tym ograniczenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, osiągnięcie określonych poziomów recyklingu poszczególnych odpadów, w tym komunalnych i użytkowych zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie, wdrożenie systemów selektywnego odbierania odpadów zielonych i innych bioodpadów u źródła, zwiększenie poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, ograniczenie, a następnie wyeliminowanie nieuczciwych praktyk w zakresie zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji przez podmioty nieuprawnione, zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania oraz odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu ZSEE, zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości odpadów opakowaniowych zebranych selektywnie w gospodarstwach domowych, podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie ograniczania masy wytwarzanych odpadów oraz należytego postępowania z odpadami. Termin realizacji przyjętych celów określono na lata 2017-2022, w dłuższej perspektywie (w latach 2023-2030) przewidziano kontynuację realizacji celów krótkoterminowych. Wskaźnikami, jakie określono w PGOWP 2022 były m.in.: masa odpadów wytworzonych – ogółem i w podziale na poszczególne rodzaje, odsetek masy odpadów wytworzonych poddanych recyklingowi, recyklingowi organicznemu, termicznemu przekształcaniu z odzyskiem energii, odsetek masy odpadów wytworzonych poddanych unieszkodliwianiu metodami biologicznymi, termicznymi bądź składowaniu bez przetworzenia, środki finansowe wydatkowane na budowę lub modernizację instalacji gospodarki odpadami – ogółem i udział w nich środków z funduszy Unii Europejskiej, masa odebranych odpadów komunalnych – ogółem,

⁶¹ Dalej: „ZSEE”.

⁶² Forma pozwolenia na prowadzenie instalacji, która zastępuje częstkowe pozwolenia środowiskowe, obejmując swym zakresem różne oddziaływania na środowisko.

⁶³ Dz. U. z 2020 poz. 283, ze zm.

⁶⁴ Dz. U. poz. 1592, ze zm.

selektywnie i jako zmieszane odpady komunalne, masa odpadów zebranych w PSZOK, liczba czynnych składowisk odpadów, liczba instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i jej moce przerobowe w poszczególnych częściach, liczba spalarni zmieszanych odpadów komunalnych lub frakcji energetycznej wydzielonej z odpadów komunalnych i jej moce przerobowe.

Źródłami danych do przeprowadzenia oceny wdrażanych poszczególnych celów były bazy WSO i Excel oraz dane zawarte w zbiorczych sprawozdaniach marszałka województwa z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami.

W Urzędzie prowadzono monitoring celów i kierunków działań dotyczących odpadów komunalnych, poużytkowych i opakowaniowych, określonych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami⁶⁵ głównie poprzez opracowanie sprawozdania z realizacji wpgo, obejmującego okres 3 lat kalendarzowych. Ostatnie sprawozdanie dotyczyło realizacji zadań określonych w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018 i obejmowało lata 2014-2016⁶⁶. Dokonano w nim m.in. oceny, czy założone w planie cele zostały osiągnięte, a dochodzenie do nich przebiegło zgodnie z założeniami PGOWP 2018 oraz zawarto wnioski z monitorowania realizacji wpgo⁶⁷. Ponadto w ramach przeglądu danych wskazujących na stopień osiągnięcia założonych w wpgo celów, na podstawie baz WSO, WBZŚ i Excel, dokonywano z częstotliwością raz w roku, analizy wybranych celów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi⁶⁸.

(akta kontroli str. 791-917)

1.6. W okresie objętym kontrolą nie zlecano w Urzędzie wykonania analiz dotyczących funkcjonowania rynku odpadów poużytkowych, opakowaniowych oraz odpadów komunalnych, a analizy we własnym zakresie, prowadzone na okoliczność aktualizacji wpgo i identyfikacji problemów w zakresie poszczególnych grup odpadów, dokonywane były na podstawie funkcjonujących baz danych. Źródłem wiedzy o problemach w branży odpadowej były także spotkania, szkolenia, konferencje organizowane przez Urządzenie, inne urzędy marszałkowskie i podmioty zewnętrzne (np. WIOŚ, Związek Gmin Pomorskich), w których przedstawiciele DROŚ uczestniczyli także w roli prelegenta. Pracownicy DROŚ byli ponadto członkami grup roboczych ds. gospodarki odpadami oraz ds. pozwoleń zintegrowanych, funkcjonujących w ramach krajowej sieci organów środowiskowych oraz instytucji zarządzających funduszami unijnymi.

Główne problemy zidentyfikowane w wyniku powyższych działań ujęte w zakresie poszczególnych rodzajów odpadów w rozdziale 3 POGWP 2022 to m.in. niedostateczny zakres podejmowanych działań zmierzających do zapobiegania powstawaniu odpadów, niedostateczne wykorzystanie narzędzi kontrolnych wynikających z przepisów ustawy o utrzymaniu czystości w gminach, niska efektywność selektywnego zbierania odpadów u źródła w przypadku niektórych gmin, niewystarczająca liczba PSZOK, niewystarczająca świadomość ekologiczna ogółu społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów i należytego

⁶⁵ Dalej: wpgo.

⁶⁶ Uchwała Nr 1412/294/17 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 28 grudnia 2017 r. Termin sprawozdania z realizacji wpgo za lata 2017 – 2019 upływa w dniu 31 grudnia 2020 r. (art. 39 ust. 3 pkt 2 ustawy o odpadach).

⁶⁷ Rozdział 6 - Ocena realizacji celów i Rozdział 7 – Podsumowanie.

⁶⁸ M.in. w zakresie ograniczenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska; osiągnięcia poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło; osiągnięcia poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych.

postępowania z odpadami, zbyt duża masa pozostałości po przetworzeniu zmieszanych odpadów komunalnych, kierowana na składowiska odpadów, niski stopień wykorzystania odpadów w celu odzysku energii, brak jednoznacznego wskazania sposobu obliczania wskaźnika M_{BR} , niezbędnego do prawidłowego określenia poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, brak instalacji do zagospodarowania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, przekazywanie pojazdów wycofanych z eksploatacji do podmiotów nieposiadających stosownych zezwoleń w zakresie zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, słabo funkcjonujący system zbierania ZSEE z gospodarstw domowych, szczególnie na terenach gmin wiejskich, niewystarczający nadzór i kontrola w sektorze gospodarki odpadami opakowaniowymi w zakresie realizacji nałożonych na przedsiębiorców obowiązków i sprawozdawczości.

W celu wyeliminowania powyższych problemów podjęto m.in. następujące działania:

- w PGOWP 2022: wpisano cele i określono działania m.in. w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów (jako podmiot realizujący zadania wskazano oprócz Marszałka także wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, przedsiębiorców i organizacje pozarządowe); zawarto zapisy dopuszczające lokalizację nowych instalacji do zagospodarowania odpadów innych niż komunalne na obszarach województwa pomorskiego, na których dotychczas nie było możliwości ich zagospodarowania, w tym zużytych baterii lub zużytych akumulatorów; zapewniono selektywne zbieranie zużytych baterii w pojemnikach ustawionych w budynkach Urzędu,
- opracowano plan inwestycyjny, stanowiący załącznik nr 11 do PGOWP 2022, w którym ujęto projekty rozbudowy/modernizacji istniejących lub budowy nowych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK), wyposażonych w punkty napraw oraz punkty wymiany rzeczy nieużywanych, a także instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz inwestycje w zakresie rozbudowy lub budowy nowych instalacji do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji odpadów komunalnych oraz budowy na terenie województwa pomorskiego instalacji termicznego przekształcania odpadów (ITPO),
- określono w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie energetyki i środowiska Ekoefektywne Pomorze⁶⁹ następujące typy przedsięwzięć: tworzenie sieci centrów ponownego wykorzystania i napraw, w tym wymiany zużytych urządzeń i sprzętu domowego; budowa i rozbudowa infrastruktury selektywnego zbierania odpadów komunalnych, m. in. punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK), punktów zbierania ZSEE pochodzącego z gospodarstw domowych; realizacja projektów edukacyjnych i informacyjnych mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- zapewniono możliwość finansowania przedsięwzięć określonych w RPS oraz ujętych w planie inwestycyjnym ze środków UE⁷⁰ oraz ze środków funduszy ochrony środowiska⁷¹,
- wystosowano do Ministerstwa Środowiska pisma znak: DROŚ-EP.700.6.2014.KW z 16 maja 2014 r. oraz znak DROŚ-EP.700.15.2015.KW z 7 października 2015 r.,

⁶⁹ Dalej „RPS”, przyjęty uchwałą Nr 931/274/13 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 8 sierpnia 2013 r.

⁷⁰ W ramach środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPOWP).

⁷¹ Zgodnie z art. 35 ust. 9 ustawy o odpadach, warunkiem dopuszczalności finansowania budowy, rozbudowy lub modernizacji instalacji przeznaczonych do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów budowlanych i rozbiórkowych, ze środków Unii Europejskiej lub funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej jest ich ujęcie w planie inwestycyjnym.

- w których zwrócono się z prośbą o zajęcie stanowiska w zakresie definicji współczynnika M_{BR} ⁷², który ma wpływ na osiągane przez gminy poziomy ograniczania składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- wskazano w PGOWP 2022 (Rozdział 7.1) działanie polegające na wzmocnieniu kontroli⁷³ podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych m.in. w zakresie prawidłowej klasyfikacji odpadów oraz określono zadania (Tabela 10.1) w zakresie: prowadzenia kontroli przez WIOŚ m.in. stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, organizacji odzysku, podmiotów zbierających oraz zakładów przetwarzania ZSEE, a także kontroli przestrzegania przepisów ustawy o opakowaniach, przez WIOŚ oraz marszałka województwa.

Dyrektor DROŚ wskazał także na problemy, które pojawiały się w trakcie bieżącej pracy tj.: kwestie związane z prawidłową interpretacją często zmieniających się przepisów prawa⁷⁴, które jednocześnie wiążą się z nowymi, kosztownymi obowiązkami przedsiębiorców, zajmującymi się gospodarowaniem odpadami (tj. monitoring wizyjny, zabezpieczenia roszczeń, regulacja tytułów prawnych do nieruchomości, czy zabezpieczenia przeciwpożarowe); nawał pracy z zawiązką z obsługą wniosków o wpis do BDO⁷⁵, brak pełnej funkcjonalności bazy⁷⁶, oraz nieuwzględnianie przez ustawodawcę uwag zgłaszanych w trakcie opiniowania aktów prawnych dotyczących gospodarki odpadami⁷⁷.

Marszałek w okresie objętym kontrolą, w celu poprawy stanu gospodarki odpadami podejmował działania organizacyjne tj.: kontrole przedsiębiorców w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska, aktualizacje wpgo, coroczną aktualizację poradnika dla gmin dotyczącego poprawnego sporządzania sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi oraz organizację spotkania w marcu 2017 r. dotyczącego prawidłowego

⁷² Odpowiedź otrzymano w piśmie DGO-I.024.26.2015.ER z dnia 9 grudnia 2015 r.

⁷³ Do których uprawniono wójta, burmistrza i prezydenta miasta w trybie art. 9u ustawy o utrzymaniu czystości w gminach.

⁷⁴ W związku z tym występowano do ministra właściwego do spraw środowiska o przedstawienie wykładni przepisów prawa np. w zakresie definicji instalacji komunalnej, współczynnika M_{BR} , formy umowy dzierżawy nieruchomości przedstawianej do wniosku o zmianę pozwolenia zintegrowanego.

⁷⁵ W związku z obsługą wniosków, pod koniec 2019 r. uruchomiono dodatkowe punkty informacyjne dla przedsiębiorców, funkcjonujące również w dni wolne od pracy oraz zaangażowano większą liczbę pracowników do obsługi wniosków i zorganizowano pracę w zwiększonym wymiarze czasu pracy.

⁷⁶ Na bieżąco zgłaszano problemy z poprawnym funkcjonowaniem systemu BDO do administratora systemu, przykładowo: blokowanie możliwości wypełniania i wysłania wniosku aktualizacyjnego przez podmiot, dublowanie się wniosków w rejestrze w przypadku zwrotu do korekty, niewprowadzenie w systemie wniosku aktualizacyjnego, mimo zaakceptowania i zakończenia w systemie BDO, brak możliwości wprowadzenia informacji o rodzajach odpadów w decyzjach dotyczących wytwarzania, zbierania oraz przetwarzania odpadów, wymaganej w rejestrze, zgodnie z art. 52 ust. 2 pkt 5 lit. b ustawy o odpadach, brak możliwości wygenerowania hasła oraz utworzenia wniosku aktualizacyjnego dla podmiotów już wpisanych do rejestru, będący następstwem prac przeprowadzanych w BDO w dniach 13-16 grudnia 2019 r. i wprowadzenia nowej wersji. Urząd został poinformowany o planowanych pracach mailowo w dniu 10 grudnia 2019 r. bez wskazania efektów. O skutkach wprowadzonych zmian poinformowano IOŚ już w dniu 20 grudnia 2019 r., a w związku z nierozwiązaniem problemu, w dniu 2 stycznia 2020 r. także Ministra Klimatu. Jednocześnie ponownie poproszono IOŚ o pilne uruchomienie funkcjonalności BDO dotyczącej aktualizacji wpisów do rejestru. Możliwość w tym zakresie przywrócono 31 marca 2020 r. tj. po 106 dniach od zakończenia prac.

⁷⁷ Np. w sprawie projektu z dnia 7 czerwca 2018 r. ustawy o zmianie ustawy o odpadach i innych ustaw dot. m.in.: braku określenia terminu w art. 41a ust. 3a ustawy o odpadach na wydanie przez komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej postanowienia w przedmiocie spełnienia wymagań określonych w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej oraz w zakresie zgodności z warunkami ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w operacie przeciwpożarowym; braku definicji „istotnej zmiany” zezwolenia na zbieranie odpadów, zezwolenia na przetwarzanie odpadów lub pozwolenia na wytwarzanie odpadów uwzględniającego zbieranie lub przetwarzanie odpadów, o której mowa w art. 41a ust. 6 ustawy o odpadach; braku wskazania w art. 186 ust. 1 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, ze zm.), że organ właściwy do wydania pozwolenia odmówi jego wydania w przypadku zamierzonego sposobu gospodarowania odpadami niezgodnego z uchwalonym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego lub z wydaną decyzją o warunkach zabudowy. Marszałek Województwa Pomorskiego nie otrzymał informacji o przyczynach nieuwzględnienia proponowanych uwag.

sporządzania sprawozdań w tym zakresie, zwiększenie o dwa liczby etatów do obsługi wniosków o wpis do BDO.

(akta kontroli str. 791-970, 1049-1082)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Marszałek prowadził i aktualizował informacje w BDO, w tym w rejestrze podmiotów, na podstawie przepisów ustawy o odpadach, jednak w niepełnym zakresie, głównie z powodu ograniczonej funkcjonalności bazy. Marszałek zapewnił bezpieczeństwo przetwarzanych danych otrzymanych w związku z prowadzeniem BDO. Podejmował też, przy współpracy z innymi organami ochrony środowiska, działania mające na celu identyfikację podmiotów zobowiązanych do wpisu do rejestru podmiotów. W przypadku braku wpisu, wzywał podmioty do jego dokonania. Marszałek monitorował ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, użytkowych i opakowaniowych na terenie województwa pomorskiego oraz cele przyjęte w wpgo. Opracował procedury mające na celu weryfikację sprawozdań z zakresu gospodarki odpadami oraz identyfikował problemy związane z funkcjonowaniem rynku odpadów.

OBSZAR

2. Sprawowanie nadzoru nad podmiotami wprowadzającymi na rynek krajowy produkty i produkty w opakowaniach oraz gospodarujących odpadami użytkowymi i odpadami opakowaniowymi

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek nie zgłaszał pisemnie ministrowi właściwemu do spraw środowiska ani Ministrowi Infrastruktury propozycji zmian legislacyjnych dla poszczególnych rodzajów odpadów użytkowych.

(akta kontroli str. 13-14, 1091-1093)

2.2. Według stanu na dzień 31 grudnia poszczególnych lat 2016-2018 i 30 czerwca 2020 r.⁷⁸ zgodnie z informacjami dostępnymi w Urzędzie, Marszałek był właściwy dla:

– 1.251, 1.278, 1.263 i 1.623 podmiotów objętych przepisami o bateriach i akumulatorach, z tego najwięcej – 1.021⁷⁹ było prowadzących miejsca odbioru zużytych baterii i zużytych akumulatorów, 153, 140 i 94⁸⁰ zbierających zużyte baterie i zużyte akumulatory, 41, 82, 100 i 594 wprowadzających baterie lub akumulatory⁸¹, 34, 33, 46 i sześć podmiotów pośredniczących⁸² oraz dwóch zakładów przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów⁸³;

⁷⁸ W Urzędzie brak było niektórych danych według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. z uwagi m.in. na przesunięcie terminów na przedłożenie Marszałkowi sprawozdań, o których mowa w art. 73 i 75 ustawy o odpadach.

⁷⁹ Dane w tym zakresie nie były aktualizowane od 2015 r., co opisano w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

⁸⁰ W Urzędzie brak było danych według stanu na dzień 30 czerwca 2020 r. z uwagi na brak możliwości wygenerowania takich danych z BDO.

⁸¹ Do czasu utworzenia rejestru BDO rejestr wprowadzających baterie lub akumulatory prowadził GIOŚ (na podstawie art. 235 ust. 3 ustawy o odpadach stosując art. 17 ustawy o bateriach i akumulatorach w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy o odpadach tj. 23 stycznia 2013 r.).

⁸² Tj. podmiotów, za pośrednictwem, których wprowadzający baterie lub akumulatory wykonywał obowiązki w zakresie i na zasadach określonych w ustawie o bateriach i akumulatorach.

⁸³ Tyle samo w całym okresie objętym kontrolą, również według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.

- 151, 145, 92 i 529⁸⁴ podmiotów objętych przepisami o zużyтым sprzęcie⁸⁵, w tym 149, 142, 90 i 76 zbierających zużyty sprzęt oraz dwóch, trzech w 2017 r. i 2018 r. oraz ośmiu prowadzących zakład przetwarzania zużytego sprzętu;
- 54, 55, 56⁸⁶ i 530⁸⁷ podmiotów objętych przepisami o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, z tego przedsiębiorców prowadzących stację demontażu po 40 w 2016 r. i 2017 r., 41 w 2018 r.⁸⁸ i 38 według stanu na 30 czerwca 2020 r., przedsiębiorców prowadzących punkty zbierania pojazdów 13 w 2016 r., 14 w 2017 r. i 2018 r.⁸⁹ oraz sześciu według stanu na 30 czerwca 2020 r. oraz jeden przedsiębiorca prowadzący strzępiarkę⁹⁰ w latach 2016-2018⁹¹ i żadnego według stanu na 30 czerwca 2020 r.;
- 800, 402, 274 i 2.951 podmiotów objętych przepisami o gospodarowaniu opakowaniami oraz odpadami opakowaniowymi, z tego 498, 224, 328 i 2.927 wprowadzających produkty w opakowaniach, 137, 169, 126 i 23 przedsiębiorców prowadzących recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych oraz dwie w 2016 r. i od 2017 r. jedna organizacja odzysku opakowań.

(akta kontroli str. 1094-1101)

Powyższe dane dotyczyły głównie podmiotów, które przedłożyły Marszałkowi za poszczególne lata 2016-2018 sprawozdania, o których mowa w ustawie o odpadach. W Urzędzie nie podejmowano działań zmierzających do ustalenia podmiotów uchylających się od realizacji obowiązków określonych w ustawie o bateriach i akumulatorach, ustawie o zużyтым sprzęcie, ustawie o opakowaniach oraz o recyklingu pojazdów, w tym za poszczególne lata 2016-2018 nie współpracowano w tym zakresie z GIOŚ (w tym nie korzystano z rejestrów dostępnych m.in. na stronie internetowej GIOŚ), wiih⁹² i wioś⁹³, a za 2018 r. również z rejestru BDO.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że powyższe spowodowane było m.in. brakiem możliwości organizacyjnych, kadrowych i finansowych. Z uwagi na stopień skomplikowania przepisów i dużą

⁸⁴ Zawiera dane m.in. o liczbie wprowadzających sprzęt i autoryzowanych przedstawicieli – 435, organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego – brak, prowadzących działalność w zakresie recyklingu – siedmiu oraz prowadzących działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku – trzech, których w Urzędzie nie posiadano za lata 2016-2019, z tego za 2016 r. i 2018 r. ze względu na to, iż zgodnie z art. 116 ust. 1 i art. 124 ust. 1 ustawy o zużyтым sprzęcie oraz na podstawie art. 235 ust. 3 ustawy o odpadach stosując art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2013 r. poz. 1155, ze zm.) w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy o odpadach do czasu utworzenia rejestru BDO GIOŚ prowadził rejestry ww. podmiotów, a za 2018 r. i 2019 r. z uwagi na brak ich w bazach Urzędu oraz brak możliwości ich wygenerowania z BDO według stanu na wskazany dzień.

⁸⁵ W Urzędzie nie posiadano informacji o liczbie prowadzących punkty serwisowe i dystrybutorów, ponieważ nie dotyczyło to kompetencji Urzędu. BDO nie zapewniała również ustalenia liczby takich podmiotów.

⁸⁶ Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. – 51, przy czym dane te dotyczą tylko prowadzących stację demontażu i punkty zbierania pojazdów.

⁸⁷ Zawiera dane o liczbie wprowadzających pojazdy – 486, których w Urzędzie nie posiadano za lata 2016-2019, w tym za 2016 r. i 2018 r., ponieważ m.in. do czasu utworzenia rejestru BDO, na podstawie art. 234 ust. 11 ustawy o odpadach stosując art. 13 ustawy o recyklingu w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy o odpadach wprowadzający pojazdy zobowiązani byli do składania GIOŚ zawiadomień o podjęciu działalności w zakresie produkcji, importu lub wewnątrzwspólnotowego nabycia pojazdów, zawiadomień o zmianie danych oraz zawiadomień o zakończeniu ww. działalności a za 2018 r. i 2019 r. z uwagi na brak ich w bazach Urzędu oraz brak możliwości ich wygenerowania z BDO według stanu na wskazany dzień.

⁸⁸ Tyle samo, co według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.

⁸⁹ Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. – 10.

⁹⁰ Instalacja służąca do rozdrabniania odpadów powstałych w trakcie demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

⁹¹ Również według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.

⁹² Wojewódzki inspektor inspekcji handlowej właściwy m.in. dla kontroli przestrzegania przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach przez sprzedawców detalicznych i hurtowych.

⁹³ Z wyjątkiem opisanych dalej przypadków w zakresie zużytego sprzętu.

liczbę obowiązków sprawozdawczych dotyczących baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu oraz produktów i opakowań, pracownik Urzędu odpowiedzialny za weryfikację sprawozdań i opłat w tym zakresie poświęcał znaczną ilość czasu na edukację przedsiębiorców w tym zakresie dotyczącym ustawy o bateriach i akumulatorach, którzy nie potrafili samodzielnie uporać się z tymi zadaniami. Nie udostępniono przedsiębiorcom wytycznych ani nie zorganizowano szkolenia w tym zakresie, ponieważ wyjaśnień udzielano uwzględniając specyfikę i zakres działalności danej firmy. Dużym problemem była konieczność wprowadzania danych do rejestru BDO, co od momentu jego utworzenia angażowało niemal wszystkie siły pracowników Zespołu ds. wojewódzkiej bazy danych o odpadach – mimo zatrudnienia w okresie objętym kontrolą dwóch nowych pracowników, z których jedna miała m.in. wspomóc realizację zadań w zakresie baterii i akumulatorów. Identyfikacja podmiotów uchylających się od realizacji obowiązków będzie możliwa po dokończeniu realizacji wniosków o wpis, realizacji wszystkich wniosków aktualizacyjnych (po usunięciu wady systemu uniemożliwiającej dokonywanie części takich wpisów), zakończeniu okresu sprawozdawczego za 2019 r. (przedsiębiorcy mogli składać sprawozdania za 2019 r., natomiast Urząd nie miał możliwości ich weryfikowania, ani nawet podglądu) oraz zatrudnieniu i przygotowaniu do realizacji obowiązków dwóch nowych pracowników (rozpoczęto procedurę rekrutacyjną). Oczekiwano, że BDO, po utworzeniu wszystkich przewidzianych funkcjonalności, stanie się spójnym systemem rejestracji podmiotów, ich sprawozdań i ewentualnych opłat, co pozwoli sprawnie identyfikować i egzekwować ustawowe obowiązki. Dotychczas stopień skomplikowania przepisów oraz wniosku rejestrowego sprawiał, że część podmiotów po ponownej analizie stwierdziła, że nie podlega wpisowi do rejestru podmiotów i będzie wnioskować o wykreślenie z rejestru. Ponadto wpis do rejestru uprawniał do prowadzenia działalności w danym zakresie, natomiast nie nakładał obowiązku sprawozdawczego w sytuacji braku takiej działalności w danym roku sprawozdawczym. Podobnie jak nie było obowiązku składania „zerowych” sprawozdań.

(akta kontroli str. 2396-2406, 2484-2528, 2737-2745, 2794-2799, 2844-2851, 2930-2960)

2.3.1. W latach 2016-2020⁹⁴ do Urzędu wpłynął jeden wniosek o udzielenie pomocy de minimis – uzyskanie zwolnienia z obowiązków określonych w art. 4a ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach⁹⁵.

Wniosek o udzielenie pomocy złożono 5 marca 2020 r., tj. w terminie wynikającym z art. 4a ust. 2 pkt 1 powyższej ustawy (do dnia 15 marca każdego roku). Na wezwanie pracownika Urzędu wniosek uzupełniono i przedłożono wszystkie niezbędne (wynikające z powyższego przepisu) zaświadczenia, oświadczenia i informacje. Z uwagi na przesunięcie – zgodnie z art. 237ea ust. 1 ustawy o odpadach – terminu na przedłożenie marszałkowi województwa sprawozdania m.in. o rodzaju i masie wprowadzanych do obrotu baterii i akumulatorów za 2019 r. – z 15 marca na 11 września 2020 r., przy jednoczesnym nieprzesunięciu terminu na złożenie dokumentów pozwalających na ubieganie się o uzyskanie takiego

⁹⁴ Termin na przedłożenie marszałkowi województwa dokumentów uprawniających do zwolnienia upływał 15 marca każdego roku.

⁹⁵ Osiągania wymaganych poziomów zbierania, w tym dotyczących opłaty produktowej, organizowania i finansowania zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, zawierania umowy ze zbierającym zużyte baterie lub zużyte akumulatory oraz z prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, składania wykazu zakładów przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów dla wprowadzających baterie lub akumulatory, którzy w danym roku kalendarzowym wprowadzili do obrotu nie większą niż wskazaną w tej ustawie ich masę.

zwolnienia, w Urzędzie przyjęto oświadczenie o rodzaju i masie wprowadzonych baterii i akumulatorów. Wartość brutto udzielonej pomocy w tym zakresie wyniosła 6,28 zł⁹⁶.

(akta kontroli str. 1102-1139)

2.3.2. Za poszczególne lata 2016-2019 żaden podmiot nie złożył Marszałkowi sprawozdania, o których mowa w art. 15 ust. 3 ustawy o bateriach i akumulatorach, tj. w zakresie wydajności recyklingu dla procesów recyklingu zużytych baterii i akumulatorów.

Dwa podmioty posiadające ważne w okresie objętym kontrolą decyzje Marszałka stanowiące m.in. pozwolenie zintegrowane dla prowadzącego zakład przetwarzania zużytych baterii lub akumulatorów kwasowo-ołowiowych⁹⁷ nie przetwarzały w latach 2016-2019 zużytych baterii lub akumulatorów – Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że w Urzędzie nie były znane przyczyny powyższego, posiadanie zezwolenia nie tworzyło automatycznie obowiązku korzystania z tego uprawnienia, nie było też obowiązku składania „zerowych” sprawozdań.

(akta kontroli str. 1140-1218, 2396-2406, 2507-2514)

2.3.3. Spośród odpowiednio 41, 82 i 100 podmiotów, które przedłożyły Marszałkowi sprawozdanie⁹⁸ m.in. o rodzaju i masie wprowadzonych baterii lub akumulatorów, tj. sprawozdanie, o którym mowa w art. 34 ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach, do złożenia, którego zobowiązany był wprowadzający baterie lub akumulatory, w tym 28, 60 i 58 wprowadzających przenośne baterie lub przenośne akumulatory odpowiednio osiem (19,5%), 11 (13,4%) i 28 (28,0%) przedłożyło wszystkie wymagane przepisami tej ustawy sprawozdania i wykazy, tj.:

- 28 (wszyscy), 60 (wszyscy) i 55⁹⁹ z 58 sprawozdanie o osiągniętych poziomach zbierania, o którym mowa w art. 35 ust. 1, przy czym jeden podmiot, 27 i trzy wraz z wykazem punktów zbierania oraz wykazem miejsc odbioru, o których również mowa w tym przepisie, a w przypadku 27, 33 i 55 nie wyjaśniono braku ich przedłożenia pomimo posiadania informacji mogących wskazywać na taki obowiązek,
- 33, 34 i 65¹⁰⁰ wykaz zakładów przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, z których prowadzącym miał zawartą umowę (art. 36 ust. 4), a w przypadku ośmiu, 48 i 35 nie wyjaśniono braku ich przedłożenia pomimo posiadania informacji mogących wskazywać na taki obowiązek,
- 20 (wszyscy), 23 z 27¹⁰¹ i 29 z 30¹⁰² sprawozdanie o wysokości środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne (art. 37 ust. 6),
- wszyscy – cztery, sześciu i 23 sprawozdanie o wysokości należnej opłaty produktowej¹⁰³ (art. 41 ust. 3).

⁹⁶ Wniosek obejmował również udzielenie pomocy de minimis na podstawie ustawy o opakowaniach, której udzielono w kwocie 213,00 zł.

⁹⁷ Widniały również w bazie Referatu Pozwoleń Urzędu oraz w rejestrze BDO według stanu na dzień 30 czerwca 2019 r.

⁹⁸ Na podstawie art. 237a ust. 1 i art. 237aa ust. 1 ustawy o odpadach sprawozdania i zestawienia wymienione w tych przepisach odpowiednio za lata 2015 i 2016 oraz 2017 i 2018 sporządzano i składano stosując przepisy sprzed wejścia w życie ustawy o odpadach.

⁹⁹ W przypadku trzech nie wyjaśniono braku ich przedłożenia pomimo posiadania informacji mogących wskazywać na taki obowiązek.

¹⁰⁰ W tym odpowiednio dwa, jedno i pięć budziło wątpliwości i nie zostały dotychczas zweryfikowane.

¹⁰¹ W przypadku czterech nie wyjaśniono braku ich przedłożenia pomimo posiadania informacji mogących wskazywać na taki obowiązek.

¹⁰² W przypadku jednego nie wyjaśniono braku jego przedłożenia pomimo posiadania informacji mogących wskazywać na taki obowiązek.

¹⁰³ Biorąc pod uwagę podmioty, w przypadku, których wystąpiła należna opłata produktowa.

Ponadto w przypadku odpowiednio 52, 22 i 69 podmiotów nie wyjaśniono braku przedłożenia m.in. sprawozdania, o którym mowa m.in. w art. 34 ust. 2, pomimo, że 14, 20 i 26 z nich złożyło sprawozdanie o wysokości środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne, w którym wykazano wysokość środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne lub na rachunek bankowy Urzędu z tytułu realizacji tego obowiązku, a 38, dwa i 43 wykazy, o których mowa w art. 35 ust. 1 tej ustawy, co mogło wskazywać na obowiązek przedłożenia takiego sprawozdania.

Za poszczególne lata 2016-2018 odpowiednio 28, 25 i 22 podmioty przedłożyły „niezerowe”¹⁰⁴ sprawozdanie o masie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, o którym mowa w art. 59 ust. 3 ustawy o bateriach i akumulatorach, do złożenia, którego zobowiązany był zbierający zużyte baterie przenośne lub zużyte akumulatory przenośne.

(akta kontroli str. 1140-1141, 1219-1945, 2396-2431, 2484-2508)

Na podstawie sprawozdań i wykazów złożonych Marszałkowi przez pięć losowo¹⁰⁵ wybranych podmiotów wprowadzających baterie lub akumulatory, ustalono, że dwa podmioty przedłożyły wszystkie wymagane sprawozdania wraz z wykazami, o których mowa w ustawie o bateriach i akumulatorach. Natomiast trzy podmioty nie przedłożyły wykazów, o których mowa w art. 35 ust. 1 tej ustawy, a jeden również wykazu, o którym mowa w art. 36 ust. 4¹⁰⁶. Cztery podmioty przedłożyły sprawozdania i wykazy terminowo (do dnia 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy). Natomiast jeden 13 dni po upływie terminu.

Pomimo że od 1 stycznia 2015 r. zmianie uległy zasady obliczania opłaty na kampanie edukacyjne, do finansowania których obowiązany był wprowadzający do obrotu baterie lub akumulatory¹⁰⁷ oraz zniesiono obowiązek ujmowania ilości wprowadzanych do obrotu baterii i akumulatorów w prowadzonej przez wprowadzających baterie lub akumulatory ewidencji, ale nie dostosowano obowiązujących przepisów wykonawczych do znowelizowanej w tym zakresie ustawy o bateriach i akumulatorach, objęte badaniem ww. sprawozdania i obliczenia zawierały prawidłowe dane.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że informację o zmianach w sposobie naliczania opłaty za nieprzeprowadzone publiczne kampanie edukacyjne umieszczono na BIP Urzędu w dniu 7 marca 2016 r. Oprócz tego, na bieżąco informowano przedsiębiorców zgłaszających się po pomoc do Urzędu o zmianach w obowiązujących przepisach.

(akta kontroli str. 1946-2012, 2396-2406, 2473-2479)

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że w Urzędzie nie wykorzystywano sprawozdań złożonych Marszałkowi przez przedsiębiorców na podstawie ustawy o bateriach i akumulatorach do dokonywania analiz pod kątem typowania podmiotów do kontroli na lata

¹⁰⁴ Tj. w których wykazano masę zebranych zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

¹⁰⁵ Za pomocą programu Pomocnik Kontrolera, przy wykorzystaniu funkcji – losowanie próby na podstawie rejestrów, przy wskazaniu trzech rejestrów dotyczących poszczególnych lat.

¹⁰⁶ Łącznie przedłożono po pięć sprawozdań, o których mowa w art. 34 ust. 2, art. 35 ust. 1, w tym dwa wraz z wykazami, o których mowa w tym przepisie, art. 37 ust. 6, w tym cztery pomimo braku takiego obowiązku i art. 41 ust. 3, w tym cztery pomimo braku takiego obowiązku oraz cztery, o których mowa w art. 36 ust. 4 ustawy o bateriach i akumulatorach.

¹⁰⁷ Stanowiła ona iloczyn stawki 0,03 zł za kilogram wprowadzonych do obrotu baterii lub akumulatorów oraz masy wprowadzonych do obrotu baterii i akumulatorów w roku kalendarzowym, którego dotyczy opłata, przez wprowadzającego baterie lub akumulatory, a uprzednio co najmniej 0,1% przychodów z tytułu wprowadzenia do obrotu baterii i akumulatorów na terytorium kraju osiąganych w danym roku kalendarzowym przez wprowadzającego.

2016-2020 z powodu m.in. braku możliwości organizacyjnych, kadrowych i finansowych. „Z uwagi na kończący się okres największego nawalu obowiązków związanych z BDO, zamierzamy rozpocząć te działania po zakończeniu okresu sprawozdawczego za 2019 r., tj. w I kwartale 2021 r.”

(akta kontroli str. 2250-2354, 2396-2406)

Ze złożonych Marszałkowi sprawozdań o wysokości należnej opłaty produktowej z tytułu nieosiągnięcia wymaganego poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych wynika, że w poszczególnych latach 2016-2018 odpowiednio 31, 64 i 57 podmiotów wprowadziło baterie przenośne lub akumulatory przenośne¹⁰⁸, z tego 26, 57 i 32 (tj. 83,9%, 89,1% i 56,1%) osiągnęło wymagany – 45%¹⁰⁹ poziom zbierania baterii przenośnych lub akumulatorów przenośnych, a pięć, siedem i 25 (tj. 16,1%, 10,9% i 43,9%) nie osiągnęło tego poziomu.

Podmioty, które nie osiągnęły wymaganego poziomu zbierania wpłaciły na rachunek bankowy Urzędu należną z tego tytułu opłatę produktową, z wyjątkiem jednego podmiotu, w przypadku, którego opłata ta wynosiła 2,00 zł¹¹⁰. Spośród łącznie 32¹¹¹ uiszczonych opłat sześć¹¹², tj. 18,8% wniesiono w terminie, o którym mowa w art. 41 ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach (do dnia 15 marca roku następującego po roku, którego opłata dotyczy), a 26¹¹³, tj. 81,2% po upływie tego terminu od jednego dnia do ponad dwóch lat¹¹⁴.

W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek nie wydał żadnej decyzji określającej zaległość z tytułu opłaty produktowej na podstawie art. 42 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach. Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa wyjaśnił, że nie było podstaw do wydania takich decyzji, ponieważ, choć nie wszystkie w terminie, to wszystkie podmioty uiściły należną opłatę produktową. Prawdliwość sprawozdań o wysokości należnej opłaty produktowej przeprowadzano poprzez ocenę prawidłowości wypełnienia poszczególnych części sprawozdania, zweryfikowanie poprawności wyliczeń matematycznych, a także sprawdzenie, czy kwota wniesiona przez podmiot była zgodna z kwotą obliczoną.

(akta kontroli str. 1140-1141, 2013-2150, 2396-2406)

2.3.4. Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że wiedzę o liczbie działających na terenie województwa pomorskiego sprzedawców detalicznych baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych lub akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych posiadano na podstawie przedkładanych przez te podmioty Marszałkowi sprawozdań, o którym

¹⁰⁸ Tj. złożyły tzw. „niezerowe” sprawozdania. Za poszczególne lata 2016-2018 sprawozdania tzw. „zerowe”, tj. w których wykazana masa wprowadzonych baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych wyniosła 0,00 kg złożyły odpowiednio cztery, 20 i 37 podmioty.

¹⁰⁹ Określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie rocznych poziomów zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych (Dz. U. nr 215, poz. 1671).

¹¹⁰ Zgodnie z 43 ustawy o bateriach i akumulatorach do opłat produktowych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1325, ze zm.). Na podstawie art. 67d § 1 pkt 2 i 67a § pkt 3 tej ustawy Marszałek mógł z urzędu umorzyć zaległość z tytułu opłaty produktowej, której wysokość nie przekraczała pięciokrotnej wartości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym.

¹¹¹ Za poszczególne lata 2016-2018 odpowiednio czterech, sześciu i 22. W przypadku jednego podmiotu za 2016 r. i 2017 r. oraz dwóch za 2018 r. opłata nie była należna na podstawie art. 63 § 1 ustawy Ordynacja podatkowa. Za 2018 r. jeden podmiot nie dokonał wpłaty należnej opłaty.

¹¹² Jedna za 2017 r. i pięć za 2018 r. Żadna wpłata za 2016 r. nie została dokonana terminowo.

¹¹³ Cztery za 2016 r., pięć za 2017 r. oraz 17 za 2018 r.

¹¹⁴ Za 2016 r. od jednego dnia do 849 dni, za 2017 r. od 14 do 484 dni i za 2018 r. od czterech do 137 dni. Należne opłaty wynosił głównie kilka lub kilkadziesiąt złotych. W przypadku najwyższych kwot wpłaconych z największym opóźnieniem, tj. 380,00 zł – 786 dni i 418,00 zł – 421 dni wpłat dokonano wraz z należnymi odsetkami odpowiednio 65,00 zł i 39,00 zł.

mowa w art. 56 ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach, tj. do składania, których zobowiązane były te podmioty.

Za poszczególne lata 2016-2019 odpowiednio 29, 25, 28 i 24 podmiotów przedłożyło takie sprawozdanie. W tym 23, 22, 24 i 20¹¹⁵ podmiotów pobrało od kupujących niebędących przedsiębiorcami opłaty depozytowe¹¹⁶, z tego trzech, żaden, jeden i dwóch zwróciło je w całości kupującym¹¹⁷, a w przypadku 20, 22, 23 i 18 nie odebrano opłaty depozytowej.

Spośród łącznie 83 sprawozdań¹¹⁸ 10 (dwa za 2016 r. i po cztery za 2017 r. i 2018 r.), tj. 8,3% przedłożono Marszałkowi po upływie terminu, o którym mowa w art. 56 ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach (do dnia 15 marca roku następującego po roku, w którym nastąpiło pobranie opłaty) od jednego dnia do ponad roku¹¹⁹. Trzy podmioty nie przedłożyły takiego sprawozdania za 2019 r., pomimo, że dokonały za ten rok wpłaty na rachunek bankowy Urzędu nieodebranej opłaty depozytowej w łącznej kwocie 1,7 tys. zł. W trakcie niniejszej kontroli wysłano pismo przypominające o obowiązku sprawozdawczym w tym zakresie.

Spośród łącznie 86 podmiotów, które przekazały nieodebrane opłaty depozytowe na rachunek bankowy Urzędu, 71 (odpowiednio 17, 15, 18 i 21 – wszystkie), tj. 82,6% podmiotów przekazało je w terminie, o których mowa w art. 56 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach (do dnia 15 marca roku następującego po roku, w którym nastąpiło pobranie opłaty), a 15 (trzy, siedem i pięć), tj. 17,4% po upływie tego terminu od jednego dnia do ponad roku¹²⁰ wraz z należnymi odsetkami.

Wobec podmiotów, które przedłożyły nieterminowo Marszałkowi powyższe sprawozdanie lub nieterminowo przekazały nieodebrane opłaty depozytowe na rachunek bankowy Urzędu nie podejmowano w związku z tym żadnych działań ani nie informowano o nich wioś uprawnionego do wymierzenia kary pieniężnej za powyższe.

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że sprawozdania weryfikowano na podstawie zawartych w nich informacji – pod kątem kompletności i formalnym oraz sprawdzając poprawność naliczonej do zwrotu nieodebranej opłaty depozytowej – jako różnicy opłaty pobranej i opłaty zwróconej. Ponieważ było to sprawozdanie bardzo proste, nie sprawiało trudności sporządzającym je podmiotom.

(akta kontroli str. 1140-1141, 2151-2230, 2396-2406, 2473-2482)

2.3.5. Żaden ze zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory figurujących w bazie WBZŚ Urzędu nie przekazał Marszałkowi za poszczególne lata 2016-2019 zaświadczeń o zebranych zużytych bateriach przenośnych lub zużytych akumulatorach przenośnych, o których mowa w art. 59a ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach.

¹¹⁵ Pozostałe podmioty, tj. odpowiednio sześć, trzy i po cztery nie pobrały takiej opłaty, tj. złożyły sprawozdania tzw. „zerowe”.

¹¹⁶ Do czego byli zobowiązani, na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach, jeżeli przy sprzedaży baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych lub akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych kupujący nie przekazał sprzedawcy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, o których mowa w art. 53 ust. 1.

¹¹⁷ Do czego byli zobowiązani, na podstawie art. 54 ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach, w związku z przyjęciem zużytych baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych lub zużytych akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych w terminie 30 dni od dnia pobrania opłaty depozytowej.

¹¹⁸ Podmiotów w przypadku, których powstała nieodebrana opłata depozytowa.

¹¹⁹ Za 2016 r. dwa dni i ponad rok (369 dni), za 2017 r. od jednego dnia do 25 dni, za 2018 r. od trzech dni do ponad czterech miesięcy (125 dni) i za 2019 r. jeden dzień.

¹²⁰ Za 2016 r. pięć, 365 i 379 dni, za 2017 r. od jednego dnia do 21 dni i za 2018 r. od siedmiu do 61 dni.

Do czasu kontroli NIK w Urzędzie nie identyfikowano podmiotów zobowiązanych do przedłożenia Marszałkowi na podstawie art. 59a ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach zaświadczeń, o których mowa w art. 59a ust. 1 tej ustawy za poszczególne lata 2016-2019 ani nie kontrolowano realizacji tego obowiązku. W trakcie kontroli NIK do podmiotów, które złożyły Marszałkowi sprawozdanie za 2018 r. o masie zebranych zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, o którym mowa w art. 59 ust. 3 ustawy o bateriach akumulatorach, do złożenia, których zobowiązany był zbierający zużyte baterie przenośne lub zużyte akumulatory przenośne, wysłano pisma przypominające m.in. o obowiązkach określonych w art. 59a ust. 1 i 2 tej ustawy. Za poszczególne lata 2016-2018 odpowiednio 34, 35 i 45 podmiotów przedłożyło Marszałkowi te sprawozdania, w tym 28, 25 i 22 „niezerowe”.

W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek nie przeprowadził ani nie zlecił żadnej kontroli podmiotów zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory.

Z danych WSO nie wynika, aby w okresie objętym kontrolą w województwie pomorskim były podmioty – prowadzący zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów zobowiązane do przekazania Marszałkowi na podstawie art. 64a ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach, zaświadczeń o przetworzonych zużytych bateriach lub zużytych akumulatorach, o których mowa w art. 64a ust. 1 tej ustawy.

(akta kontroli str. 1329-1343, 1666-1680, 1907-1922, 2231-2354, 2396-2406, 2432-2451, 2507-2508)

2.3.6. W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek nie przeprowadził żadnej kontroli na podstawie art. 70 ustawy o bateriach i akumulatorach, tj. w zakresie objętym właściwością tego organu, w szczególności w zakresie opłaty produktowej, opłaty depozytowej oraz wykorzystania środków przekazywanych przez wprowadzających baterie lub akumulatory, o których mowa w art. 37 ust. 4.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że spowodowane to było brakiem możliwości organizacyjnych, kadrowych i finansowych. WIOŚ, jako organ inspekcyjny, mógł podczas rutynowych kontroli ujawniać fakt uchylania się od wypełniania przez przedsiębiorców obowiązków oraz posiadał możliwość nakładania grzywien, której nie posiadał Marszałek. Urząd natomiast reagował na wszelkie sygnały o przedsiębiorcach zaniedbujących obowiązki ustawowe otrzymane od WIOŚ lub z innych źródeł. W zakresie baterii i akumulatorów nie było dotychczas takich informacji, w tym żaden protokół pokontrolny/zarządzenie pokontrolne przekazywane do Urzędu przez WIOŚ nie zawierał informacji o nieprzestrzeganiu przez dany podmiot zapisów ustawy o bateriach i akumulatorach.

Marszałek nie zwracał się do WIOŚ o podjęcie kontroli przedsiębiorców objętych przepisami o bateriach i akumulatorach.

(akta kontroli str. 2250-2354, 2396-2406)

2.3.7. Marszałek udostępnił na stronie internetowej Urzędu oraz na tablicy zawieszanej w budynku Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wykaz miejsc odbioru oraz zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory na terenie województwa pomorskiego, zgodnie z art. 69 ust. 4 ustawy o bateriach i akumulatorach. Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że nie były one udostępnione w żaden inny sposób.

Pomimo że w zakresie miejsc odbioru oraz zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory na terenie województwa pomorskiego zachodziły zmiany, to od 2015 r. nie zaktualizowano wykazu miejsc odbioru. Zastępca Dyrektora Departamentu

Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że aktualizacja zostanie dokonana po weryfikacji sprawozdań za 2019 r., tj. na początku 2021 r. Natomiast aktualizacji wykazu zbierających po raz pierwszy (również od 2015 r.) dokonano w sierpniu 2020 r., tj. w trakcie niniejszej kontroli NIK.

(akta kontroli str. 1938-1944, 1960-1978, 2355-2374, 2396-2406, 2433-2434, 2473-2479)

2.4.1. Siedem podmiotów wniosło do Marszałka (w formie depozytu wpłaconego na rachunek Urzędu) zabezpieczenie finansowe na 2020 r.¹²¹ przeznaczone na pokrycie opłaty produktowej¹²², do czego zobowiązani byli wprowadzający do obrotu sprzęt elektryczny lub elektroniczny przeznaczony dla gospodarstw domowych. Wszystkie zabezpieczenia wniesiono w terminie, o którym mowa w art. 28 ust. 1 ustawy o zużytym sprzęcie (do dnia 30 czerwca roku, którego dotyczy to zabezpieczenie). Termin na rozliczenie przez Marszałka tych zabezpieczeń upływie zgodnie z art. 33 ust. 1 ww. ustawy 30 października 2021 r.

(akta kontroli str. 2515-2528, 2537-2571)

Z łącznie 10 opłat produktowych wniesionych na rachunek bankowy Urzędu za poszczególne lata 2016-2019¹²³ należnych z tytułu niewykonania obowiązku osiągnięcia minimalnego rocznego poziomu zbierania zużytego sprzętu, poziomu odzysku lub poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu zużytego sprzętu, cztery¹²⁴, tj. 40,0% wniesiono w terminie, o którym mowa w art. 75 ust. 2 ustawy o zużytym sprzęcie¹²⁵ (do dnia 15 marca roku następującego po roku kalendarzowym, którego opłata dotyczy), a sześć¹²⁶, tj. 60,0% po upływie tego terminu od jednego dnia do ponad 1,5 roku¹²⁷.

W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek nie wydał żadnej decyzji określającej zobowiązanie z tytułu opłaty produktowej na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o zużytym sprzęcie.

Z wyjaśnień Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że wniesione opłaty weryfikowano na podstawie informacji przesyłanych na prośbę Urzędu, przez podmioty wpłacające, ponieważ, sprawozdania, o których mowa w tej ustawie przedkładane były za powyższe lata GIOŚ, który w ramach posiadanych kompetencji powinien był weryfikować składane sprawozdania i informować Marszałka o ewentualnych nieprawidłowościach mogących być podstawą do wszczęcia ewentualnych postępowań – nie powiadamiał o żadnych nieprawidłowościach w tych sprawozdaniach. W kwietniu 2019 r. zwrócono się do GIOŚ o udostępnienie sprawozdań czterech firm za lata 2016-2018 dla celów weryfikacji opłaty produktowej. Niemniej jednak zweryfikowano wynikające z tych sprawozdań opłaty dotyczące publicznych kampanii edukacyjnych, a opłaty produktowe, mimo, że zgodnie ze sprawozdaniami nienależne, zostaną szczegółowo zweryfikowane po zakończeniu bieżącego okresu sprawozdawczego, gdyż sposób wypełnienia sprawozdań budzi wątpliwości, a do postępowań określonych w art. 77 ust. 1 i 2 ustawy o zużytym sprzęcie i terminów przedawnienia zobowiązań z tytułu opłat produktowych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy

¹²¹ Za lata 2016-2019 właściwy w tym zakresie był GIOŚ, zgodnie z art. 133 ust. 1 ustawy o zużytym sprzęcie.

¹²² Należnej w przypadku nie wykonania obowiązku osiągnięcia minimalnego rocznego poziomu zbierania zużytego sprzętu, poziomu odzysku lub poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu zużytego sprzętu.

¹²³ Za 2016 r. i 2018 r. po trzy, za 2017 r. takiej opłaty nie wniósł żaden podmiot, a za 2019 r. cztery.

¹²⁴ Za 2016 r. i 2018 r. po jednej, za 2019 r. dwie.

¹²⁵ Z uwzględnieniem art. 12 § 5 Ordynacji podatkowej w związku z art. 78 ustawy o zużytym sprzęcie.

¹²⁶ Za 2016 r., 2018 r. i 2019 r. po dwie.

¹²⁷ Za 2016 r. pięć i 595 dni (18 kwietnia 2018 r., tj. po upływie ponad roku złożono wniosek o rozłożenie na raty lub częściowe umorzenie zaległości), za 2018 r. trzy i 119 dni, za 2019 r. jeden i 92 dni.

Ordynacja podatkowa. W 2020 r. Marszałek po raz pierwszy otrzyma od podmiotów podlegającym obowiązkom określonym w tej ustawie komplet dokumentacji. Po weryfikacji tych sprawozdań możliwa będzie analiza pod kątem prawidłowości wyliczonych opłat oraz identyfikacja firm, które nie dopełniły innych obowiązków z tej ustawy. Szczegółowa weryfikacja podmiotów, które nie wniosły na rachunek bankowy Urzędu opłaty produktowej a wniosły opłatę związaną z obowiązkiem prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych (w tym za lata wcześniejsze) nastąpi po obecnym okresie sprawozdawczym.

Żaden podmiot nie złożył Marszałkowi dokumentów, o których mowa w art. 76 ust. 2 ustawy o zużytym sprzęcie w celu uzyskania zwolnienia z opłaty produktowej, o którym mowa w art. 76 ust. 1 tej ustawy.

(akta kontroli str.2484-2508, 2515-2528, 2530-2536, 2538-2577)

2.4.2. Z łącznie 19 opłat wniesionych na rachunek bankowy Urzędu związanych z obowiązkiem prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych w stosunku do sprzętu, który został wprowadzony do obrotu przez danego wprowadzającego sprzęt¹²⁸ za poszczególne lata 2016-2019¹²⁹ – 12¹³⁰, tj. 63,2% wniesiono w terminie, o którym mowa w art. 15 ust. 5 ustawy o zużytym sprzęcie (do dnia 31 stycznia roku następującego po roku, w którym wprowadzający sprzęt był obowiązany do przeprowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych), a siedem¹³¹, tj. 36,8% po upływie tego terminu od jednego dnia do prawie 2,5 lat¹³².

W Urzędzie nie podejmowano działań wobec podmiotów, które nieterminowo dokonały wpłat powyższej opłaty, w tym nie poinformowano o powyższym wioś uprawnionego do wymierzenia za powyższe administracyjnej kary pieniężnej.

Z wyjaśnień Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że wniesione opłaty weryfikowano na podstawie informacji przesyłanych przez podmioty wpłacające, szczegółowa weryfikacja podmiotów, w tym trzech podmiotów, które nie wniosły tej opłaty za 2016 r., a wniosły za ten rok należną opłatę produktową nastąpi po obecnym okresie sprawozdawczym.

Marszałek nie wydał za lata 2016-2019 żadnej decyzji określającej wysokość zobowiązania z tytułu środków, o których mowa w art. 15 ust. 3 pkt 2 ustawy o zużytym sprzęcie, tj. w przypadku, gdy wprowadzający sprzęt, pomimo ciążącego na nim obowiązku, nie przeznaczył ich na publiczne kampanie edukacyjne lub ich nie wniósł albo przeznaczył lub wniósł je w wysokości niższej od należnej.

Żaden podmiot nie złożył Marszałkowi dokumentów, o których mowa w art. 15 ust. 8 ustawy o zużytym sprzęcie w celu uzyskania zwolnienia, o którym mowa w art. 15 ust. 7 tej ustawy, z obowiązku prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych w stosunku do sprzętu, który został przez niego wprowadzony do obrotu.

(akta kontroli str. 2484-2508, 2515-2528, 2538-2571, 2578-2580)

2.4.3. Po sześć podmiotów prowadzących zakład przetwarzania przedłożyło Marszałkowi kopię sprawozdania z przeprowadzonego rocznego audytu zewnętrznego za poszczególne lata 2017-2018¹³³, z tego 10 kopii przedłożono

¹²⁸ Do prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych zobowiązana była również organizacja odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego – w latach 2016-2020 (do 30 czerwca) żadna taka organizacja nie miała siedziby na terenie województwa pomorskiego.

¹²⁹ Odpowiednio dwie, trzy, dziewięć i pięć.

¹³⁰ Odpowiednio jedną, dwie, cztery i pięć (wszystkie).

¹³¹ Za 2016 r. i 2017 r. po jednej oraz za 2018 r. pięć.

¹³² Za 2016 r. 892 dni, za 2017 r. 527 dni, za 2018 r. od jednego dnia do 162 dni.

¹³³ Obowiązek przeprowadzenia rocznego audytu zewnętrznego wprowadzono 1 stycznia 2017 r. Termin przeprowadzenia audytu za 2019 r. upływał 30 września 2020 r., zgodnie z art. 139b ust. 1 ustawy o zużytym

w terminie, o którym mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o zużytym sprzęcie (do dnia 15 maja roku następującego po roku kalendarzowym, którego audyt dotyczy), a dwie odpowiednio jeden dzień i prawie miesiąc po terminie¹³⁴. Spośród łącznie 12 audytów, 10 przeprowadzono w terminie¹³⁵, o którym mowa w art. 66 ust. 2 tej ustawy (do dnia 30 kwietnia roku następującego po roku kalendarzowym, którego dotyczy), a dwa (za 2017 r.) po upływie tego terminu od pięciu do 15 dni¹³⁶.

Wobec podmiotów, które nieterminowo przeprowadziły audyt oraz nieterminowo przekazały Marszałkowi kopię sprawozdania z przeprowadzonego audytu nie podjęto żadnych działań, w tym nie poinformowano o tym właściwego wioś, uprawnionego do wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za powyższe. Z wyjaśnień Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że powyższe spowodowane było tym, iż wioś otrzymywał równoległe kopie sprawozdania z audytu.

Audytowi poddały się wszystkie podmioty ujęte w bazie WSO Urzędu, jako posiadające decyzję w zakresie gospodarki odpadami zezwalającą na przetwarzanie zużytego sprzętu i przetwarzały go w danym roku.

Wszystkie audyty zostały przeprowadzone przez akredytowanych weryfikatorów środowiskowych¹³⁷, o których mowa w art. 67 ust. 1 i 2 ustawy o zużytym sprzęcie.

W czterech audytach audytorzy nie stwierdzili uchybień, w czterech stwierdzone uchybienia zostały wyjaśnione lub skorygowane, a w czterech – po dwóch dotyczących dwóch podmiotów stwierdzono po jednym uchybieniu w 2017 r. i ponownie w trakcie kolejnego audytu w 2018 r., o czym nie poinformowano właściwego wioś, ponieważ – jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu – od początku 2018 r. Departament był obciążony tworzeniem rejestru BDO, a WIOŚ otrzymywał kopie audytu i raz do roku przeprowadzał kontrolę przedsiębiorców przetwarzających zużyty sprzęt.

(akta kontroli str. 2473-2479, 2507-2508, 2515-2529, 2581-2588, 2593-2697, 2930-2953)

2.5.1. Marszałek zamieścił na stronie internetowej BIP Urzędu wykaz przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu oraz punkty zbierania pojazdów, o czym mowa art. 42 ust. 1 ustawy o recyklingu pojazdów. W zaktualizowanym w trakcie niniejszej kontroli NIK wykazie zawarto informacje o 47 przedsiębiorcach prowadzących łącznie 41 stacji demontażu i osiem punktów zbierania pojazdów¹³⁸ wraz ze wskazaniem firmy przedsiębiorcy, oznaczeniem jego siedziby i adresu oraz adresem stacji demontażu i punktu zbierania pojazdów, zgodnie z art. 42 ust. 2 tej ustawy. W trakcie niniejszej kontroli z wykazu usunięto dwóch przedsiębiorców, którzy nie byli wpisani do rejestru BDO (w wykazie nadal pozostał jeden taki przedsiębiorca) i dodano w przypadku siedmiu przedsiębiorców ich siedzibę i adres, a w przypadku 13 uzupełniono ich adresy.

(akta kontroli str. 2507-2508, 2698-2727, 2737-2799)

2.5.2. Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że:

sprzęcie, a przedłożenia marszałkowi województwa uwierzytelnionej kopii sprawozdania z tego audytu 15 listopada 2020 r., zgodnie z art. 139b ust. 2 tej ustawy.

¹³⁴ Za 2017 r. jedną następnego dnia, za 2018 r. jedną 28 dnia.

¹³⁵ Za 2017 r. cztery i za 2018 r. sześć (wszystkie).

¹³⁶ Jeden audyt przeprowadzono 14-15 maja 2018 r., a drugi od kwietnia 2018 r. do 9 maja 2018 r.

¹³⁷ Zgodnie z danymi zamieszczonymi na stronie internetowej www.pca.gov.pl.

¹³⁸ Jeden przedsiębiorca prowadził dwie stacje demontażu. Ponadto jeden przedsiębiorca prowadził zarówno stację demontażu jak i punkt zbierania pojazdów.

- w Urzędzie nie podejmowano działań w celu identyfikacji podmiotów uchylających się od złożenia Marszałkowi sprawozdań, o których mowa w art. 10 ust. 1 i art. 15 ust. 1¹³⁹ ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej przez wprowadzających pojazdy za lata 2017-2018, w tym za 2017 r. nie współpracowano z GIOŚ¹⁴⁰, a za 2018 r. nie korzystano z rejestru BDO m.in. z powodu gromadzenia informacji w wielu różnych bazach danych, prowadzonych przez różnych pracowników, różne organy i niekompatybilnych ze sobą, a także z powodu bardzo szerokiego zakresu koniecznych do realizacji bieżących obowiązków,
- liczbę podmiotów zobowiązanych do uiszczenia opłaty produktowej na rachunek bankowy Urzędu, o której mowa w powyższej ustawie za poszczególne lata 2016-2019 ustalano na podstawie wpisanych do rejestru WBZŚ sprawozdań nadesłanych przez wprowadzających na rynek krajowy oleje smarowe i opony do pojazdów – niekoniecznie będących wprowadzającymi pojazdy¹⁴¹,
- za 2016 r. i 2018 r. nie wystąpiły zaległości z tytułu ww. opłaty, natomiast do 1 października 2020 r. pięciu przedsiębiorców, w tym czterech wprowadzających pojazdy (według wpisów w BDO) nie dokonało wpłaty tej opłaty na rachunek bankowy Urzędu za 2017 r. pomimo upływu terminu, o którym mowa w 16 ust. 2 tej ustawy. Wobec powyższych przedsiębiorców nie podjęto działań zmierzających do wyegzekwowania powyższych należności.

W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek nie wydał żadnej decyzji określającej zaległość z tytułu opłaty produktowej na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej.

(akta kontroli str. 2507-2508, 2730, 2737-2819, 2930-2953)

Spośród odpowiednio 35, 37 i 40 przedsiębiorców prowadzących stację demontażu na terenie województwa pomorskiego w poszczególnych latach 2016-2018 odpowiednio 33, 34 i 35 przekazało Marszałkowi sprawozdanie, o którym mowa w art. 30 ust. 1 ustawy o recyklingu pojazdów¹⁴², a dwóch, trzech i pięciu przedsiębiorców pomimo takiego obowiązku nie przekazało takiego sprawozdania. Do powyższych przedsiębiorców w trakcie niniejszej kontroli NIK skierowano wezwania do przedłożenia tych sprawozdań. Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że po otrzymaniu sprawozdań dokonana zostanie ich analiza i weryfikacja w zakresie kompletności i poprawności

¹³⁹ Na podstawie art. 237ab ustawy o odpadach sprawozdania za lata 2017 i 2018 wymienione w tym przepisie w zakresie dotyczącym produktów, o których mowa w załączniku nr 4a do ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej sporządzano i składano stosując przepisy sprzed wejścia w życie ustawy o odpadach.

¹⁴⁰ Zgodnie z art. 234 ust. 11 ustawy o odpadach do czasu utworzenia rejestru BDO zastosowanie miały przepisy art. 13 ustawy o recyklingu pojazdów zgodnie, z którym w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie ustawy o odpadach wprowadzający pojazdy zobowiązani byli do składania GIOŚ zawiadomień o podjęciu działalności w zakresie produkcji, importu lub wewnątrzwspólnotowego nabycia pojazdów, zawiadomień o zmianie danych oraz zawiadomień o zakończeniu ww. działalności.

¹⁴¹ Dotychczas brak było rejestrów pozwalających na ustalenie, które podmioty prowadzące handel samochodami były podmiotami wprowadzającymi pojazdy w rozumieniu ustawy, a które dodatkowo również mogłyby być wprowadzającymi oleje smarowe lub opony czy wprowadzającymi baterie i akumulatory. Dopiero rejestr BDO pozwolił ustalać firmy zobowiązane do wypełniania obowiązków wynikających z wprowadzania na rynek krajowy pojazdów, a wraz z nimi produktów takich, jak: oleje smarowe, opony do pojazdów, baterie i akumulatory przenośne, baterie i akumulatory rozruchowe kwasowo-olowiowe.

¹⁴² M.in. o liczbie, markach, masie i roku produkcji pojazdów oraz masie pojazdów wycofanych z eksploatacji, przyjętych do stacji demontażu, masie odpadów poddanych odzyskowi, w tym recyklingowi, oraz przekazanych do odzysku, w tym recyklingu, a także masie przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części wymontowanych z pojazdów wycofanych z eksploatacji i osiągniętych w danej stacji demontażu poziomie odzysku i recyklingu.

ich wypełnienia, w tym w zakresie poprawności obliczonego poziomu odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz w zakresie poprawności obliczenia wysokości należnej opłaty za nieosiągnięcie wymaganego poziomu odzysku i recyklingu. W przypadku, gdy zostanie ustalone, że któryś z podmiotów obowiązany był do uiszczenia opłaty za nieosiągnięcie wymaganego poziomu zespół ds. ewidencji i windykacji Referatu ekonomicznego zweryfikuje, czy podmiot zobowiązany przekazał wpłatę na rachunek bankowy Urzędu. Przedłożenie tych sprawozdań nie będzie skutkowało koniecznością korygowania innych sprawozdań, ponieważ marszałek województwa nie sporządzał zbiorczego sprawozdania ze stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji funkcjonujących na terenie województwa pomorskiego.

Jedyny funkcjonujący na terenie województwa pomorskiego w latach 2016-2018 przedsiębiorca prowadzący strzępiarkę, przekazał za każdy rok Marszałkowi sprawozdanie, o którym mowa w art. 38 ust. 3 ustawy o recyklingu pojazdów¹⁴³.

Na podstawie kontroli próby pięciu losowo wybranych sprawozdań za 2018 r., o których mowa w art. 30 ust. 1 ustawy o recyklingu pojazdów, ustalono, że wszystkie przekazano Marszałkowi w terminie (do dnia 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy), były zgodne z wzorem tego sprawozdania¹⁴⁴, zawierały prawidłowe obliczenia, a przedsiębiorcy osiągnęli wymagany poziom odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji w wysokości odpowiednio 95% i 85% masy pojazdów przyjętych do jego stacji demontażu rocznie. W sprawozdaniach pracownicy Urzędu nie stwierdzili nieprawidłowości.

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że w Urzędzie nie przyjęto procedury weryfikacji danych w ww. sprawozdaniach, niemniej sprawozdania zweryfikowano pod kątem kompletności i poprawności ich wypełnienia, w tym w zakresie prawidłowości obliczonych poziomów odzysku i recyklingu. W celu weryfikacji tych sprawozdań nie proszono o dokumenty źródłowe, ponieważ sprawozdania nie budziły wątpliwości. Po ustaleniu podmiotów obowiązanych do uiszczenia na rachunek bankowy Urzędu wpłaty za nieosiągnięcie wymaganego poziomu odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji zespół ds. ewidencji i windykacji Referatu ekonomicznego Urzędu weryfikował, czy podmiot zobowiązany przekazał wpłatę na rachunek bankowy Urzędu – za poszczególne lata 2016-2018 wszystkie podmioty obowiązane do uiszczenia opłaty dochowały ciężącego na nich obowiązku¹⁴⁵.

W związku z powyższym w latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek nie wydał żadnej decyzji określającej wysokość opłaty za nieosiągnięcie wymaganego poziomu odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji ani za uiszczenie tej opłaty w wysokości niższej od należnej na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy o recyklingu pojazdów.

(akta kontroli str. 2507-2514, 2728-2729, 2731-2799, 2820-2843, 2930-2953)

¹⁴³ Za 2016 r. i 2017 r. (za 2018 r. sprawozdanie było „zerowe”) informację o masie odpadów przeznaczonych do recyklingu, odzysku energii oraz unieszkodliwiania, powstałych ze strzępienia odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji, a za 2016 r. również informację o wynikach próby strzępienia odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz o masie odpadów przeznaczonych do recyklingu, odzysku energii oraz unieszkodliwiania, pochodzących ze strzępienia pojazdów wycofanych z eksploatacji.

¹⁴⁴ Określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2010 r. w sprawie rocznego sprawozdania o pojazdach wycofanych z eksploatacji (Dz. U. nr 225, poz. 1471).

¹⁴⁵ Za 2016 r. i 2018 r. po jednym podmiocie wniosło na rachunek bankowy Urzędu opłatę z tytułu nieosiągnięcia wymaganego poziomu odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji, za 2017 r. cztery, a za 2019 r. jeden.

2.6.1. Marszałek zbiór dokumentów przekazywanych mu przez przedsiębiorców na podstawie przepisów ustawy o opakowaniach (w tym sprawozdań, DPO¹⁴⁶, DPR¹⁴⁷, EDPO¹⁴⁸ i EDPR¹⁴⁹), o którym mowa w art. 52 ust. 2 tej ustawy prowadził w systemie Elektronicznego Obiegu Dokumentów. System ten umożliwiał zbieranie informacji o wszystkich dokumentach przekazywanych Marszałkowi, nie umożliwiał jednak sporządzenia kompletnego wykazu przekazanych dokumentów, w tym sprawozdań, DPO, DPR, EDPO i EDPR. Ponadto – jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu – informacje pochodzące ze sprawozdań za lata 2016-2018 gromadzone były w WBZŚ, dzięki czemu sprawozdania te mogły być analizowane i weryfikowane oraz możliwe było sporządzenie zbiorczego sprawozdania z gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi na podstawie art. 237c ust. 1 ustawy o odpadach.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że ustawa o opakowaniach nie nakładała na marszałka województwa obowiązku prowadzenia odrębnego wykazu ww. dokumentów ani możliwości ich wygenerowania.

(akta kontroli str. 2473-2479, 2844-2851)

Na podstawie kontroli 10 losowo wybranych DPR ustalono, że wszystkie wystawiono na poprawnym wzorze dokumentu¹⁵⁰, zawierały kody odpadów opakowaniowych¹⁵¹ oraz proces recyklingu¹⁵².

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że weryfikacja zgodności DPO/DPR z prowadzoną ewidencją odpadów dokonywana była podczas kontroli w siedzibach podmiotów prowadzących recykling na podstawie udostępnionego do kontroli kompletu wystawionych dokumentów i ewidencji odpadów¹⁵³. Systemy używane przez Urząd nie dawały możliwości prowadzenia takich analiz w Urzędzie. Dokumenty dotyczące ewidencji odpadów, w tym KPO¹⁵⁴ były udostępniane Marszałkowi tylko podczas kontroli lub na wezwanie (gdy dane w sprawozdaniu nasuwały zastrzeżenia) – nie stwierdzono przypadków, które wskazywałyby na konieczność przeprowadzenia kontroli DPO, DPR, EDPO lub EDPR. W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek nie wydał żadnej decyzji zobowiązującej przedsiębiorcę do przedłożenia ewidencji, o której mowa w art. 22 ust. 1 ustawy o opakowaniach ani dokumentów DPO, DPR, EDPO lub EDPR na podstawie art. 52 ust. 3 tej ustawy. Stwierdzane w zweryfikowanych sprawozdaniach błędy wynikały ze zbytnej złożoności przepisów (w tym skomplikowanego sposobu wyliczania należnych opłat)

¹⁴⁶ Dokument potwierdzający inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych, w tym określający masę tych odpadów i sposób odzysku.

¹⁴⁷ Dokument potwierdzający recykling odpadów opakowaniowych, tym określający masę tych odpadów i sposób recyklingu.

¹⁴⁸ Dokument potwierdzający eksport odpadów opakowaniowych albo wewnątrzwspólnotową dostawę, w celu poddania innemu niż recykling procesowi odzysku.

¹⁴⁹ Dokument potwierdzający eksport odpadów opakowaniowych albo wewnątrzwspólnotową dostawę, w celu poddania procesowi recyklingu, w tym określający masę tych odpadów.

¹⁵⁰ Egzemplarz C stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 września 2018 r. w sprawie wzorów dokumentów DPO i DPR (Dz. U. poz. 1809).

¹⁵¹ 15 01 02 – Opakowania z tworzyw sztucznych i 15 01 03 – Opakowania z drewna.

¹⁵² R3 – Recykling lub regeneracja substancji organicznych, które nie są stosowane, jako rozpuszczalniki (w tym kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania).

¹⁵³ Łącznie przeprowadzono siedem takich kontroli (w 2016 r. trzy i w 2018 r. cztery), tj. 14,9% ogółu przeprowadzonych kontroli – 47, co stanowiło 4,1%-5,5% prowadzących w latach 2016-2018 recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych, przy czym dane dotyczą liczby wszystkich przedsiębiorców, którzy w danym roku sprawozdawali się w zakresie przetwarzania odpadów opakowaniowych z grupy 15, a nie tylko tych, którzy wystawiali dokumenty DPO/DPR.

¹⁵⁴ Karta przekazania odpadu.

i po rozmowie wyjaśniającej z urzędnikiem poprawiane były przez podmioty w trybie autokorekty. System BDO powinien umożliwić prowadzenie takich analiz, gdyż zapewni bieżący dostęp zarówno do DPO/DPR jak i dokumentów ewidencji podmiotów – pod warunkiem osiągnięcia pełnej funkcjonalności.

(akta kontroli str. 2250-2354, 2484, 2844-2851, 2859-2860)

2.6.2. W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek przeprowadził 47¹⁵⁵ kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o opakowaniach (w 2016 r. – 32, w 2017 r. – jedną i w 2018 r. – 15)¹⁵⁶, z tego 46 prowadzących recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych i jedną eksportującego odpady opakowaniowe lub dokonującego wewnątrzspółnotowej dostawy odpadów opakowaniowych. Kontrole dotyczyły porównania mas przetworzonych i mas wykazanych w wystawionych odpowiednio DPO/DPR lub EDPR, właściwej kwalifikacji procesów przetwarzania odpadów i posiadanych decyzji na przetwarzanie odpadów. Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że spośród skontrolowanych podmiotów odzysk i recykling w rzeczywistości prowadziło 14 firm, a pozostałe 32 nie prowadziły lub zaprzestały tej działalności i nie wystawiały DPO/DPR. Kontrole podjęto na podstawie art. 53 ust. 2 ustawy o opakowaniach. W trakcie kontroli Marszałka nie stwierdzono naruszeń ustawy – poza jednym przedsiębiorcą, który popełnił błąd w wystawianych dokumentach, zawyzając masę przetworzonych odpadów. Pouczono go o konieczności uważnego i rzetelnego prowadzenia ewidencji. Przedsiębiorca w połowie 2015 r. zakończył przetwarzanie odpadów opakowaniowych, jako nieopłacalne. Nie występowano do innych organów o podjęcie działań, będących w ich kompetencji.

W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) nie przeprowadzono żadnej kontroli organizacji odzysku opakowań, realizacji obowiązku prowadzenia i rozliczenia publicznych kampanii edukacyjnych, realizacji obowiązku naliczenia i wpłacenia opłaty produktowej, przekazywania wpływów z opłaty produktowej ani dotyczących opłaty recyklingowej.

Obowiązku przeprowadzenia kontroli (co najmniej raz na trzy lata), o którym mowa w art. 53 ust. 2 ustawy o opakowaniach, nie wykonano w przypadku jednego podmiotu, który ostatnio skontrolowano w 2016 r.

Marszałek sporządził i przekazał ministrowi właściwemu do spraw klimatu oraz GIOŚ, w terminie, o którym mowa w art. 53 ust. 6 tej ustawy (do 15 lutego każdego roku), informację o wynikach kontroli przeprowadzonych w poprzednim roku kalendarzowym w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o opakowaniach za lata 2016, 2017 i 2018. Natomiast informację za 2019 r. przekazano blisko miesiąc po upływie tego terminu.

(akta kontroli str. 2250-2354, 2483-2484, 2844-2858, 2908-2918, 2930-2953)

2.6.3. Za poszczególne lata 2016-2018 odpowiednio:

- 498, 224 i 328 wprowadzających produkty w opakowaniach,
- 112, 72 i 201 eksportujących opakowania, eksportujących produkty w opakowaniach, dokonujących wewnątrzspółnotowej dostawy opakowań lub dokonujących wewnątrzspółnotowej dostawy produktów w opakowaniach,

¹⁵⁵ Co stanowiło 27,8%-37,3% prowadzących w latach 2016-2018 recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych, przy czym dane dotyczą liczby wszystkich przedsiębiorców, którzy w danym roku sprawozdawali się w zakresie przetwarzania odpadów opakowaniowych z grupy 15, a nie tylko tych, którzy wystawiali dokumenty DPO/DPR.

¹⁵⁶ W 2019 r. i 2020 r. (do 30 czerwca) nie przeprowadzono żadnej kontroli.

- 26, 14 i 43 importujących opakowania lub dokonujących wewnątrzwspólnotowego nabycia opakowań,
 - 18, 12 i 48 wytwarzających opakowania,
- przedłożyło Marszałkowi sprawozdanie o produktach w opakowaniach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami opakowaniowymi, o którym mowa w art. 237b ust. 1 ustawy o odpadach¹⁵⁷. Ponadto za ww. lata jedna organizacja odzysku przedłożyła Marszałkowi takie sprawozdanie.

W Urzędzie nie posiadano danych o liczbie przedsiębiorców zobowiązanych do złożenia ww. sprawozdania ani o liczbie przedsiębiorców, którzy pomimo takiego obowiązku go nie złożyli. Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że w Urzędzie nie poszukiwano podmiotów uchylających się od wypełniania obowiązków wynikających z ustawy o opakowaniach z powodu m.in. braku obowiązku składania sprawozdań „zerowych”, koncentrowania się na wypełnianiu obowiązków wprost wskazanych w tej ustawie, tj. weryfikacji sprawozdań i kontrolowaniu wskazanych grup przedsiębiorców. Kontrolę firm utrudniał fakt, że przepisy zobowiązywały organizacje odzysku odpadów opakowaniowych do podawania firm, za które organizacje wypełniały obowiązki w zakresie odzysku i recyklingu oraz publicznych kampanii edukacyjnych tylko tym marszałkom, na terenie województw, których organizacje te miały swoje siedziby. Organizacji tych było prawie 40, a tylko jedna miała siedzibę w województwie pomorskim. W przypadku przekazywania do Urzędu zarządzeń pokontrolnych WIOŚ, z których wynikało, że dany podmiot nie dopełniał obowiązków wynikających z ustawy o opakowaniach, do podmiotu wysyłane było pismo przypominające o tych obowiązkach. Czynności te wykonywano na bieżąco, w okresie objętym kontrolą wysłano ok. 10 takich pism. Sprawozdania przekazywane Marszałkowi weryfikowane były pod kątem kompletności i prawidłowości – sprawdzano wypełnienie wszystkich niezbędnych tabel, prawidłowość wyliczonej opłaty (jeśli dotyczyła).

(akta kontroli str. 2844-2853)

Na podstawie kontroli pięciu losowo wybranych sprawozdań o produktach w opakowaniach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami opakowaniowymi za 2018 r. przekazanych Marszałkowi przez pięciu wprowadzających produkty w opakowaniach ustalono, że:

- wszystkie przekazano w terminie, o którym mowa w art. 237b ust. 5 ustawy o odpadach (do dnia 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy),
- sporządzono je według wzoru formularza tego sprawozdania¹⁵⁸ – wypełniając odpowiednie tabele, przy czym dwóch nie wypełniło tabeli dotyczącej informacji o sposobie wykonania przez wprowadzającego produkty w opakowaniach obowiązku prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych i poniesionych na ten cel kosztach, a jeden również tabeli dotyczącej informacji o wysokości należnej opłaty produktowej. Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że jeden podmiot obowiązki w zakresie prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych wykonał poprzez porozumienie zawarte z marszałkiem innego województwa oraz organizację odzysku opakowań, a w przypadku drugiego podmiotu postępowanie wyjaśniające w tej sprawie przełożono na okres późniejszy, a opłatę produktową wyliczono na podstawie danych ze sprawozdania,

¹⁵⁷ Przy czym jedno sprawozdanie mógł złożyć podmiot w zakresie kilku rodzajów prowadzonej działalności.

¹⁵⁸ Określonego w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie wzoru formularza sprawozdania o produktach w opakowaniach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami opakowaniowymi za rok 2018 (Dz. U. poz. 2526).

- jeden przedsiębiorca prowadził samodzielnie publiczne kampanie edukacyjne (w sprawozdaniu wskazał, że poprzez mailing/internet), dwóch przekazało opłaty z tego tytułu na rachunek bankowy Marszałka, a dwóch – jak wskazano – powyżej nie przekazało informacji w tym zakresie,
- jeden podmiot wykazał poddanie odzyskowi i recyklingowi po 1,425 Mg odpadów opakowaniowych po środkach niebezpiecznych z tworzyw sztucznych, natomiast w czterech sprawozdaniach wykazano, że nie poddano recyklingowi ani odzyskowi żadnego rodzaju odpadów opakowaniowych¹⁵⁹.
(akta kontroli str. 2861-2907, 2930-2953)

2.6.4. Audytorzy, którzy przeprowadzili za poszczególne lata 2016-2018¹⁶⁰ roczne audyty zewnętrzne łącznie u 19 przedsiębiorców, o których mowa w art. 46 ust. 1 ustawy o opakowaniach (odpowiednio u pięciu, sześciu i ośmiu) kopie sprawozdań z 17 audytów przedłożyli Marszałkowi w terminie, o którym mowa w § 5 pkt 2 lit. a rozporządzenia w sprawie rocznego audytu zewnętrznego przedsiębiorców¹⁶¹ (do dnia 15 czerwca roku następującego po roku kalendarzowym, którego audyt dotyczy), a jedną (za 2018 r.) po upływie ponad miesiąca od tego terminu – 31 lipca 2019 r. 17 audytów przeprowadzono w terminie, o którym mowa w art. 46 ust. 2 ustawy o opakowaniach¹⁶² (do dnia 30 kwietnia roku następującego po roku kalendarzowym, którego dotyczy), a dwa po upływie tego terminu¹⁶³.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że:

- wobec podmiotu, który nieterminowo przeprowadziły audyt za 2018 r., nie podjęto żadnych działań, w tym o powyższym nie poinformowano WIOŚ uprawnionego do wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za powyższe¹⁶⁴, ponieważ kopie tych sprawozdań powinny również trafić do WIOŚ. Opóźnienie w przeprowadzeniu audytu mogło wynikać z małej liczby certyfikowanych audytorów,
- w związku z wdrażaniem rejestru BDO, weryfikacja obowiązku poddania się audytowi za poszczególne lata 2016-2018 została opóźniona. Niemniej jednak Marszałek ma możliwość takiej weryfikacji do pięciu lat wstecz. Dotychczas nie ustalono podmiotów, które nie wypełniły tego obowiązku. Będzie to przedmiotem szczegółowych analiz po zakończeniu bieżącego okresu sprawozdawczego. W przypadku podmiotów, które nie dopełniły tego obowiązku, wystawione zostaną wezwania wynikające z art. 46 ust. 3 ustawy o opakowaniach.

Wszystkie audyty zostały przeprowadzone przez akredytowanych weryfikatorów środowiskowych¹⁶⁵, o których mowa w art. 47 ust. 1 i 2 ustawy o opakowaniach.

W 12 audytach audytorzy nie stwierdzili uchybień, w sześciu stwierdzone uchybienia zostały wyjaśnione lub skorygowane, a w przypadku jednego audytu za 2018 r.

¹⁵⁹ Podmioty te wprowadziły do obrotu opakowania (w których nie zostały wprowadzone do obrotu środki niebezpieczne) z papieru i tektury, drewna oraz tworzyw sztucznych.

¹⁶⁰ Termin przeprowadzenia audytu za 2019 r. upływał 30 września 2020 r., zgodnie z art. 72a ust. 1 ustawy o opakowaniach, a przedłożenia marszałkowi województwa uwierzytelnionej kopii sprawozdania z tego audytu 15 listopada 2020 r., zgodnie z art. 72a ust. 2 tej ustawy.

¹⁶¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie rocznego audytu zewnętrznego przedsiębiorców wystawiających dokumenty DPO, DPR, EDPO lub EDPR (Dz. U. poz. 2264).

¹⁶² Cztery za 2016 r., sześć (wszystkie) za 2017 r. i siedem za 2018 r.

¹⁶³ Jeden audyt za 2016 r. przeprowadzono w dniach 5, 17 i 18 maja 2017 r., a drugi za 2018 r. 7, 10 i 11 czerwca 2019 r.

¹⁶⁴ Przepis art. 56 ust. 1 pkt 15 ustawy o opakowaniach rozszerzający o powyższe katalog czynów zagrożonych administracyjną karą pieniężną wszedł w życie 1 stycznia 2018 r.

¹⁶⁵ Zgodnie z danymi zamieszczonymi na stronie internetowej www.pca.gov.pl.

jedynie uchybienie nie zostało usunięte. Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że z uwagi na nagły, skokowy wzrost wniosków rejestracyjnych do BDO i liczby klientów wymagających obsługi w Urzędzie, nie było możliwości szczegółowej weryfikacji wyników audytów. Powyższe wymaga wyjaśnienia zgodności rzeczywistego procesu i procesu wskazanego w EDPR tej firmy i będzie analizowany. W przypadku stwierdzenia, że była to istotna nieprawidłowość podmiot niezwłocznie zostanie skontrolowany.

(akta kontroli str. 2507-2508, 2581-2585, 2589-2619, 2919-2953)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Urzędzie w przypadku:

- 52, 22 i 69 przedsiębiorców, którzy nie przedłożyli Marszałkowi za poszczególne lata 2016-2018 sprawozdania m.in. o rodzaju i masie wprowadzonych do obrotu baterii i akumulatorów, o którym mowa w art. 34 ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach, w celu ustalenia obowiązku jego przedłożenia, nie wykorzystano informacji mogących na niego wskazywać wynikających z przedłożonego przez:
 - o 14, 20 i 26 z tych przedsiębiorców sprawozdania o wysokości środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne, o którym mowa w art. 37 ust. 6 ww. ustawy, w którym wykazano wysokość środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne lub na rachunek bankowy Urzędu z tytułu realizacji tego obowiązku, co mogło oznaczać, że wprowadzali w danym roku do obrotu baterie lub akumulatory, ponieważ zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach wprowadzający baterie lub akumulatory był obowiązany do finansowania publicznych kampanii edukacyjnych,
 - o 38, dwóch i 43 z tych przedsiębiorców wykazów, o których mowa w art. 35 ust. 1 ww. ustawy, co mogło oznaczać, że wprowadzali w danym roku baterie lub akumulatory, ponieważ z tego przepisu wynikało, że wprowadzający baterie przenośne lub akumulatory przenośne był obowiązany do sporządzenia i przedłożenia marszałkowi województwa takich wykazów,
- 27, 33 i 58 przedsiębiorców, którzy nie przedłożyli Marszałkowi za poszczególne lata 2016-2018 sprawozdania lub wykazów, o których mowa w art. 35 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach¹⁶⁶, do czego zobowiązani byli wprowadzający przenośne baterie lub przenośne akumulatory, nie wykorzystano pod kątem obowiązku przedłożenia informacji wynikających z przedłożonego przez nich „niezerowego” sprawozdania, o którym mowa w art. 34 ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach, z którego wynikało, że wprowadzali przenośne baterie lub przenośne akumulatory,
- 10, 49 i 40 przedsiębiorców, którzy nie przedłożyli Marszałkowi za poszczególne lata 2016-2018 wykazu zakładów przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, z których prowadzącymi ma zawartą umowę, o którym mowa w art. 36 ust. 4 ustawy o bateriach i akumulatorach, nie wykorzystano informacji z przedłożonego przez tych przedsiębiorców „niezerowego” sprawozdania, o którym mowa w art. 34 ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach, z którego wynikało, że wprowadzili baterie lub akumulatory, a zgodnie z art. 36 ust. 1 tej ustawy wprowadzający baterie

¹⁶⁶ 27 przedsiębiorców nie przedłożyło wykazów za 2016 r., 33 wykazów za 2017 r., trzech przedsiębiorców zarówno sprawozdania jak i wykazów za 2018 r. oraz 55 wyłącznie wykazów za 2018 r.

- lub akumulatory był obowiązany do zawarcia umowy w formie pisemnej pod rygorem nieważności z prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów,
- czterech przedsiębiorców za 2017 r. i jednego za 2018 r., którzy nie przedłożyli Marszałkowi sprawozdania o wysokości środków przeznaczonych na publiczne kampanie edukacyjne, o którym mowa w art. 37 ust. 6 ustawy o bateriach i akumulatorach, nie wykorzystano pod kątem obowiązku jego przedłożenia, informacji ze złożonego sprawozdania m.in. o rodzaju i masie wprowadzonych baterii i akumulatorów, o którym w mowa w art. 34 ust. 2 tej ustawy, z którego wynikało, że należna opłata przekraczała 10 zł¹⁶⁷, a jak już wskazano – wprowadzający baterie lub akumulatory był obowiązany do finansowania publicznych kampanii edukacyjnych.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że zasoby kadrowe w Urzędzie nie pozwalały na bieżące kontrolowanie wszystkich budzących wątpliwości przypadków. W związku z tym, w Urzędzie koncentrowano się na przeprowadzaniu kontroli obligatoryjnych, m.in. wynikających z art. 53 ust. 2 ustawy o opakowaniach. Czynności zmierzające do wyegzekwowania wszystkich wymaganych prawem dokumentów i ewentualnych opłat będą podjęte przez Urząd w najbliższym możliwym czasie, po zakończeniu wpisywania podmiotów do BDO – biorąc pod uwagę pięcioletni okres, za który Marszałek może przeprowadzać kontrole, wystawiać decyzje nakazujące zapłatę np. opłaty produktowej, opłaty za nieprzeprowadzone publiczne kampanie edukacyjne. Po dokończeniu weryfikacji obowiązków sprawozdawczych wynikających z ustawy o bateriach i akumulatorach, w tym po przeprowadzeniu niezbędnych postępowań wyjaśniających i kontroli, zostaną sporządzone, jeśli będzie to konieczne, korekty sprawozdań rocznych wynikających z tej ustawy. Marszałek miał uprawnienia kontrolne, ale nie miał możliwości nakładania kar i grzywien. Pełne uprawnienia do kontroli i karania posiadał WIOŚ.

W ocenie NIK wykorzystanie informacji z otrzymanych przez Marszałka sprawozdań pod kątem ustalenia obowiązku i jego realizacji w zakresie pozostałych sprawozdań było istotne w związku z art. 237a ust. 1 pkt 4 i art. 237aa ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach, zgodnie, z którym kto wbrew obowiązkowi nie sporządza i nie przekazuje sprawozdań lub wykazu zakładów przetwarzania lub wykonuje ten obowiązek nieterminowo lub niezgodnie ze stanem rzeczywistym podlega karze grzywny, o której mowa w art. 180a tej ustawy. Powyższe było ważne również ze względu na obowiązek przedkładania przez marszałka województwa GIOŚ zbiorczego sprawozdania ze sprawozdań, o których mowa w art. 69 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach, o czym mowa w art. 121 ust. 1 tej ustawy. W ocenie NIK uprawnienia kontrolne innych organów oraz brak możliwości nakładania kar i grzywien nie zwalniały z powyższego Marszałka.

(akta kontroli str. 1140-1945, 2396-2431, 2452-2472, 2484, 2509-2514)

2. Do czasu kontroli NIK w Urzędzie nie podjęto działań w celu zidentyfikowania:
 - podmiotów zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory za poszczególne lata 2016-2019, którzy nie dopełnili obowiązku, o którym

¹⁶⁷ Zgodnie z art. 37 ust. 8 ustawy o bateriach i akumulatorach wprowadzający baterie lub akumulatory nie finansuje publicznych kampanii edukacyjnych, jeżeli wysokość środków, które jest obowiązany przeznaczyć na publiczne kampanie edukacyjne, nie przekracza 10 zł w danym roku kalendarzowym.

mowa w art. 59a ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach, tj. przedłożenia Marszałkowi zaświadczenia o zebranych zużytych bateriach przenośnych lub zużytych akumulatorach,

- trzech podmiotów – sprzedawców detalicznych baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych lub akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych, którzy nie przedłożyli Marszałkowi sprawozdania o wysokości pobranej opłaty depozytowej i przekazanej nieodebranej opłaty depozytowej za 2019 r., wymaganego art. 56 ust. 2 ww. ustawy w terminie do 15 marca 2020 r. – podmioty te dokonały za 2019 r. wpłaty na rachunek bankowy Urzędu nieodebranej opłaty depozytowej.¹⁶⁸

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że:

- sam fakt niezłożenia zaświadczenia nie był jednoznaczny z uchylaniem się od obowiązków wynikających z ustawy. Nawet innych obowiązków skutecznie do tej pory uniemożliwiał pogłębioną analizę (w tym kontrolę) podmiotów pod kątem wypełniania obowiązków związanych z bateriami i akumulatorami. Nadzór w tym zakresie zostanie wzmocniony po zbudowaniu i wdrożeniu w pełni funkcjonalnego systemu BDO. W trakcie kontroli NIK (21-24 sierpnia 2020 r.) do podmiotów, które przedłożyły Marszałkowi sprawozdania za 2018 r., o których mowa w art. 59 ust. 3 ustawy o bateriach i akumulatorach, wysłano pisma przypominające o obowiązkach określonych w art. 59a ust. 1 i 2 tej ustawy, z prośbą o przekazanie zaświadczeń od wejścia w życie obowiązku, tj. od 2015 r. W dniu 3 września 2020 r. jeden podmiot przesłał Marszałkowi skany zaświadczeń za lata 2015-2019¹⁶⁹,
- nienadesłanie sprawozdania nie oznaczało, że podmiot musiał je złożyć. Kontrole prawidłowości rozumienia przez przedsiębiorców obowiązków Marszałek przeprowadzi przed upływem „5 lat terminu ustawowego, tj. w 2021 r., a po względnej stabilizacji sytuacji związanej z rejestrem BDO”. W trakcie kontroli NIK (17 września 2020 r.) do trzech z podmiotów, które nie przedłożyły sprawozdania za 2019 r., wysłano pismo przypominające o tym obowiązku.

(akta kontroli str. 1329-1343, 1666-1480, 1907-1922, 2151-2249, 2396-2406, 2432-2482, 2509-2514)

3. Marszałek nie aktualizował na bieżąco udostępnionego na stronie BIP Urzędu i na tablicy informacyjnej Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wykazu miejsc odbioru oraz zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory na terenie województwa pomorskiego, co stanowiło nierzetelną realizację obowiązku wynikającego z art. 69 ust. 4 ustawy o bateriach i akumulatorach. Pomimo zmian w zakresie liczby miejsc odbioru oraz liczby zbierających zużyte baterie lub akumulatory¹⁷⁰, udostępnione wykazy zawierały dane z 2015 r.

¹⁶⁸ Zgodnie z art. 100b ustawy o bateriach i akumulatorach, kto, wbrew przepisom art. 56 ust. 2, nie przedkłada marszałkowi województwa sprawozdania o wysokości pobranej opłaty depozytowej i przekazanej nieodebranej opłaty depozytowej, składa je nieterminowo lub składa sprawozdanie nierzetelne, podlega karze pieniężnej. Do wymierzenia tej kary, zgodnie z art. 103 ust. 1 ww. ustawy uprawniony był właściwy wioś.

¹⁶⁹ Część podmiotów (w ramach kontroli przedłożono pisma trzech przykładowych podmiotów) do tego dnia poinformowała Marszałka, że nie wystawiała zaświadczeń, ponieważ nie miała podpisanej umowy z wprowadzającym baterie lub akumulatory ani podmiotem pośredniczącym, w tym m.in. ponieważ nie zbierały zużytych baterii ani zużytych akumulatorów od wprowadzających baterie lub akumulatory.

¹⁷⁰ W 2017 r. i 2018 r. było, co najmniej 425 miejsc odbioru zużyte baterie lub zużyte akumulatory nieujętych w wykazie, a wskazanych przez jeden z podmiotów pośredniczących w przekazaniu Marszałkowi za 2017 r. i 2018 r. wykazie miejsc odbioru i punktów zbierania. W udostępnionym w 2015 r. wykazie zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory ujęto dziewięć podmiotów, podczas, gdy za poszczególne lata 2016-2018

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że w okresie objętym kontrolą praca Urzędu koncentrowała się na działaniach związanych z weryfikacją sprawozdań przesyłanych przez podmioty i pomaganiem przedsiębiorcom, którzy w wielu przypadkach nie mogli sobie poradzić ze skomplikowanymi powinnościami wynikającymi z ustawy o bateriach i akumulatorach. Powyższe nie zwalniało Urzędu z obowiązku ustawowego, jednak, zważywszy na szeroki zakres obowiązków dokonano ich priorytetyzacji i skoncentrowano się na wskazanych działaniach. Miejsca odbioru zużytych baterii były łatwo dostępne zgodnie z art. 32 ust. 3 ustawy o bateriach i akumulatorach. W Urzędzie zapewniano możliwość uzyskania informacji w trybie dostępu do informacji o środowisku (również telefonicznie) – w okresie objętym kontrolą nie odnotowano pytań ani wniosków dotyczących tych wykazów. Przepisy ustawy nie określały, jak często lista powinna być aktualizowana. Wykaz zbierających zaktualizowano w trakcie niniejszej kontroli NIK (w sierpniu 2020 r.), a wykaz miejsc odbioru zostanie zaktualizowany po weryfikacji sprawozdań za 2019 r.

NIK ocenia jednak, że wyłącznie aktualizacja na bieżąco ww. wykazu spełniałaby kryterium rzetelności – tj. realizacji obowiązków z należytą starannością, sumiennie i we właściwym czasie.

(akta kontroli str. 1329-1343, 1666-1680, 1907-1922, 1938-1944, 1960-1978, 2355-2406, 2433-2434, 2473-2479)

4. Marszałek nie poinformował właściwego wioś o:

- 10 podmiotach¹⁷¹, które nieterminowo¹⁷² przekazały na rachunek bankowy Urzędu nieodebraną opłatę depozytową, o której mowa w ustawie o bateriach i akumulatorach oraz dziewięciu¹⁷³ z nich, które również nieterminowo¹⁷⁴ złożyły do Urzędu sprawozdanie o wysokości pobranej opłaty depozytowej i przekazanej nieodebranej opłaty depozytowej, o którym mowa w art. 56 ust. 2 ww. ustawy,
- pięciu podmiotach, które środki związane z obowiązkiem prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych wniosły na rachunek bankowy Urzędu po upływie terminu (od jednego dnia do 892 dni), o którym mowa w art. 15 ust. 5 ustawy o zużytych sprzęcie¹⁷⁵,
- dwóch podmiotach, które przekazały Marszałkowi uwierzytelnioną kopię sprawozdania z przeprowadzonego rocznego audytu zewnętrznego,

odpowiednio 28, 25 i 22 zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory przedłożyło Marszałkowi „niezerowe” sprawozdanie, o którym mowa w art. 59 ust. 3 ustawy o bateriach i akumulatorach.

¹⁷¹ Po dwóch podmiotach za 2016 r. i 2017 r. oraz 2016 r. i 2018 r., jednym za 2017 r. i 2018 r. oraz trzech innych za 2017 r. i dwóch innych za 2018 r. Łącznie 15 opłat (za poszczególne lata 2016-2018 odpowiednio trzy, siedem i pięć), przy czym pięć opłat dotyczyło podmiotów, które dokonały nieterminowych wpłat za dwa lata.

¹⁷² Po upływie terminu określonego w art. 56 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach (do dnia 15 marca roku następującego po roku, w którym nastąpiło pobranie opłaty), z tego za 2016 r. pięć, 365 i 379 dni, po upływie tego terminu, za 2017 r. od jednego dnia do 21 dni i za 2018 r. od siedmiu do 61 dni.

¹⁷³ Przy czym jeden podmiot nieterminowo złożył sprawozdanie zarówno za 2017 r. jak i 2018 r. Łącznie 10 sprawozdań, z tego za 2016 r. dwa, za 2017 r. i 2018 r. po cztery.

¹⁷⁴ Po upływie terminu określonego w art. 56 ust. 2 ustawy o bateriach i akumulatorach (do dnia 15 marca roku następującego po roku, w którym nastąpiło pobranie opłaty), z tego za 2016 r. dwa dni i ponad rok (369 dni), za 2017 r. od jednego dnia do 25 dni, za 2018 r. od trzech dni do ponad czterech miesięcy (125 dni) i za 2019 r. jeden dzień.

¹⁷⁵ Jeden podmiot za wszystkie lata 2016-2018 wpłat dokonał 12 lipca 2019 r., tj. po upływie odpowiednio 892, 527 i 162 dni po terminie przypadającym na 31 stycznia poszczególnych lat 2017-2019 oraz po jednym podmiocie za 2018 r., które wpłat dokonały 1 lutego 2019 r., 5 lutego 2019 r. oraz 18 marca 2019 r., tj. od jednego dnia do 46 dni po upływie terminu przypadającego na 31 stycznia 2019 r.

po upływie terminu, o którym mowa w art. 70 ust. 2 ww. ustawy (z jedno i 28-dniowym opóźnieniem)¹⁷⁶.

Nieprzekazanie właściwemu wioś powyższych informacji NIK ocenia, jako nierzetelne, ponieważ ww. czyny podlegały odpowiednio karze pieniężnej, o której mowa w art. 100a ustawy o bateriach i akumulatorach oraz administracyjnej karze pieniężnej, o której mowa w art. 91 pkt 9 i 47 ustawy o zużytych sprzęcie, do wymierzenia, której uprawniony był właściwy wioś na podstawie odpowiednio art. 103 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach oraz art. 93 ust. 1 ustawy o zużytych sprzęcie.

Z wyjaśnień:

- Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że nie znano przyczyn niedotrzymania terminu przekazania nieodebranej opłaty depozytowej. Marszałek nie poinformował o naruszeniu powyższych terminów WIOŚ, gdyż w ustawie o bateriach i akumulatorach nie nałożono na niego takiego obowiązku. Po uruchomieniu pełnej funkcjonalności BDO WIOŚ będzie miał bieżący dostęp do sprawozdań,
- Dyrektor Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że ustalenie wysokości opłaty za publiczne kampanie edukacyjne, a w konsekwencji dokonania wpłaty, powinno być zapoczątkowane przez GIOŚ, który otrzymywał sprawozdania w tym zakresie, a nie Marszałka, na rachunek, którego były dokonywane jedynie wpłaty. Z uwagi na fakt, że zgodnie z art. 70 ust. 2 ustawy o zużytych sprzęcie WIOŚ otrzymywał równoległe z Marszałkiem kopie sprawozdania z audytu, a był organem właściwym do wymierzania administracyjnych kar pieniężnych, Urząd nie przekazywał do WIOŚ informacji o podmiotach, które nie dopełniły obowiązków związanych z przeprowadzaniem audytów, a powyższa ustawa nie nakładała na Marszałka takiego obowiązku.

W ocenie NIK nierzetelne było niepoinformowanie właściwego wioś o naruszeniu powyższych terminów, pomimo posiadania takich informacji. Wskutek tego nie zapewniono temu organowi informacji umożliwiających wymierzenie kary. Zdaniem NIK obowiązek przekazania wioś uwierzytelnionej kopii sprawozdania z przeprowadzonego rocznego audytu zewnętrznego był odrębny od obowiązku jej przekazania marszałkowi województwa, co oznaczało, że nie musiał zostać równocześnie zrealizowany.

(akta kontroli str. 2151-2230, 2396-2406, 2473-2482, 2509-2528, 2538-2571, 2578-2587, 2629-2640, 2649-2658)

5. W zamieszczonym na stronie internetowej BIP Urzędu wykazie przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu oraz punkty zbierania pojazdów ujęto trzech przedsiębiorców, jako prowadzących punkty zbierania pojazdów, którzy nie byli wpisani do rejestru BDO¹⁷⁷, pomimo iż zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy o recyklingu pojazdów, marszałek województwa zamieszcza na stronie internetowej BIP Urzędu wykaz przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu oraz punkty zbierania pojazdów, wpisanych do rejestru BDO.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że przedsiębiorcy nie dochowali obowiązku złożenia wniosku o wpis

¹⁷⁶ Za 2017 r. 16 maja 2018 r. i za 2018 r. 12 czerwca 2019 r., tj. jeden dzień i 28 dni po terminie, który przypadał na 15 maja odpowiednio 2018 r. i 2019 r.

¹⁷⁷ Dwóch z nich zgodnie z danymi w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (dalej: „CEIDG”) zaprzestali wykonywania działalności gospodarczej i zostali wykreśleni z rejestru – 21 marca 2012 r. i 21 grudnia 2016 r.

do rejestru BDO, tym samym brak było postaw prawnych do wpisania tych podmiotów do tego rejestru. Niemniej w trakcie kontroli NIK (29 września 2020 r.) z wykazu usunięto dwóch z tych przedsiębiorców¹⁷⁸.

W ocenie NIK w związku z brakiem wpisu podmiotów do rejestru BDO nie było podstaw do ujęcia tych podmiotów w wykazie przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu oraz punkty zbierania pojazdów.
(akta kontroli str. 2698-2727, 2737-2745, 2752-2754, 2772-2775, 2784-2799, 2805-2819)

6. W zamieszczonym na stronie internetowej BIP Urzędu wykazie przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu oraz punkty zbierania pojazdów nie wskazano dla siedmiu przedsiębiorców ich siedziby i adresu, a w 13 przypadkach nie wskazano pełnego ich adresu (tylko miejscowość), pomimo że zgodnie z art. 42 ust. 2 pkt 1 ustawy o recyklingu pojazdów wykaz ten zawiera siedzibę i adres przedsiębiorcy.

W trakcie kontroli NIK na stronie BIP Urzędu zamieszczono wykaz uzupełniony o brakujące adresy przedsiębiorców.

(akta kontroli str. 2698-2727, 2737-2745, 2752-2754, 2784-2799)

7. Do 1 października 2020 r. w Urzędzie nie podjęto działań wobec pięciu przedsiębiorców, którzy nie wpłacili na rachunek bankowy Urzędu opłaty produktowej, o której mowa w art. 16 ust. 2 ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej, za 2017 r. w łącznej kwocie 7,7 tys. zł, pomimo, że termin na jej wpłacenie upłynął 31 marca 2018 r., co zdaniem NIK było nierzetelne mając na względzie, że zgodnie z art. 17 ust. 1 tej ustawy w razie stwierdzenia, że przedsiębiorca lub organizacja, pomimo ciężącego obowiązku, nie dokonała wpłaty opłaty produktowej, marszałek województwa wydaje decyzję, w której określa wysokość zaległości z tytułu opłaty produktowej.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że powyższe opłaty zostaną wyegzekwowane z zachowaniem terminu w zakresie przedawnienia roszczeń publiczno-prawnych wynoszącym pięć lat.

W ocenie NIK niepodjęcie działań wobec powyższych podmiotów pomimo upływu ponad dwóch lat od terminu na wypełnienie przez nich tego obowiązku było nierzetelne i spowodowało skrócenie ewentualnego czasu na ich podjęcie do czasu przedawnienia zobowiązania oraz ryzyko uszczuplenia do tego czasu dochodów budżetu województwa samorządowego z przeznaczeniem na koszty egzekucji należności z tytułu opłat produktowych i obsługę administracyjną systemu opłat produktowych, w związku z art. 27 ust. 3 tej ustawy i środków przekazanych na rachunek bankowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w związku z art. 27 ust. 2 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 2730, 2737-2745, 2794-2804)

8. Do czasu kontroli NIK w Urzędzie nie monitorowano realizacji przez przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu obowiązku przekazania Marszałkowi sprawozdania (za lata 2016-2018), o którym mowa w art. 30 ust. 1 ustawy o recyklingu pojazdów, co w ocenie NIK było nierzetelne mając na względzie, że na podstawie art. 237a ust. 1 pkt 2 i 237aa ust. 1 pkt 2 ustawy o odpadach kto wbrew obowiązkowi, nie sporządza i nie przekazuje tego sprawozdania podlega karze grzywny, o której mowa w art. 180a.

¹⁷⁸ Wykreślonych z CEIDG.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że w Urzędzie nie weryfikowano czy wszystkie podmioty prowadzące stacje demontażu pojazdów zobowiązane do złożenia przedmiotowego sprawozdania wypełniły ten obowiązek, ponieważ przepisy ustawy nie zobowiązywały do składania sprawozdań „zerowych”. Niemniej, po analizie przedłożonych sprawozdań, sporządzonej na potrzeby przekazania odpowiedzi na pytania zadane w ramach kontroli NIK stwierdzono, że nie wszyscy przedsiębiorcy dopełnili tego obowiązku i do sześciu podmiotów¹⁷⁹ skierowano wezwania do przedłożenia brakujących sprawozdań.

(akta kontroli str. 2726-2727, 2737-2745, 2760-2765, 2772-2783, 2794-2799)

9. W przypadku jednego przedsiębiorcy nie wykonano określonego w art. 53 ust. 2 ustawy o opakowaniach obowiązku przeprowadzenia kontroli, co najmniej raz na trzy lata, przestrzegania i stosowania przepisów ww. ustawy w zakresie objętym właściwością Marszałka.

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że z powodu nawału obowiązków związanych z BDO w 2019 r. nie przeprowadzono kontroli. Przedsiębiorca został ujęty w planie kontroli na 2020 r.

(akta kontroli str. 2250-2354, 2507-2508, 2844-2851, 2854-2858)

10. Informację o wynikach kontroli przeprowadzonych w 2019 r. w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o opakowaniach Marszałek¹⁸⁰ przekazał Ministrowi Klimatu i GIOŚ 12 marca 2020 r., tj. blisko miesiąc po upływie terminu wynikającego z art. 53 ust. 6 tej ustawy (do 15 lutego 2020 r.).

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że powyższe spowodowane było przeoczeniem z powodu dużej liczby wniosków o wpis do BDO, telefonów w tej sprawie, petentów zasięgających informacji osobiście, w tym którym trzeba było pokazać, jak dokonuje się elektronicznego wpisu do rejestru BDO, ponieważ „program jest niezrozumiały dla większości podmiotów”.

(akta kontroli str. 2844-2851, 2914-2918)

OCENA CZĄSTKOWA

Marszałek w ograniczonym zakresie monitorował funkcjonowanie rynku odpadów poużytkowych, egzekwował obowiązki przedkładania sprawozdań, wnoszenia opłaty produktowej oraz depozytowej, opierając się głównie na przedkładanych przez podmioty sprawozdaniach i wnoszonych opłatach. Terminowo kontrolował podmioty (z wyjątkiem jednego) w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o opakowaniach, natomiast niedostatecznie monitorował podmioty objęte przepisami o bateriach i akumulatorach, obowiązek wnoszenia na rachunek bankowy Urzędu opłaty produktowej, o której mowa w ustawie o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej jak i przekazywania sprawozdania, o którym mowa w ustawie o recyklingu pojazdów, przez przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu. Niemniej jednak większość przedłożonych sprawozdań rzetelnie zweryfikowano, choć nie wykorzystano informacji zawartych w przedłożonych Marszałkowi sprawozdaniach, o których mowa w ustawie o bateriach i akumulatorach pod kątem ustalenia obowiązku niektórych przedsiębiorców do przedłożenia również innych

¹⁷⁹ Jednego przedsiębiorcy, który nie przedłożył sprawozdania za wszystkie lata 2016-2018, jednego, który nie przedłożył sprawozdania za 2016 r. i 2017 r., jednego za 2017 r. i 2018 r. oraz trzech, którzy nie przedłożyli po jednym sprawozdaniu za 2018 r.

¹⁸⁰ Z upoważnienia Marszałka Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu.

sprawozdań określonych w tej ustawie. Ponadto stwierdzono brak bieżącej aktualizacji udostępnionego na stronie BIP Urzędu i na tablicy informacyjnej Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wykazu miejsc odbioru oraz zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory na terenie województwa pomorskiego, a także nieinformowanie właściwego wioś o naruszeniu terminów, których niewykonanie podlegało odpowiednio karze pieniężnej, o której mowa w art. 100a ustawy o bateriach i akumulatorach oraz administracyjnej karze pieniężnej, o której mowa w art. 91 pkt 9 i 47 ustawy o zużytym sprzęcie, do wymierzenia, której uprawniony był właściwy wioś. Zamieszczony na stronie internetowej BIP Urzędu wykaz przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu oraz punkty zbierania pojazdów zawierał błędy i nie wszystkie wymagane informacje (uzupełnione w trakcie kontroli). Informację o wynikach kontroli przeprowadzonych w 2019 r. w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o opakowaniach Marszałek przekazał Ministrowi Klimatu i GIOŚ blisko miesiąc po upływie terminu wynikającego z art. 53 ust. 6 tej ustawy.

OBSZAR

3. Zapewnienie warunków dla właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych oraz sprawowanie skutecznego nadzoru nad rynkiem odpadów komunalnych

Opis stanu faktycznego

- 3.1. W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) dwukrotnie zaktualizowano wpgo:
- 29 grudnia 2016 r. Sejmik Województwa Pomorskiego przyjął PGOWP 2022 będący aktualizacją Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018 (dalej: „PGOWP 2018”), przyjętego 25 maja 2012 r.¹⁸¹ Aktualizacja dotyczyła głównie utworzenia nowych granic regionów gospodarki odpadami oraz opracowania planu inwestycyjnego,
 - 28 stycznia 2019 r. Sejmik Województwa Pomorskiego¹⁸² przyjął aktualizację PGOWP 2022 wynikającą z art. 22 ust. 1 ustawy o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw¹⁸³ polegającą na dodaniu do planu załącznika ze wskazanymi w województwie pomorskim miejscami spełniającymi warunki magazynowania odpadów dla zatrzymanych transportów odpadów.

(akta kontroli str. 2961-3385)

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa wyjaśnił, że:

- w latach objętych kontrolą Urząd nie zlecał (w tym na potrzeby aktualizacji wpgo lub opracowania sprawozdań z realizacji wpgo) wykonania badań, w tym badań morfologii odpadów wytwarzanych na terenie województwa pomorskiego¹⁸⁴, analiz dotyczących źródeł, ilości lub sposobów zagospodarowania odpadów komunalnych oraz po procesie przetworzenia. Na potrzeby opracowania powyższych dokumentów w ramach wykonywanych zadań służbowych przez pracowników ww. Departamentu sporządzane były raporty i analizy danych

¹⁸¹ Uchwałą Nr 415/XX/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 czerwca 2012 roku w sprawie przyjęcia „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018”.

¹⁸² Uchwałą Nr 56/V/19 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 stycznia 2019 roku w sprawie przyjęcia aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022 w zakresie wskazania miejsc spełniających warunki magazynowania odpadów dla zatrzymanych transportów odpadów.

¹⁸³ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1479).

¹⁸⁴ W PGOWP 2022 wskazano, że do obliczania poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przyjęto morfologię odpadów komunalnych określoną w Krajowym planie gospodarki odpadami 2022.

na podstawie dostępnych baz danych (WSO, baza excel dotycząca odpadów komunalnych), w których gromadzone były dane o sposobie zagospodarowania odpadów komunalnych, zawarte w rocznych sprawozdaniach o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami, przedkładanych przez podmioty zarządzające instalacjami do przetwarzania odpadów komunalnych oraz w rocznych sprawozdaniach wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, o których mowa w art. 9q ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Ponadto wykorzystywane były informacje zawarte w uzyskanych odpowiedziach na pisma i ankiety przesłane do organów administracji samorządowej i podmiotów zarządzających instalacjami do przetwarzania odpadów,

- na podstawie sporządzonych analiz w PGOWP 2022 zawarto informację m.in.: na temat wytwarzania i zagospodarowania odpadów komunalnych w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi, o wykorzystaniu mocy przerobowych poszczególnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, prognozie ilości poszczególnych strumieni odpadów komunalnych wytwarzanych do 2030 r. oraz planach i zamierzeniach inwestycyjnych w zakresie istniejącej infrastruktury zagospodarowania odpadów komunalnych.

Marszałek posiadał informacje o całkowitej masie odpadów o kodach 19 12 10 i 19 12 12 wytworzonych w instalacjach do przetwarzania odpadów komunalnych funkcjonujących na terenie województwa pomorskiego oraz o sposobach zagospodarowania tego rodzaju odpadów na tym terenie¹⁸⁵. Jak wynika z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu Marszałek posiadał dane z rocznych sprawozdań o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami, które gromadzone były w bazie WSO. Baza ta nie pozwalała na uzyskanie oddzielnej informacji o masie wytworzonych odpadów o kodzie 19 12 12 stanowiącej tzw. frakcję odpadów wysokokalorycznych¹⁸⁶ (ponadto odpady wysokokaloryczne klasyfikowane były również pod kodem 19 12 10), ani na uzyskanie informacji na temat odpadów o ww. kodach przekazanych do zagospodarowania w instalacjach zlokalizowanych poza terenem województwa pomorskiego. W latach objętych kontrolą w wyniku przetwarzania odpadów komunalnych wytwarzane były pozostałości z sortowania odpadów, które stanowiły frakcję energetyczną. Na terenie województwa pomorskiego nie było instalacji do zagospodarowania tej frakcji odpadów, a zgodnie z przepisami prawa odpady te nie mogły być przekazywane do składowania. Gospodarkę tymi odpadami planowano w oparciu m.in. o informacje zgłaszane na etapie tworzenia PGOWP 2022 przez podmioty zainteresowane realizacją inwestycji w zakresie budowy nowych lub rozbudowy istniejących instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym instalacji do przetwarzania frakcji energetycznej wydzielanej z odpadów komunalnych. Inwestycje w zakresie instalacji do przetwarzania odpadów wysokokalorycznych powstałych z odpadów komunalnych, zgłaszane były przez podmioty zarządzające pomorskimi instalacjami komunalnymi, bo to głównie w tych instalacjach wytwarzany był ten strumień odpadów i to podmioty zarządzające tymi instalacjami posiadały informacje na temat masy

¹⁸⁵ Ilości wytworzonych i zagospodarowanych tych odpadów oraz sposób ich zagospodarowania, w tym w jakich instalacjach wskazano w obszarze pierwszym niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

¹⁸⁶ Ponieważ dane dotyczące wytwarzanych pozostałości podawane były łącznie dla całego kodu odpadów, a frakcja podsitowa o wielkości 0-80 mm (kierowana w całości do biologicznego przetwarzania) i nadsitowa o wielkości powyżej 80 mm (wysokokaloryczna, z której wydzielono część surowców wtórnych przydatnych do recyklingu, a pozostałość kierowano do dalszego przetwarzania w celu uzyskania paliwa alternatywnego) klasyfikowane były, jako ten sam kod odpadów.

wytwarzanych odpadów wysokoenergetycznych. Podjęto działania w zakresie dopuszczenia możliwości budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów (ITPO) na terenie województwa pomorskiego, poprzez ujęcie projektów w zakresie budowy ITPO w planie inwestycyjnym PGOWP 2022¹⁸⁷. Ponadto w PGOWP 2022 dopuszczono lokalizację nowych instalacji do zagospodarowania odpadów innych niż komunalne (w których również może występować frakcja wysokoenergetyczna) na obszarach województwa pomorskiego, na których dotychczas nie było możliwości ich zagospodarowania. Powyższymi zapisami stworzono możliwość lokalizacji instalacji do przetwarzania odpadów innych niż komunalne, niemniej marszałek województwa nie miał wpływu na realizację takich inwestycji, ponieważ często były one realizowane przez podmioty prywatne.

Ponadto Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że Marszałek monitorował sposób postępowania z odpadami powstającymi w wyniku przetworzenia odpadów komunalnych na terenie województwa pomorskiego poprzez weryfikację sprawozdań wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, analizę danych dotyczących przetwarzania odpadów w sortowniach stanowiących część mechaniczną instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w odniesieniu do odpadów powstających w wyniku przetwarzania odpadów w tych instalacjach, którą ujęto w PGOWP 2022 oraz opracowywanie sprawozdań z realizacji wpgo, gdzie zawierane były informacje na temat mas wytwarzanych odpadów oraz mas odpadów poddanych poszczególnym procesom odzysku lub unieszkodliwiania.

W PGOWP 2022 wskazano, że moce przerobowe regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych funkcjonujących w województwie pomorskim są wystarczające do przetworzenia powstających na tym terenie odpadów komunalnych. Nie przewidywano budowy nowych instalacji do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych. Dopuszczono budowę nowych instalacji do zagospodarowania selektywnie zbieranych frakcji odpadów komunalnych, służące osiągnięciu celów w zakresie uzyskania wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Zidentyfikowane problemy z zakresie gospodarki odpadami komunalnymi ujęto w PGOWP 2022¹⁸⁸.

(akta kontroli str. 2961-3840)

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że Marszałek monitorował realizację zadań i celów określonych dla odpadów komunalnych poprzez opracowanie sprawozdań z realizacji wpgo¹⁸⁹. Narzędziem,

¹⁸⁷ W PGOWP 2022 zaplanowano siedem takich instalacji, z tego planowany rok zakończenia budowy jednej to 2018 r., dwóch 2020 r., jednej 2021 r. i trzech 2022 r. Marszałek 26 lutego 2020 r. przekazał Ministrowi Klimatu na podstawie art. 18 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach m.in. wykaz planowanych do budowy instalacji przeznaczonych do termicznego przekształcania odpadów komunalnych lub odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych obejmujący pięć instalacji spośród uprzednio ujętych w PGOWP 2022 wraz z planowanymi harmonogramami inwestycji zakładającymi najwcześniejsze ich zakończenie w 2023 r. W zakresie pozostałych dwóch instalacji ujętych w PGOWP 2022 przekazano informację, że w stosunku do instalacji, której zakończenie zaplanowano na 2018 r. postanowienia PGOWP 2022 utraciły moc zgodnie z art. 18 ust. 3 pkt 2 ww. ustawy, ponieważ nie zostało złożone dla niej przed dniem 1 stycznia 2020 r. zawiadomienie do organu nadzoru budowlanego o zakończeniu budowy, a w zakresie drugiej instalacji, której zakończenie zaplanowano na 2022 r., ponieważ podmiot, który miał realizować inwestycję nie przekazał Marszałkowi informacji, o której mowa w art. 18 ust. 1 ww. ustawy, w związku, z czym instalacja nie została ujęta w wykazach instalacji przekazywanych niniejszym pismem.

¹⁸⁸ Które wskazano w obszarze pierwszym niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

¹⁸⁹ Co szczegółowo opisano w obszarze pierwszym niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

które w przyszłości będzie pomocne w monitorowaniu gospodarki odpadami, w tym odpadami komunalnymi będzie, uruchomiony z dniem 1 stycznia 2020 r., moduł ewidencji on-line w rejestrze BDO, który zapewni możliwość weryfikacji zgodności ze stanem rzeczywistym prowadzonej przez posiadaczy odpadów ewidencji odpadów – Marszałek uzyskał w marcu 2020 r. dostęp do BDO na podstawie art. 83 ustawy o odpadach.

(akta kontroli str. 2961-2970, 3553-3799, 3810-3840)

Ostatnie sprawozdanie z realizacji wpgo Zarząd Województwa Pomorskiego przygotował i przedłożył Sejmikowi Województwa Pomorskiego oraz Ministrowi Środowiska 28 grudnia 2017 r. Sprawozdanie dotyczyło PGOWP 2018 i obejmowało okres sprawozdawczy 2014-2016. W związku z powyższym zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt 2 ustawy o odpadach termin na przygotowanie i przedłożenie sejmikowi województwa oraz ministrowi właściwemu do spraw klimatu kolejnego sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami upływa 31 grudnia 2020 r.

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że w Urzędzie nie zostały jeszcze rozpoczęte prace nad sporządzeniem sprawozdania z realizacji PGOWP 2022 obejmującego okres sprawozdawczy 2017 – 2019. Ponadto z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wynika, że opracowanie w terminie do 31 grudnia 2020 r. rzetelnego sprawozdania będzie utrudnione i wydaje się niemożliwe w zakresie danych za 2019 r. z uwagi na:

- zbyt krótki termin na opracowanie sprawozdania wynikający z wejścia w życie ustawy o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, która przesunęła do 31 października 2020 r. termin przedłożenia marszałkowi województwa przez zobowiązane podmioty niezbędnych do jego opracowania sprawozdań za 2019 r.,
- niepewność, co do możliwości i rodzaju generowania z BDO raportów z danych zawartych w ww. sprawozdaniach z uwagi na zmianę w ustawie o odpadach i ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, zgodnie, z którą sprawozdania te należy przekazywać za pośrednictwem indywidualnego konta w BDO, podczas gdy dotychczas były przekazywane w formie papierowej lub e-PUAP, a wynikające z nich dane były gromadzone w WSO i bazie danych o odpadach komunalnym zapewniających pozyskanie niezbędnych danych.

(akta kontroli str. 2961-2970, 2972-3385, 3553-3799)

3.2. Do Urzędu wpłynęły sprawozdania dotyczące wszystkich (123) gmin z terenu województwa pomorskiego z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za poszczególne lata 2016-2018¹⁹⁰. Wszystkie sprawozdania za 2016 r., 121 za 2017 r. i 122 za 2018 r. przekazano do 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczy, tj. w terminie określonym w art. 9q ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Natomiast dwie gminy sprawozdanie za 2017 r. nadały 3 kwietnia 2018 r. i 14 maja 2018 r. oraz jedna sprawozdanie za 2018 r. nadała 3 kwietnia 2019 r. W odpowiedzi na pisma WIOŚ dotyczące informacji o gminach, które przekazały Marszałkowi sprawozdania po upływie terminu, Marszałek przekazał informację o powyższych gminach, przy czym o jednej gminie w zakresie sprawozdania za 2017 r. w trakcie niniejszej

¹⁹⁰ Z tego za 2016 r. takie sprawozdanie złożyły 103 gminy i jeden związek międzygminny w skład, którego wchodziło 20 gmin, a za 2017 r. i 2018 r. 112 gmin i jeden związek międzygminny w skład, którego wchodziło 11 gmin.

kontroli NIK, umożliwiając podjęcie mu działań, o których mowa w art. 9zb ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

(akta kontroli str. 3810-3835, 3841-3853, 4031-4050)

Spośród złożonych Marszałkowi za 2016 r. 104 sprawozdań oraz za 2017 r. i 2018 r. po 113 sprawozdań, odpowiednio 21, 33 i 14 nie było korygowanych, 83, 80 i 99 skorygowano, w tym po 77 za 2016 r. i 2017 r. oraz 97 za 2018 r., tj. 74,0%, 68,1% i 85,8% ogółu sprawozdań w wyniku weryfikacji przez pracowników Urzędu.

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że Marszałek weryfikował dane zawarte w sprawozdaniach wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi w zakresie poprawności rachunkowej i merytorycznej na podstawie zbiorczych zestawień danych o odpadach przedkładanych przez podmioty prowadzące działalność polegającą na gospodarowaniu odpadami na terenie województwa, decyzji wprowadzonych do bazy WSO, roboczej korespondencji, rozmów telefonicznych z innymi urzędami marszałkowskimi i podmiotami, do których zostały przekazane odpady, informacji przekazanych przez podmioty zarządzające instalacjami do przetwarzania odpadów komunalnych oraz przeliczenia wykazanych danych. Przepisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie dawały marszałkowi województwa narzędzi prawnych pozwalających np. na wezwanie w toku weryfikacji tych sprawozdań do okazania dokumentów sporządzanych na potrzeby ewidencji odpadów oraz dokumentów potwierdzających przetworzenie odpadów. Takie uprawnienia ustawa ta w art. 9p ust. 1 nadała wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast. Ponadto, przepisy art. 9oa ust. 1 tej ustawy zobowiązywały prowadzącego instalację komunalną do przekazania przedsiębiorcy odbierającemu odpady komunalne od właścicieli nieruchomości lub gminie, z którymi miał zawarte umowy, informację o odpadach przekazanych mu przez tego przedsiębiorcę lub gminę, które poddał procesowi przygotowania do ponownego użycia, recyklingu lub przekazał w tym celu innemu posiadaczowi odpadów. Ustawa ta nie zobowiązywała prowadzącego instalację do przekazania ww. informacji marszałkowi województwa. Stwierdzone w toku weryfikacji sprawozdań za lata 2016-2018 pomyłki wyjaśniano w ramach „roboczej” współpracy z gminami, w tym wysyłano wiadomości pocztą elektroniczną wskazując części sprawozdania wymagające poprawy, drobne uwagi przekazywano telefonicznie, w przypadku sprawozdań z dużą ilością błędów, pracownik Urzędu nanosił uwagi na edytowalną wersję sprawozdania. W wyniku takiej współpracy gminy same dokonywały korekty sprawozdań i w szybkim czasie przedkładały je Marszałkowi oraz wioś.

W toku weryfikacji sprawozdań za poszczególne lata 2016-2018 na podstawie art. 9r ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach Marszałek wezwał dwukrotnie do korekty sprawozdania za 2018 r. wójta jednej gminy. Wezwania dotyczyły danych zawartych w niemal wszystkich działach sprawozdania. O stwierdzeniu, że sprawozdanie sporządzono nierzetelnie, nieprzedłożeniu korekty sprawozdania na pierwsze wezwanie, przekazaniu sprawozdania nadal nierzetelnego na drugie wezwanie i ostatecznym przekazaniu przez gminę rzetelnego sprawozdania poinformowano WIOŚ.

(akta kontroli str. 3810-3835, 3841-3853, 4051-4073)

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa wyjaśnił, że Marszałek współpracował z WIOŚ i jego delegaturą w Słupsku przy weryfikacji sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi poprzez m.in. zorganizowanie przez Urząd w dniu 1 marca 2017 r. spotkania dla gmin i związków gminnych dotyczącego ww. sprawozdań, w którym wzięli udział również przedstawiciele WIOŚ w Gdańsku i delegatury w Słupsku (podczas spotkania

szeroko dyskutowana była kwestia poprawności przedkładanych sprawozdań i ich weryfikacji) oraz robocze rozmowy telefoniczne pracowników weryfikujących sprawozdania. Ponadto Marszałek na podstawie art. 41a ust. 2 ustawy o odpadach występował z wnioskami o przeprowadzenie kontroli przez WIOŚ, co opisano w pkt 3.4.

(akta kontroli str. 3810-3840)

Z danych zawartych w sprawozdaniach gminnych (zgodnych z danymi wykazanymi w sprawozdaniach Marszałka) wynikało, że:

- w 2016 r. wszystkie 103 gminy i związek komunalny¹⁹¹, tj. 100% gmin osiągnęło wymagany 18% poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, określony w rozporządzeniu w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych¹⁹²,
- w 2017 r. 109 gmin i związek komunalny¹⁹³, tj. 97,6% ogółu gmin osiągnęło wymagany 20% poziom recyklingu ww. odpadów, a trzy gminy nie osiągnęły tego poziomu (wynosił on od 18,9% do 19,6%),
- w 2018 r. 100 gmin, tj. 81,3% ogółu gmin osiągnęło wymagany 30% poziom recyklingu ww. odpadów, a 12 gmin i związek komunalny nie osiągnęło tego poziomu (wynosił on od 10,0% do 28,0%).

Natomiast określone w ww. rozporządzeniu poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych (kolejno 42%, 45% i 50%), osiągnął związek międzygminny i odpowiednio 89, 96 i 93 gmin¹⁹⁴, tj. łącznie 93,2%, 89,9% i 86,7% gmin¹⁹⁵, a nie osiągnęło odpowiednio osiem, 12 i 16 gmin (osiągnęły poziom od 0,0% do odpowiednio 38,9%, 40,0% i 44,0%).

Poziom ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji określony w rozporządzeniu w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji¹⁹⁶ wymagany w 2016 r. i 2017 r. (45%) osiągnęły wszystkie gminy (odpowiednio 103 i 112) i związek międzygminny, a w 2018 r. (40%) osiągnęło 107 gmin i związek międzygminny, tj. 95,9% ogółu gmin, natomiast pięć gmin nie osiągnęło tego poziomu (wynosił on od 43,0% do 67,0%).

Z powyższego wynika, że w latach 2016-2018 wrastała liczba gmin, które nie osiągały wymaganych (wzrastających) poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych oraz ograniczeniu poziomu masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

¹⁹¹ Do związku należało 20 gmin.

¹⁹² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. poz. 2167).

¹⁹³ Od 2017 r. do związku należało 11 gmin.

¹⁹⁴ W poszczególnych latach odpowiednio na terenie sześciu, czterech i trzech gmin nie były odbierane i zbierane odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiących odpady komunalne.

¹⁹⁵ Na terenie, których były odbierane i zbierane odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiących odpady komunalne, tj. odpowiednio 117, 119 i 100.

¹⁹⁶ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów (Dz. U. poz. 676) – obowiązujące w zakresie poziomów osiągniętych w 2016 r. i 2017 r. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz. U. 2412) – obowiązujące w zakresie poziomów osiągniętych w 2018 r.

- Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa wynika, że:
- nie są znane dokładne przyczyny nieosiągnięcia przez poszczególne gminy wymaganych poziomów. Można przyjąć, że przyczyną tego mogły być nieskuteczne systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych wdrożone w gminach, niemniej duży wpływ na to na pewno miał sposób obliczania tych poziomów określony w przepisach wykonawczych do ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a nie zawsze odzwierciedlający stan rzeczywisty¹⁹⁷,
 - w celu zwiększenia efektywności selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zwiększenia efektywności sortowania odpadów selektywnie zbieranych, wydzielania większej masy odpadów surowcowych nadających się do recyklingu z odpadów zmieszanych, kierowania do składowania mniejszej ilości bioodpadów oraz odpadów powstałych po przetworzeniu odpadów komunalnych, m.in. w PGOWP 2022 ujęto projekty rozbudowy/modernizacji istniejących lub budowy nowych PSZOK i instalacji do przetwarzania selektywnie zbieranych odpadów komunalnych oraz instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów oraz przyjęto programy¹⁹⁸ zapewniające finansowanie związanych z tym przedsięwzięć.

(akta kontroli str. 2972-3385, 3810-3827, 3838-3837, 3854-3905, 4074-4079)

Na stronie internetowej BIP Urzędu zamieszczono przewodnik dla gmin i związków gminnych dotyczący sporządzania sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym za poszczególne lata 2016-2018. W latach 2017-2019 przewodnik ten w zakresie sprawozdań za poszczególne lata 2016-2018 przesłano do gmin i związków gminnych również pocztą elektroniczną. Do pomorskich gmin i związków gminnych drogą mailową, przesłano również informacje dotyczące opublikowanej przez GUS wartości współczynnika niezbędnego do obliczenia osiągniętego w poszczególnych latach poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych.

(akta kontroli str. 3810-3840, 3979-4027)

3.3. Na podstawie zweryfikowanych sprawozdań gminnych i związku międzygminnego Marszałek sporządził i przekazał Ministrowi Środowiska roczne sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie województwa pomorskiego za poszczególne lata 2016-2018. Sprawozdania przekazano w terminie określonym w art. 9s ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, tj. do 15 lipca roku następującego po roku, którego dotyczy, z tym, że wysyłka 14 lipca 2017 r. sprawozdania za 2016 r. za pomocą środków komunikacji elektronicznej (e-PUAP) „nie powiodła się” i sprawozdanie nadano pocztą tradycyjną następnego dnia roboczego (17 lipca 2017 r.).

¹⁹⁷ Tj. do obliczania przez gminy poziomu recyklingu papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przyjmowano sukcesywnie wzrastający współczynnik publikowany przez GUS masy wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca na terenie województwa, podczas gdy np. w gminach wiejskich, na jednego mieszkańca wytwarzana było dużo mniejsza masa odpadów – w 2016 r. wystąpiono do Ministra Środowiska z propozycją uwzględniania masy odpadów wytworzonych na terenie gminy, co pozwoliłoby na obliczenie rzeczywistej masy odpadów. W przypadku obliczania poziomu masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wątpliwość budziła interpretacja współczynnika masy odpadów powstałych po mechaniczno-biologicznym przetworzeniu zmieszanych odpadów komunalnych o kodzie 19 12 12 niespełniających wymagań rozporządzenia Ministra Środowiska wydanego na podstawie art. 14 ust. 10 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. nr 185, poz. 1243, ze zm.), dotycząca uwzględniania frakcji odpadów o wielkości powyżej 80 mm i wskaźnika dla tej frakcji, zamiast wskaźnika wynikającego z badań morfologicznych prowadzonych przez RIPOK.

¹⁹⁸ Regionalny Program Strategiczny w zakresie energetyki i środowiska Ekoefektywne Pomorze i Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Marszałek skorygował sprawozdania: za 2016 r. (w dniu 30 października 2019 r.), za 2017 r. (20 sierpnia 2018 r., 30 października 2019 r. i 15 lipca 2020 r.) i za 2018 r. (30 października 2019 r. i 15 lipca 2020 r.). Każde sprawozdanie skorygowano w wyniku autopoprawek wniesionych przez organy wykonawcze gmin do sprawozdań gminnych, a za 2018 r. również w związku z zakończonym postępowaniem w sprawie weryfikacji przez Marszałka sprawozdania wójta jednej z gmin. Ponadto Minister Środowiska wnioskował o weryfikację sprawozdania za:

- 2017 r. w zakresie wykazania odpadów o trzech kodach w niewłaściwych częściach sprawozdania – co zostało skorygowane oraz nieprawidłowej klasyfikacji popiołów paleniskowych z gospodarstw domowych – w tym zakresie wyjaśniono, że znane były zasady prawidłowej klasyfikacji tych odpadów, o czym corocznie informowano gminy w trakcie organizowanych szkoleń. Niemniej w sprawozdaniu jednej gminy zostały one nieprawidłowo wykazane i pod tym kodem zagospodarowane, w związku z czym „nie ma już możliwości zmiany klasyfikacji przetworzonego odpadu” i korekty sprawozdania, a gmina została pouczona o błędnej klasyfikacji,
- 2018 r. w zakresie różnicy pomiędzy masą zebranych odpadów (część V a i VI a sprawozdania) a sumą mas zagospodarowanych odpadów (w części V b i c oraz VI b i c) oraz wykazania przez niektóre gminy przekraczającego 100% poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych – Marszałek przekazał wyjaśnienia w tych zakresach¹⁹⁹.

Poprawy sprawozdania za 2017 r. na wniosek Ministra Środowiska i odniesienia się do Jego uwag dotyczących sprawozdania za 2017 r. i 2018 r. Marszałek dokonał w terminie określonym w art. 9s ust. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, tj. 30 dni.

Autokorekty sprawozdań gminnych wpłynęły do Urzędu w okresie od pięciu dni do dwóch lat i prawie pięciu miesięcy po upływie terminu sprawozdawczego. Korekty, które wpłynęły do Urzędu po upływie terminu na przekazanie sprawozdania przez Marszałka Ministrowi Środowiska zostały uwzględnione w korektach sprawozdań Marszałka, tj. korekty sprawozdań za lata 2016-2018 przekazano 30 października 2019 r. (odpowiednio dwa lata i ponad trzy miesiące, rok i ponad trzy miesiące oraz ponad trzy miesiące od upływu okresu sprawozdawczego) oraz ponownie za 2017 r. i 2018 r. – 15 lipca 2020 r. (dwa lata i rok od upływu okresu sprawozdawczego²⁰⁰).

Sprawozdania²⁰¹ zawierały wszystkie informacje wymagane art. 9s ust.3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Zgodnie z danymi zawartymi w rocznych sprawozdaniach Marszałka masa odebranych i zebranych w okresie 2016-2018 odpadów komunalnych z terenu

¹⁹⁹ Odpowiednio różnica wynikała z tego, iż masa odpadów przekazanych do zagospodarowania (pkt b) dotyczyła tylko odpadów, co do których wiadomo było, że zostały przekazane do zagospodarowania (znana była nazwa i adres instalacji) – zgodnie z objaśnieniami do wzoru tego sprawozdania, natomiast masa zebranych odpadów (pkt a) nie obejmowała odpadów, co do których gmina nie posiadała informacji o ich przekazaniu do instalacji przetwarzania oraz poziomy obliczono prawidłowo, a wynikało to z relatywnie niewielkiej liczby mieszkańców i dużej liczby odpadów komunalnych wytworzonych w sezonie letnim przez turystów, prowadzoną na terenie gminy działalnością przez podmioty zbierające frakcje odpadów komunalnych oraz przekazania w 2018 r. do zagospodarowania odpadów budowlanych i rozbiórkowych zmagazynowanych, odebranych bądź zebranych w PSZOK w latach poprzednich.

²⁰⁰ Zgodnie z dodanym od 6 września 2019 r. art. 9taa ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie dokonuje się korekty tych sprawozdań po upływie 2 lat od terminu ich przekazania.

²⁰¹ Na podstawie ostatecznych korekt sprawozdań.

województwa pomorskiego wyniosła łącznie 5.946.725 Mg, z tego od właścicieli nieruchomości odebrano 5.846.506 Mg (98,3%), natomiast zebrano 100.219 Mg (1,7%). Z odebranych i zebranych odpadów komunalnych odzyskowi poddano 1.924.295 Mg (32,4%), a recyklingowi 452.894 Mg (7,6%).

(akta kontroli str. 3810-3827, 3838-3853, 4112-4285)

3.4. W latach 2016-2019 (do 6 września), tj. do czasu obowiązywania zasady regionalizacji w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych, na terenie województwa pomorskiego funkcjonowało 17 regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (dalej: „RIPOK”), z tego:

- 10 RIPOK²⁰² zapewniających mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych, zagospodarowanie selektywnie zbieranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz składowanie pozostałości po mechaniczno-biologicznym przetwarzaniu zmieszanych odpadów komunalnych oraz sortowaniu odpadów komunalnych,
- sześć RIPOK²⁰³ zapewniających zagospodarowanie selektywnie zbieranych odpadów zielonych i innych bioodpadów,
- jedną RIPOK²⁰⁴ zapewniającą składowanie pozostałości po mechaniczno-biologicznym przetwarzaniu zmieszanych odpadów komunalnych oraz sortowaniu odpadów komunalnych.

Wszystkie powyższe instalacje ujęto w PGOWP 2022²⁰⁵ oraz uchwałe Sejmiku Województwa Pomorskiego w sprawie wykonania PGOWP 2022²⁰⁶.

Zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach²⁰⁷ spośród powyższych 17 RIPOK, Marszałek wpisał z urzędu 10 instalacji na listę funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, prowadzoną na podstawie art. 38b ust. 1 ustawy o odpadach. W przypadku pozostałych siedmiu instalacji, sześć²⁰⁸ nie spełniało definicji instalacji komunalnej, określonej w art. 35 ust. 6 tej ustawy²⁰⁹, a jedna²¹⁰ (składowisko odpadów) w dniu tworzenia tej listy była już zamknięta.

Zgodnie z art. 38b ust. 1 pkt 1 ustawy o odpadach Marszałek 6 września 2019 r. zamieścił w BIP Urzędu powyższą listę 10 funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych.

Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że do 24 lipca 2020 r. Marszałek nie wydał żadnej decyzji odmawiającej wpisu

²⁰² RIPOK: Eko Dolina, Szadółki, Chlewnica, Czarnówko, Bierkowo, Sierzno, Nowy Dwór, Stary Las, Gilwa Mała i Tczew.

²⁰³ RIPOK: Swarzewo, Łeba, Przechlewo, Kos-Eko, Wodociągi Słupsk i Kommunalservice Vornkaht Polska.

²⁰⁴ RIPOK Gostomie.

²⁰⁵ W PGOWP 2022 wskazano, że moce przerobowe funkcjonujących RIPOK są wystarczające do przetworzenia wytwarzanych, na terenie województwa pomorskiego odpadów komunalnych, w związku z tym nie funkcjonują instalacje o statusie instalacji zastępczych.

²⁰⁶ Uchwała Nr 322/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie wykonania „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022” (Dz. Urz. Woj. z 2017 r. poz. 416).

²⁰⁷ Znoszącej m.in. zasadę regionalizacji w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych i zmieniającej definicję instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych z tzw. RIPOK na instalacje komunalne.

²⁰⁸ RIPOK: Swarzewo, Łeba, Przechlewo, Kos-Eko, Wodociągi Słupsk i Kommunalservice Vornkaht Polska.

²⁰⁹ Zapewniały jedynie przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzane z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych, zamiast mechaniczno-biologiczne przetwarzanie niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielanie z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku, lub składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

²¹⁰ RIPOK Gostomie.

na powyższą listę, wykreślenia z tej listy, nie odmówił wydania decyzji na prowadzenie instalacji przetwarzającej odpady komunalne oraz nie zidentyfikował instalacji przetwarzających odpady komunalne na terenie województwa pomorskiego, które w latach 2016-2020 prowadziły działalność bez prawomocnych decyzji.

(akta kontroli str. 2972-3385, 4286-4374, 4395-4413)

W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) Marszałek skontrolował łącznie 14 z 17 ówczesnych RIPOK, tj. 82%, z tego w 2016 r. i 2017 r. skontrolowano po cztery RIPOK, a w 2018 r. sześć. W wyniku powyższych 14 kontroli²¹¹ w sześciu stwierdzono nieprawidłowości. Dotyczyły one głównie rozbieżności pomiędzy danymi wynikającymi z ewidencji odpadów prowadzonej przez te podmioty a danymi wykazywanymi w rocznym sprawozdaniu o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami przedkładanym marszałkowi województwa oraz nieprzestrzegania warunków określonych w decyzji Marszałka na wytwarzanie odpadów i pozwoleniu zintegrowanym. Zgodnie z zaleceniami kontroli podmioty skorygowały i przedłożyły Marszałkowi sprawozdania oraz wnioski o zmianę warunków posiadanej decyzji na wytwarzanie odpadów²¹². W 2019 r. i 2020 r. (do 30 czerwca) nie przeprowadzono żadnej kontroli RIPOK/instalacji komunalnej.

W Departamencie Środowiska i Rolnictwa Urzędu opracowano plany działań kontrolnych z zakresu ochrony środowiska, które obejmowały również harmonogram kontroli instalacji przetwarzających odpady komunalne. W latach 2016-2018 kontrole instalacji przetwarzających odpady komunalne przeprowadzono zgodnie z tymi planami. Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że z powodu natłoku spraw związanych z prowadzeniem przez Marszałka rejestru BDO, w 2019 r. nie przeprowadzono żadnej z dwóch zaplanowanych kontroli instalacji komunalnych. Kontrole przełożono na I-II kwartał 2020 r., jednak z uwagi na stan epidemii wprowadzony w związku z COVID-19 kontrole nie odbyły się. W 2020 r., w związku z panującą pandemią koronawirusa COVID-19 w uzasadnionych przypadkach, w szczególności po uzyskaniu informacji o nieprawidłowościach od innych organów kontrolnych może być przeprowadzona kontrola doraźna.

Spośród wszystkich 17 RIPOK, w latach 2016-2018 nie skontrolowano trzech RIPOK zapewniających zagospodarowanie selektywnie zbieranych odpadów zielonych i innych bioodpadów. Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa Urzędu wyjaśnił, że w pierwszej kolejności typowano do kontroli duże zakłady, w których przetwarzane były odpady komunalne, a sprawozdania przedłożone przez te trzy nieobjęte kontrolą podmioty nie wzbudzały zastrzeżeń. Planowano ujęcie również tych instalacji w cyklach kontroli RIPOK/instalacji komunalnych, niemniej po zmianie ustawy o odpadach nie spełniają definicji instalacji komunalnej, w związku z czym Marszałek nie ma uprawnień do ich kontroli na podstawie art. 9w ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, co nie znaczy, że nie przeprowadzi kontroli w tych instalacjach na podstawie innych ustaw.

²¹¹ Obejmujących wszystkie – 10 instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, 11 z 14 instalacji zagospodarowania selektywnie zbieranych odpadów zielonych i innych ulegających biodegradacji, dwie (wszystkie w RIPOK) z łącznie sześciu w 2016 r., pięciu w 2017 r. i dwóch od 2018 r. sortownie selektywnie zebranych frakcji surowcowych, wszystkie – dwie instalacje wytwarzania paliwa alternatywnego, wszystkie – 15 innych instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych w RIPOK oraz 11 (wszystkie w RIPOK) z 14 w latach 2016-2017 i 12 od 2018 r. składowisk odpadów.

²¹² Drugi podmiot na dzień kontroli miał już złożony wniosek o zmianę pozwolenia zintegrowanego.

Ponadto w latach 2016-2020 (do 30 czerwca) na wnioski Marszałka pracownicy Urzędu wraz z pracownikami WIOŚ przeprowadzili 13 kontroli instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych²¹³, a w lipcu 2020 r. rozpoczęto dwie kolejne takie kontrole²¹⁴. Kontrole przeprowadzono na podstawie art. 41a ust. 2 i 6 oraz art. 146 ust. 5 ustawy o odpadach. Dotyczyły przestrzegania przepisów ochrony środowiska i warunków posiadanej decyzji oraz związane były z budową i rozbudową części instalacji i miejsc magazynowania odpadów, zamknięciem składowisk odpadów i ich wydzielonej części oraz obowiązkiem dostosowania posiadanych przez podmioty decyzji do przepisów ustawy o odpadach.

(akta kontroli str. 4362-4399)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Marszałka w zakresie zapewnienia właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych. Marszałek podejmował działania w celu pozyskania aktualnych informacji o stanie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie pomorskim i posiadał takie informacje. Podejmował działania mające na celu zagospodarowanie wszystkich wytwarzanych na terenie województwa odpadów komunalnych oraz odpadów po ich przetworzeniu. Rzetelnie weryfikował gminne i związku międzygminnego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi, sporządził listę instalacji komunalnych oraz prowadził kontrole instalacji przetwarzających odpady komunalne.

OBSZAR

4. Realizacja działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie właściwego postępowania z odpadami

Opis stanu
faktycznego

4.1. W PGOWP 2022 określono ogólny kierunek działań pn. prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji. Sferę działań skonkretyzowano również w odniesieniu do poszczególnych rodzajów odpadów. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie prowadzono działania edukacyjne i informacyjne polegające na:

- 1) edukacji przedsiębiorców i gmin w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami i prowadzenia ewidencji odpadów: w formie zorganizowanej - podczas ośmiu wydarzeń, w których pracownicy Urzędu brali udział w charakterze prelegentów w seminariach i konferencjach dla przedsiębiorców²¹⁵, przedstawicieli: pomorskich szpitali²¹⁶, gmin²¹⁷, starostw²¹⁸, członków stowarzyszenia - Pomorskie Forum Wodociągowe²¹⁹; w formie indywidualnej - przez bieżące edukowanie i informowanie telefonicznie, mailowo lub osobiście przedsiębiorców, zgłaszających problemy związane ze skomplikowanymi przepisami i procedurami dotyczącymi gospodarki odpadami, a także udzielanie informacji podczas weryfikacji sprawozdań

²¹³ W 2016 r. sześć (w tym cztery w RIPOK), w 2017 r. jedną, w 2018 r. dwie (w RIPOK), w 2019 r. trzy (w tym jedną w RIPOK) i w 2020 r. jedną (w RIPOK).

²¹⁴ W tym jedną w RIPOK.

²¹⁵ Zorganizowane przez PORT SERVICE w siedzibie Pracodawców Pomorza w dniu 28 września 2018 r.; w dniu 13 grudnia 2018 r. w siedzibie Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku oraz szkolenie dla przedsiębiorców powiatu bytowskiego współorganizowane ze Starostwem Powiatowym w Bytowie) – Bytów – 18 grudnia 2019 r. (dwie tury szkolenia w jednym dniu).

²¹⁶ W Departamencie Zdrowia w dniu 1 lutego 2019 r.

²¹⁷ Spotkania pracowników WIOŚ w Urzędzie – Sala Okragła w dniu 9 maja 2019 r. oraz w WIOŚ w dniu 30 października 2019 r.

²¹⁸ Spotkanie pracowników WIOŚ i Urzędu w Urzędzie – Sala Herbowa Urzędu w dniu 29 listopada 2019 r.

²¹⁹ Stegna w dniu 9 maja 2019 r.

oraz przeprowadzonych kontroli. Ilości indywidualnie udzielanych informacji nie określono, z uwagi brak możliwości ich policzenia.

- 2) opracowaniu i aktualizowaniu przewodnika dla gmin pn. „Jak sporządzić sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi” i organizacji w dniu 1 marca 2017 r. spotkania w tym zakresie²²⁰,
- 3) udzielaniu na bieżąco, w miarę aktywności organizatorów²²¹, patronatów Marszałka wydarzeniom promującym sens hierarchii postępowania z odpadami,
- 4) informowaniu na bieżąco, w miarę dostępu do ciekawych informacji²²², na stronie Urzędu <https://pomorskie.eu> o zasadach hierarchii postępowania z odpadami oraz promowaniu związanych z tym wydarzeń,
- 5) organizowaniu corocznego konkursu „Piękna Wieś Pomorska”, w którym punkty zarówno w kategorii „Wieś” jak i w kategorii „Zagroda” przyznawano m.in. za gospodarkę odpadową,
- 6) przyznawaniu przez Sejmik Województwa Pomorskiego corocznego (od 2018 r.) dofinansowania do realizacji zadań własnych gminy w ramach przedsięwzięcia pod nazwą „Aktywne Sołectwo Pomorskie”, w którym wnioski aplikacyjne oceniano m.in. pod względem pozytywnego wpływu na jakość środowiska, również w zakresie gospodarowania odpadami.

Działania edukacyjne i informacyjne realizowano we własnym zakresie. Na przykładzie wybranych działań informacyjnych i edukacyjnych, tj. organizacji konkursu „Piękna Wieś Pomorska” i przedsięwzięcia „Aktywne Sołectwo Pomorskie”, udzielanych patronatów Marszałka oraz edukacji przedsiębiorców i gmin, ustalono, iż były one prowadzone rzetelnie i stanowiły formę realizacji zadań określonych w Krajowym programie zapobiegania powstawaniu odpadów (KPZPO)²²³ dla urzędów marszałkowskich²²⁴.

Organizując Konkurs „Piękna Wieś Pomorska”²²⁵ oraz przedsięwzięcie „Aktywne Sołectwo Pomorskie”²²⁶ działano zgodnie z przyjętymi regulaminami²²⁷, zwracano uwagę na to, czy zgłoszenia konkursowe uwzględniały aspekt prawidłowego gospodarowania odpadami. Poprzez konkursy angażowano lokalne samorządy do integracji i aktywizacji społeczności wokół zadań mających na celu m.in. poprawę wartości krajobrazu przyrodniczego wsi i jakości środowiska.

Zgody na objęcie wydarzeń i konkursów patronatem Marszałka udzielano po ich analizie pod kątem zgodności z celami wynikającymi m.in. z PGOWP, gdy wydarzenie miało na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie sposobu postępowania z odpadami (np. „Międzynarodowy Tydzień Gospodarki

²²⁰ W Sali im. Lecha Bądkowskiego Urzędu w dniu 1 marca 2017 r.

²²¹ M.in. podczas Pomorskiego Eko Forum (21-22 listopada 2017 r.), V edycji Ogólnopolskiego Konkursu Ekologicznego pt.: Mistrz Recyklingu Maks porządkuje odpady (15 października 2018 r. do 30 czerwca 2019 r.)

²²² W ramach cyklu „Bądź eko! Ale po co?” np.: Sprawdzone sposoby na to, jak nie marnować jedzenia.

²²³ Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów 2014, będący uszczegółowieniem Krajowego planu gospodarki odpadami 2014 stanowiącego załącznik do uchwały nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. w sprawie „Krajowego planu gospodarki odpadami 2014” (M. P. Nr 101, poz. 1183, ze zm.) i którego postanowienia wprowadzono do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 stanowiącego załącznik do uchwały nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 (M. P. poz. 784).

²²⁴ Tj.: Działanie 8. Kampanie promujące sens hierarchii postępowania z odpadami (w tym: mniej konsumpcyjny styl życia) oraz Działanie 9. Inicjowanie i promowanie poprzez samorządy regionalne inicjatyw, konkursów dla „małoodpadowych” gmin, miast w stałych cyklicznych programach wieloletnich.

²²⁵ Działanie „miękkie”, na które były przyznawane nagrody bez umów i obowiązku rozliczania.

²²⁶ W 2018 r. złożono 75 wniosków, w 2019 r. – 59, w 2020 r. 81, na które przeznaczono odpowiednio 300,0 tys. zł w 2018 r. i po 400,0 tys. w 2019 i 2020 r. Środki wykorzystano m. in. na stworzenie miejsc rekreacyjno-integracyjnych, modernizację budynku typu świetlica, zagospodarowanie skwerów.

²²⁷ Określonymi w załącznikach do uchwał Zarządu Województwa Pomorskiego Nr 375/146/20 z 12 maja 2020 r. oraz Nr 12/110/20 z dnia 7 stycznia 2020 r.

Obiegu Zamkniętego”), promowanie mniej konsumpcyjnego stylu życia (np. konkurs „Mistrz recyklingu”) lub w inny sposób przyczyniało się do zwiększenia wrażliwości społeczeństwa na zagadnienia związane z odpadami (np. akcja „Sprzątanie świata”).

Edukując przedsiębiorców i gminy miano na celu: zwiększenie wiedzy i kompetencji w zakresie prowadzenia ewidencji i sprawozdawczości dotyczącej odpadów, usprawnienie bieżącej współpracy, jak i uświadomienie praktycznego sensu hierarchii postępowania z odpadami (m.in. braku problemów, czy kar w wyniku kontroli).

4.2. Prowadzone przez Marszałka działania informacyjne i edukacyjne względem przedsiębiorców i gmin oraz opracowanie przewodnika dla gmin wpisało się w Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020²²⁸. Cel operacyjny 3.3 tej Strategii, tj. „Dobry stan środowiska” wśród oczekiwanych efektów wskazywał większą świadomość społeczną w zakresie potrzeb ochrony środowiska. Natomiast działania opisane powyżej w pkt 3 i 4 wynikały z § 1 pkt 11 i § 2 pkt 1 i 7 uchwały nr 137/XII/03 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 15 września 2003 r. w sprawie ustalenia dziedzin i form działań promocyjnych na rzecz województwa pomorskiego²²⁹. W zakresie działań ekologicznych w PGOWP 2022 określono ogólny wskaźnik, tj. liczbę gmin, które prowadziły takie działania.

Zastępca Dyrektora DROŚ wyjaśnił, że oczekiwanym efektem działań edukacyjnych i informacyjnych był dla Urzędu wzrost świadomości obywateli w zakresie, którego dotyczyły poszczególne działania. Ich intensywność wynikała z potrzeb związanych z realizacją obowiązków ustawowych, z aktywności podmiotów zewnętrznych (organizatorów wydarzeń) oraz z możliwości finansowych i organizacyjnych Urzędu. Natomiast rzeczywiste efekty działań edukacyjnych (np. zmiana zachowań konsumenckich, lepsze zagospodarowanie odpadów w przedsiębiorstwie), z zasady są niemierzalne w krótkim odcinku czasu i nie określa się dla nich wskaźników efektu ekologicznego w dokumentach strategicznych. Zastępca Dyrektora DROŚ wskazał, że prowadzone działania miały w większości przypadków charakter „miękki”, nieinwestycyjny, co uniemożliwiło ich analizowanie pod kątem wpływu na zmiany w gospodarowaniu i postępowaniu z odpadami. Edukacja w zakresie ochrony środowiska, jego zdaniem, przynosi efekty stopniowo i w sposób mierzalny jedynie w ujęciu statystycznym i wieloletnim. Poza ww. działaniami w Urzędzie właściwe postępowanie z odpadami i mniej konsumpcyjny styl życia promowano np. przez: zorganizowanie akcji „Podziel się ciepłem”, w czasie której można było przekazać nieużywane ubrania potrzebującym, zorganizowanie na terenie urzędu miejsc selektywnej zbiórki odpadów papierowych, szklanych, z tworzyw sztucznych oraz baterii, a przed głównym wejściem umieszczenie pojemnika na zakrętki plastikowe, zastąpienie plastikowych butelek z wodą szklanymi dzbankami podczas spotkań w Urzędzie, promowanie dojazdu do pracy rowerem.

(akta kontroli str. 973-1030)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia prowadzone przez Marszałka działania informacyjne i edukacyjne w zakresie wskazanym w KPZPO. Marszałek Województwa Pomorskiego prowadził je w sposób rzetelny m.in. w formie: szkoleń,

²²⁸ Przyjętą uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 r.

²²⁹ Uchwała nr 1027/XL/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie ustalenia dziedzin i form działań promocyjnych na rzecz województwa pomorskiego.

konkursów, patronatów, publikacji na stronie internetowej, kierując je do różnych odbiorców. Prowadzenie działań ujęto w PGOWP 2022, uchwale Sejmiku Województwa Pomorskiego w sprawie ustalenia dziedzin i form działań promocyjnych na rzecz województwa pomorskiego oraz w regulaminach dotyczących organizowanych konkursów.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Bieżące wykorzystywanie informacji zawartych w przedkładanych Marszałkowi sprawozdaniach, o których mowa w ustawie o bateriach i akumulatorach pod kątem ustalenia obowiązku przedsiębiorców do przedłożenia również innych sprawozdań określonych w tej ustawie.
2. Udostępnianie na stronie internetowej Urzędu i w jego siedzibie aktualnego wykazu miejsc odbioru oraz zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory na terenie województwa pomorskiego.
3. Podjęcie działań zapewniających przekazywanie właściwemu wioś informacji o podmiotach, które naruszyły wynikający z ustawy o bateriach i akumulatorach termin przekazania na rachunek bankowy Urzędu nieodebranej opłaty depozytowej oraz wynikający z ustawy o zużytym sprzęcie termin wniesienia na rachunek bankowy Urzędu opłaty związanej z obowiązkiem prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych i termin przekazania Marszałkowi uwierzytelnionej kopii sprawozdania z przeprowadzonego rocznego audytu.
4. Zamieszczanie na stronie internetowej BIP Urzędu wykazu przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu oraz punkty zbierania pojazdów, których wcześniej wpisano do rejestru BDO.
5. Podjęcie działań windykacyjnych wobec przedsiębiorców, którzy za 2017 r. nie wpłacili na rachunek bankowy Urzędu opłaty produktowej, o której mowa w ustawie o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej.
6. Podjęcie działań zapewniających monitorowanie realizacji przez przedsiębiorców prowadzących stację demontażu obowiązków sprawozdawczych wynikających z ustawy o recyklingu pojazdów.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 16 grudnia 2020 r.

Kontroler
Maria Mieszalska
główny specjalista kontroli państwowej

Mieszalska
.....
podpis

2 up.
p.o. WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku
Rafał Malcharek